

Р. К. Буйлякеева, З. К. Момункулова, А. Р. Алыпсатарова

КЫРГЫЗ ТИЛИ жана ОКУУ

4-класс

Мугалимдер үчүн
методикалык колдонмо

Окутуу орус тилинде жүргүзүлгөн
мектептер үчүн

*Кыргыз Республикасынын
Билим берүү жана илим министрлиги
тарабынан сунушталган*

Бишкек
2015

УДК 372.8

ББК 74.261

Б 90

Ред. кеңеш: *Ы. И. Насипбаева, Р. К. Жунушева,*

А. К. Сапарбаева, Т. А. Абдылдаев

КББА рецензенти *Б. А. Абдухамирова*

Илимий кеңешчи лөд. илим. доктору *Ж. А. Чыманов*

Буйлякеева Р. К. ж. б.

Б 90

Кыргыз тили жана окуу. 4-кл.: Метод. колдонмо: Окутуу орус тилинде жүргүзүлгөн мектептер үчүн / Р. К. Буйлякеева, З. К. Момункулова, А. Р. Алыпсатарова. – Б.: Аркус бас., 2015. – 120 б.

ISBN 978–9967–31–415–3

Бул методикалык колдонмо окуу орус тилинде жүргүзүлгөн мектептерде кыргыз тилин окутууга арналган. Методикалык колдонмону түзүүдө авторлордун көп жылдык тажрыйбалары жана КМШ өлкөлөрүнүн мугалимдеринин практикалык иштери колдонулду.

Б 4306010200–15

УДК 372.8

ББК 74.261

ISBN 978–9967–31–415–3

© Р. К. Буйлякеева, З. К. Момункулова,
А. Р. Алыпсатарова, 2015

© «Аркус басмасы» ЖЧК, 2015

© КР Билим берүү жана илим министрлиги, 2015

Кириш сөз

Окуу бөтөн тилде жүргүзүлгөн жалпы билим берүүчү мектептердин 4-классы учун кыргыз тили окуу китеби жана методикалык колдонмосу билим берүүнүн жаңы концепциясына, жаңы муундагы окуу китептерин түзүү идеясына жана Мамлекеттик стандартына, куррикулумдун талабындагы компетенттүлүккө бағытталып, программанын талаптарына ылайык өркүндөтүлүп түзүлгөн. Аталган китепте бүгүнкү күндүн талабына ылайык заманбап окутуунун демократиялык, гумандуулук, инсанга бағытталуу окутуу, инновациялык жана интерактивдүү окутуунун дидактикалык негиздери, сынчыл ойломду өстүрүүгө өбөлгө түзүүчү стратегиялар, инклюзивдүү окутуу, ар деңгээлди эске алуу менен түзүлдү.

Анда окуучунун жаш өзгөчөлүгү, темпераменти, жөндөмдүүлүгү, кызыгуусу эске алынып, куррикулумдагы ар түрдүү турмуштук-тематикалык кырдаал менен байланышкан жаңы лексика өлчөнүп, жөнөкөйдөн татаалга карай уланып, кыргыз тилинде өз оюн айтып түшүндүрүүгө, суроо берүүгө жана берилген суроого жооп бере алуу көндүмдерүн калыптандырууга бағытталды.

Окуучулардын угуп түшүнүүсүнө, туура сүйлөөсүнө зор көнүл бурулуп, кийинки этапта оозеки жана жазуу кебин интерактивдүү көнүгүүлөр аркылуу өнүктүрүүгө басым жасалды.

Окуу китеби ар бир чейректе 5 сабактан туруп, 6-сабакта кайталоо менен бышыкталат. Ар бир чейректин аягында берилген кайталоопор окуучулардын чейрек бою алган билимдерин системалаштырып бышыктайт. Окуучулардын кызыгуусун, эске тутуусун өстүрүү максатын көздөгөн тапшырмалар берилген. Бул тапшырмалар окуучулардын жаш өзгөчөлүктөрүнө, өтүлүп жаткан темаларга ылайыкташтырылган. Ошону менен катар бөтөн тилдүү балдардын тилин жатыктыруу, тыбыштык артикуляция боюнча машыктыруу, сөз байлыгын, байланыштуу кебин өстүрүү учун ырлар, жаңылмачтар, макалдар жана табышмактар берилген.

Алгачкы сабактарда берилген лексика кийинки сабактарда ырааты менен төрөндөтилип, толукталат. Мунун натыйжасында лексика улам кайталанып, бышыкталып, окуучулар тарабынан активдүү түрдө колдонулат.

Окуу китебиндеги теориялык темалар даяр көптик материалдардан сууруулуп чыгарылып, таңууланбастан комментарий катары таблица, схема аркылуу берилген. Грамматиканы бышыктоо максатында оозеки жана жазуу түрүндөгү практикалык тапшырмалар камтылган.

Окуу китебинде көнүгүүлөрдүн төмөнкүдөй түрлөрү берилген:

1. Сөз айкаштырын түзүү;
2. Сүйлөмдөрдү түзүү;
3. Сүйлөмдөрдү толуктоо;
4. Мүчөлөрдү улап жазуу;
5. Сүйлөмдүн бөлүктөрүн таап туташтыруу;
6. Сүйлөмдөрдүн структурасын туура түзүү (чачыранды берилген сөздөр);
7. Сүрөттөрдү чечмелеп, сүйлөмдү толуктоо;
8. Сүйлөмдөрдү каторуу;
9. Суроопорго жооп берүү;
10. Суроопорду түзүү;
11. Сүйлөмдүн түрүн аныктоо;
12. Сүйлөмдөгү каталарды табуу жана ондоо;

13. Жай сүйлөмдердөн суроолуу сүйлөмдердү түзүү;
14. Диалогду суроо менен толуктоо;
15. Диалогду жооп менен толуктоо;
16. Үлгү боюнча диалог (3–4 репликадан турган) түзүү;
17. Мамычадагы ашык сөздү табуу;
18. Туура жоопту таап көрсөтүү;
19. Текстти улап же бүтүрүү;
20. Тесттер;
21. Тыныш белгилерин коюу.

Окуу китебинин аягында окуучулардын жыл бою алган билимин жыйынтыктоочу, кайталоочу, бышыктоочу көнүгүүлөрдүн түрлөрү берилген. Бул тапшырмаларды аткаруунун натыйжасында мугалим окуучулардын билим деңгээлин текшерип, өз ишине тыянак чыгара алат. Жыл бою окуучулар өз алдынча, жупташып, топтордо активдүү иштөөгө үйрөнөт. Китептин ақыркы бөттөрүндө каникул учурунда өз алдынча окуп-түшүнүү учүн көлемү чакан, өнүктүрүүчү бағыттагы тексттер берилген. Мындан сырткары активдүү лексиканы камтыган алфавит боюнча сездүк камтылган.

Мугалимдер үчүн түзүлгөн методикалык колдонмо тәмөнкүлөрдү камтыйт:

1. Окуу китеби жана методикалык колдонмо менен тааныштыруу бөлүгү.
2. Кырдаалдык-тематикалык план.
3. Сабактардын иштелмелери.

Төртүнчү баскычты аяктап жатып, окуучулардан эмнени күтөбүз?

Окуучулар төртүнчү баскычта:

1. Берилген активдүү сөздөрдү көпдонуп, кеп конструкцияларын түзө алышат.
2. Өздөштүрүлгөн лексиканын чегинде угуп түшүнүшөт.
3. Өз алдынча суроо берип, берилген суроого жооп бере алышат.
4. Белгилүү бир темада баарлаша алат.
5. Тексттерди окуп түшүнүп, тексттин өзөгүн көрсөтө алышат.
6. Тексттин кыскача маанисин айтып, сүйлөмдердү жаза алышат.

4-класстын кыргыз тили сабагы боюнча түзүлгөн

ТЕМАТИКАЛЫК ПЛАНЫ

Жумасына 3 saat, жыл бою 102 saat

1-чейрек (26 saat)

№	Сөз естүрүү	Грамматикасы	Сааты
1	Саламдашуу, коштошүү	Үңгү жана мүчө	1
2	Жаңы окуу жылы	Үңгү жана мүчө	1
3	Менин мугалимим	Сөз жасоочу мүчөлөр	1
4	Менин окуу күнүм	Сөз жасоочу мүчөлөр	1
5	Көнүгүү иштөө	Сөз өзгөртүүчү мүчөлөр	1
6	Кайталоо	Сөз өзгөртүүчү мүчөлөр	1
7	Үй-бүлө	Сөз жасоочу -чи мүчесү	1
8	Ар бир кесип ардактуу	Сөз жасоочу -чи мүчесү	1
9	Адамдын келбети, мүнәзү	Сөз жасоочу жана сөз өзгөртүүчү мүчөлөр	1
10	Биздин үй	Сөз жасоочу -луу мүчесү	1
11	Окуу сабагы	Кимди? деген суроого жооп берген сөздөр	1
12	Кайталоо	Кесипти билдириген сөздөр	1
13	Кийим-кече	Таандык мүчөлөр	1
14	Улуттук кийимдер	Зат атооч сөздөрдөн түзүлгөн сөз айкаштары	1
15	Улуттук кийимдер	Жалпы таандык мүчө (-ныкы мүчесү)	1
16	Кийим-кече дүкөнүндө		1
17	Көнүгүү иштөө		1
18	Кайталоо	Көнүгүү иштөө	1
19	Күз мезгили	Этиштин терс формасы (-ба мүчесү)	1
20	Көнүгүү иштөө		1
21	Көнүгүү иштөө	Жок, ...	1
22	Күзгү токой		1
23	Көнүгүү иштөө	Көнүгүү иштөө	1
24	Көнүгүү иштөө	Көнүгүү иштөө	1
25	Кайталоо		1
26	Кайталоо	Бул эмне? Ал кандай?	1

2-чейрек (22 саат)

№	Сөз өстүрүү	Грамматикасы	Сааты
27	Кайталоо		1
28	Айылдагы эмгек	Эмне кылат? Эмне болот?	1
29	Шаардагы эмгек	Сөз жасоочу -кана мүчесү	1
30	Окуу – эмгек	Жак мүчелерү	1
31	Эмгек каармандары	-бы мүчесү	1
32	Тургунбай Садыков	Кимдин? Эмненин?	1
33	Кайталоо	Көнүгүү иштөө	1
34	Нан кайдан келет?	Кыймыл атоочтун -ыш мүчесү	1
35	Меймандостук	Кыймыл атоочтун -ыш мүчесү	1
36	Боорсок кантып жасалат?	-ыш керек формасы	1
37	Мектептин ашканасы	Кимди? Эмнени? деген суроого жооп берген сөздөр	1
38	Он эки бир тууган	Кимди? Эмнени? деген суроого жооп берген сөздөр	1
39	Кайталоо	Кимди? Эмнени? деген суроого жооп берген сөздөр	1
40	Кышка даярдык	Эмне кылып жатат? деген суроого жооп берген сөздөр	1
41	Кыш мэзгили		1
42	Кышкы эмгек	Эмне кылып жүрүшөт? деген суроого жооп берген сөздөр	1
43	Кышкы оюндар	Эмне кылып жүрүшөт? деген суроого жооп берген сөздөр	1
44	Кайталоо	Эмне кылышат? деген суроого жооп берген сөздөр	1
45	Жаныбарларга камкордук	Кимге? Эмнеге?	1
46	Жаны жыл	Ооба, ... Жок, ...	1
47	Көнүгүү иштөө	Ооба, ... Жок, ...	1
48	Кайталоо	Көнүгүү иштөө.	1

3-чейрек (30 саат)

№	Сөз естүрүү	Грамматикасы	Сааты
49	Кайталоо	Эмне кылыш керек? деген суроого жооп берген сөздөр. -дан(-нан) мүчөсү	1
50	К. Молдобасанов	Эмне кылган? Эмне болгон? деген суроого жооп берген сөздөр	1
51	Комуз	Эмне кылган? деген суроого жооп берген сөздөр	1
52	Театр	Кандай? Кайсы? деген суроого жооп берген сөздөр	1
53	Цирк	Эмнелерди? (кайталоо)	1
54	Тарых музейи		1
55	Кайталоо		1
56	Сыйкырдуу жашылчалар	Кимден? Эмнеден?	1
57	Чарбак		1
58	Бадыраң менен капуста	Көнүгүү иштөө	1
59	Өрүк, карагат		1
60	Суу		1
61	Кайталоо	Көнүгүү иштөө	1
62	Менин досум	Кайда? (Каерде? Каякта?)	1
63	Күн нурун чачсын		1
64	Ынтымактуу балдар	Көнүгүү иштөө	1
65	Дарак ыйлайбы?		1
66	Көнүгүү иштөө	Кимден кийин? Кимден мурун?	1
67	Көнүгүү иштөө	... чейин (дейре)	1
68	Ата Мекен		1
69	Бишкек		1
70	Манастын күмбөзү	Көнүгүү иштөө	1
71	Манас баатыр		1
72	Соң-Көл		1
73	Кайталоо	Көнүгүү иштөө	1
74	Күн тартибим	Качан? (саат канчада? (-да мүчөсү) -га _____ калды, -дан _____ еттү.	1
75	Таза аба менен дем алуу	Ким менен? Эмне менен?	1
76	Автобуста	Эмне кылды? Эмне болду?	1
77	Автобуста	Эмне кылды? Эмне болду?	1
78	Кайталоо	Көнүгүү иштөө	1

4-чейрек (24 саат)

№	Сөз естүрүү	Грамматикасы	Сааты
79	Кайталоо	... бекен? ... экен. ... беле? ... эле.	1
80	Ден соолук		1
81	Дарыгердин кабыл алуусунда	Эмне кылайын?	1
82	Көнүгүү иштөө (ооруулунун акыбалы)	Эмне үчүн? Эмнеге?	1
83	Дарыканада		1
84	И. К. Ахунбаев	Көнүгүү иштөө	1
85	Кайталоо	Көнүгүү иштөө	1
86	Ч. Айтматов	————— жөнүндө (тууралуу)	1
87	«Чыпалак бала»	Көнүгүү иштөө	1
88	Көнүгүү иштөө	Көнүгүү иштөө	1
89	Көнүгүү иштөө	Көнүгүү иштөө	1
90	Жаз мезгили	Кантип?	1
91	Май айы	Эң, абдан (аябай)	1
92	5-Май – Конституция күнү	Көнүгүү иштөө	1
93	9-Май – Жениш күнү	Сан атооч менен зат атоочтон түзүлгөн сөз айкаштары	1
94	Дүйшөнкул Шопоков		1
95	Кайталоо		1
96	Жыл мезгилдери		1
97	Жай мезгили		1
98	Эс алуу	Сын атооч менен зат атоочтон түзүлгөн сөз айкаштары	1
99	Туризм		1
100	Көнүгүү иштөө		1
101	Кайталоо		1
102	Кайталоо		1

I ЧЕЙРЕК

1-сабак

Сабактын темасы: Саламдашуу, кездешүү, коштошуу.

Жаңы лексика: амансызбы, көрүшкөнчө.

Грамматикасы: унгу жана мүчө.

Сабактын максаты:

- Саламдашуу, кездешүү, коштошуу кырдаалдарында колдонулупчу лексиканы эстешет, кайталашат. Жаңы сөздөрдү маанисине жараша колдонуп, сүйлөшүү жагдайын түзө алышат.
- Улууларга сый мамиле жасоого, кеп маданиятына үйрөнө беришет.
- Өз алдынча иштөө жөндөмдүлүгүн өнүктүрө беришет.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- сүрөттүн мазмунун түшүнүшсө;
- сүрөт боюнча сүйлөм түзө алышса;
- берилген үлгүнүн мазмунун түшүнүшсө;
- үлгү боюнча ролдошуп сүйлөшө алышса;
- улгайган кишилер менен кандай учурашуу керектигин түшүнүшсө;
- суроолорго жооп бере алышса;
- берилген сүйлөмдерге суроо бере алышса;
- сөздөрдү унгу, мүчөгө ажыраты алышса;
- кыргыз тилине мүнөздүү болгон тыбыштар катышкан сөздөрдү туура айта алышса, сабактын максаты ишке ашат.

Сабактын тиби: таза кептик сабак.

Сабактын формасы: практикалык.

Колдонулупчу ықмалар: тыным жасап окуу, жупташып иштөө, ситуациялуюу машиктыруучу.

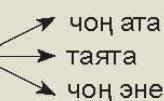
Колдонулупчу каражаттар: окуу китеби, сүрөттөр, куурчактар.

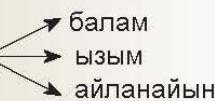
Сабактын жүрүшү: Мугалим балдарды сабакка уюштурат. Мугалим окуучулардан кыргыз тилинде учурашуунун кандай формаларын билишерин сурайт. Кайсы учурда кандай формасы колдонуларын талкуулашат.

Жаңы материал менен иштөө

Жаңы лексика менен таанышышат, мугалимдин жетекчилиги менен хор менен, жекече кайталашат. Бири-бирине суроо берип, жооп алышат.

1-сүрөт боюнча кары кишилер менен учурашуу формасы менен таанышышат.

Амансызбы,
чоң ата
таята
чоң эне

Аманчылык,
балам
ызыым
айланайын

Сүйлөшүүнүң үлгүсүн тыным жасап окушат. Куурчактардын жардамы менен ролдоштуруп аткарышат. Үлгү боюнча окуучулар ролдошуп сүйлөшүшөт. Алардын интонациясына көңүл буруу зарыл.

- Окууларың кандай?
- Жаман эмес.

2-сүрөт боюнча окуучулар үлгүнү окушат, кыргыз тилине мүнөздүү болгон тыбыштар катышкан сөздөрдү хор менен, жекече кайталашат. Бири-бири менен сүйлөшүшөт, машыгышат.

Эсиңе тут! тапшырмасы менен иштөө. Мугалим окуучулардын көңүлүн экинчи жактын таандык мүчөсүнүн жөнөкөй жана сылық формасына бурат. Үлгүгө таянып, мисалдарды көлтиришет.

Мисалы:

- Асан, ден соолугуң кандай?
- Вова, окууларың кандай?
- Карина, иштерин кандай?
- Апа, ден соолугунуз кандай?
- Атай байке, окууларыңыз кандай?
- Нургүл эже, иштериниз кандай?

4-тапшырма. Окуучулар бири-бирине суроо беришип, жооп алышат. Сөздүн уңгу, мүчөсүн эстеп, кайталашат. Таблицада берилген сөздөрдү уңгу, мүчөгө ажыратышат.

– Кайрат, канча жаштасың? Кайсы мектепте, канчанчы класста окуйсун?

Кыргыз тилине гана мүнөздүү болгон тыбыштардын айтылышына көңүл бурулат.

Бышыктоо. 5-тапшырманы окуучуларга өз алдынча иштөөгө берсе болот. Балдар жалаң гана суроопорго жооп бербестен, суроо берүүгө да машыгышат.

- _____ ?
- Бүгүн шейшемби. _____ ?
- _____ ?
- Кыргыз тили биринчи сабак. _____ ?
- _____ ?
- Мен экинчи партада отурам. _____ ?
- _____ ?
- Биздин үй он экинчи. _____ ?

Окуучулардын билими сабактын максатына ылайык берилген көрсөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтөгү шарттардын:

- баарына жетише алышса, «5» деген баа коюлат;
- 5–6 шарты гана аткарылса, «4» деген баа коюлат;
- жарымы аткарылса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма. Өздөрүнөн улуулар жана кичүүлөр менен учурашып, абылайын суроого машыгышат. Үлгү жазып, айрым сөздөрдү уңгу, мүчөгө ажыратышат.

2-сабак

Сабактын темасы: Жаңы окуу жылы.

Жаңы лексика: шаңдуу, айланы, салтанат, картөшкө чаптыйм, ойлор.

Грамматикасы: унгу жана мүчө.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталашат, аларга суроо бере алышат. Сөздөрдү унгу жана мүчөгө ажыратады.
- Жайкы каникул учурунда эс алуунун пайдасын түшүнүшөт. Эмгекти сүйгендүгү, ата-энелерине жардам көрсөткөндүгү, үй иштерине өз салымын кошкондугу үчүн сыймыктана алышат.
- Жаңы сөздөрдү маанисine жараша колдонуп, өз алдынча чакан текст түзүгө машыгып, ой жүгүртүүлөрү калыптана берет.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- кыргыз тилине мұнәздүү болгон тыбыштар катышкан сөздөрдү туура айта алышса;
- берилген текстти тыным жасап окушса;
- окуганын түшүнүшсө;
- текст боюнча суроолорго жооп бере алышса;
- үлгү боюнча бири-бирине суроо бере алышса;
- сөздөрдү унгу, мүчөгө ажыратады;
- берилген темада чакан аңгеме жаза алышса;
- орфографиялык жана пунктуациялык сабаттуулугун көрсөтө алышса, сабактын максаты ишке ашат.

Сабактын тиби: сөз ёстүрүү.

Сабактын формасы: окуучулардын өз алдынча иштөөсү.

Колдонулуучу ықмалар: интерактивдүү оюндар, ситуациялуу-машыктыруучу.

Колдонулуучу каражаттар: окуу китеbi, сүрөттөр, «Айданек» газетасы.

Сабактын жүрүшү: Уюштуруу. **Өтүлгөн лексиканы кайталоо.**

Жазған тапшырмаларын текшерүү, айрымдары окуп беришет. Өтүлгөн темалы кайталоо максатында «Броунов кыймылы» оюну өткөрүлөт. Мугалим классты кыдырып, айрым балдарга суроо берип, жооп алат. Мугалимдин милдетин окуучулар да аткара алат. Оюндин максаты – балдар жалаң гана жооп бере бербестен, суроо берүүгө да машыгышат.

Жаңы материал менен иштөө

Сүрөт менен иштөө

– Бул эмне? Булар кимдер? деген суроого жооп беришет. Сүрөт боюнча сүйлөм түзүшөт.

1-тапшырма. Жаңы сөздөрдүн маанисин мугалим түшүндүрөт, хор менен, жекече кайталатат. Интерактивдүү оюндар өткөрүлөт. Окуучулар оозеки сөз айкаштарын түзүшөт.

2-тапшырма. Журналист сүйлөп жатат. Алгач мугалим окуп берет. Окуучулар окуганда алардын интонациясына көңүл белүнөт. Андан соң суроо берилет.
– Эмне башталды? Мектептин айланасы кандай?

Алексейдин текстин окуганда окуучулардын көңүлүн -да мүчесүнө, этишин өткөн чагына бурдуруу керек. Текст боюнча суроолорго жооп беришет. Белгиленген сөздөрдү унгу, мүчөгө ажыратышат, мугалим алардын сөз өзгөртүүчүлүк же сөз жасоочулук маанисине көңүл бурдурат.

3-тапшырма. Дагы кимиңер айтып бересиңер? Жогорудагы үлгүгө таянып сүйлөшүшөт.

Бышыктоо. 4-тапшырма. Жогорудагы тапшырмаларга таянып, «Жайыктын каникулуда кандай өткөрдүм» деген темада аңгеме түзүү.

Окуучулардын билими сабактын максатына ылайык берилген көрсөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтөгү шарттардын:

- баарына жетише алышса, «5» деген баа коюлат;
- 5–6 шарты гана аткарылса, «4» деген баа коюлат;
- жарымы аткарылса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма. «Менин жайык каникулум» деген темада аңгеме түзүүнү улантышат. Айрым сөздөргө талдоо жасап келишет.

3-сабак

Сабактын темасы: Менин мугалимим.

Жаңы лексика: ... сабагынан берет, чоочун, кеп кылды, ушундан кийин.

Грамматикасы: сөз жасоочу мүчөлөр.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Чакан тексттерди окуп, которо алышат. Өз оюн берилген үлгүгө салып, сүйлөшө алышат.
- Ырды окушат, маанисин түшүнүшөт.
- Окуучуларды биримдикке, ынтымакка, мугалимин урматтап, сыйлай билүүгө тарбия ала беришет. Келечекке максат коюуга, ага жетүүгө, кандай талаптар коюшун түшүнө беришет.
- Сабакта өтүлгөн лексиканы маанисине жараша оозеки кебинде колдоно алышат. Өз алдынча иштей билүүлөрүн өнүктүрүшөт. Алган билимин турмушта колдонууга көнүгүшөт.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- кыргыз тилине мүнөздүү болгон тыбыштар катышкан сөздөрдү туура айта алышса;
- сүрөт боюнча суроолорго жооп бере алышса;
- окуганын түшүнүшсө;
- текст боюнча суроолорго жооп бере алышса;
- үлгү боюнча өз мугалими жөнүндө сүйлөп бере алышса;
- сүйлөп бергенин сабаттуу жаза алышса;

- -сыз мүчөсүн илик жөндөмөсүнүн жана З-жактын таандык мүчөсүн туура көлдөно алышса;
- сөз жасоочу мүчөлөрдү так ажырата алышса;
- ырды тыным жасап окуй алышса, сабактын максаты ишке ашат.

Сабактын тиби: сөз өстүрүү.

Сабактын формасы: жалпы класс менен, топ менен иштөө.

Колдонулуучу ықмалар: тыным жасап окуу, жупташып иштөө, ситуациялуу-машыктыруучу.

Сабактын жүрүшү: **Юштуруу.** Окуучулардын тилин жатыктыруу максатында ар кандай ырлар, жаңылмачтар колдонулат.

Үй тапшырманы текшерүү мугалим айрым окуучулардын жазып келген «Менин жайы каникулум» аттуу аңгемесин текшерет. Кээ бирлерин оозеки сурайт.

Жаны материал менен иштөө

1-тапшырма. Сүрөт менен иштөө. Мугалим суроо берет. Окуучулар жообун сүрөттөн табышат.

Бул эмне? Бул ким? Булар кимдер? Кандай? деген суроолорго жооп беришет.

Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталап айтышат, сөз айкаштарын түзүшөт.

2-тапшырма. Текст менен иштөө. Окуучулар окушат. Белгиленген сөздөрдүн унгу, мүчөсүнө көңүл бурушат. Тексттин маанисин түшүнүшөт, анын негизинде топко бөлүнүп, өз мугалими жөнүндө текст түзүшөт. Суроолорго жооп беришет. Жыйынтык чыгарышат: Мен чоңойгондо (кимдей?) _____ болгум келет. Ага окшош болгум келет.

Эсine тут! тапшырмасын окуп, мугалимдин жардамы менен сөздөрдүн унгусунун маанисин, мүчөлөрдүн жардамы менен кандай мааниге ээ болгондуугун талкуулашат жана «Ким көп билет?» оюну аркылуу мисалдарды көлтиришет.

Бышыктоо. **3-тапшырма.** Көп чекиттин ордуна сөз жасоочу мүчөлөрдүү кооп чыгышат. Бул тапшырманы окуучулар өз алдынча аткара алышат. Сөз жасоочу мүчөлөрдүн жардамы менен жасалган сөздөрдүн маанисин талдашат.

4-тапшырма. Ырды алгач мугалим көркөм окуп берет. Андан соң хор менен, жекече (ар кандай интонацияда) окушат. Окууда интонациясына, тыбыштарды туура, так айтууларына көңүл бурулат. Мааниси буюнча суроолорго жооп беришет: Мугалимдин тилеги, эмгеги кандай? Ырдын автору ким? Ал жөнүндө эмне билесинер?

Окуучулардын билими сабактын максатына ылайык берилген көрсөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтөгү шарттардын:

- баарына жетише алышса, «5» деген баа коюлат;
- 5–6 шарты гана аткарылса, «4» деген баа коюлат;
- жарымы аткарылса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма. Ырды көркөм окуп, жаттап келүү.

4-сабак

Сабактын темасы: Менин окуу күнүм.

Жаңы лексика: мекен таануу, чет тили, дene тарбия.

Грамматикасы: сөз жасоочу мүчөлөр.

Сабактын максаты:

- Өз алдынча суроо түзүп, аларга жооп бере алышат. Берилген схема, үлгү-ге салып, кеп кура алышат. Өз алдынча тапшырмаларды аткара алышат (оозеки, жазуу түрүндө). Сөз жасоочу мүчөлөрдү ажыратса алышат.
- Ар бир сабактын маанилүүсүн, керектүүсүн түшүнө алышат.
- Сабактагы активдүү сөздөрдү маанисине жараша колдоно алышат. Алган билимин практикада колдонушат. Өз алдынчалуулугу өнүгө берет.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- кыргыз тилине мүнөздүү болгон тыбыштар катышкан сөздөрдү туура айта алышса;
- сабактардын аталышын кыргызча айта алышса;
- жума ичиндеги сабактардын жүгүртүүсүн туура айта алышса;
- берилген суроолорго жооп бере алышса;
- -дан (-нан) мүчесүн туура колдоно алышса;
- кайсы сабакта кандай иштерди аткаарын сүйлөп бере алышса;
- сүйлөп бергенин сабаттуу жаза алышса;
- сөз жасоочу мүчөлөрдү так ажыратса алышса;
- эсиңе тут! цикли боюнча мисалдарды көлтире алышса, сабактын максаты ишке ашат.

Сабактын тиби: окуучулардын машыгуусун ёстуруучу сабак.

Сабактын формасы: маектешүү.

Колдонулган ыкма: тыным жасап окуу, логикалык ой жүгүртүүсүн арттыруу үчүн көнүгүүлөрдүн түрү.

Сабактын жүрүшү: Уюштуруу. **Үй тапшырмасын текшерүү.** Окуучулар А. Осмоновдун «Мугалим» аттуу ырын көркөм окуп, жатка айтып беришет. Окуучулардын билимин мактоо жолдору менен баалоо.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Класстер боюнча окуу.

Окушат, хор менен жекече кайталашат, **мекен таануу** деген сөзгө басым жасашат.

Балдардын логикалык ой жүгүртүүсүн арттыруу үчүн суроолор берилет. Эмнеге окшошуп турат? Анын нурларын окугула. Окуучулар окушат, көңүл бурушат.

2-тапшырма. Бул тапшырманы аткарууда алта күндөрүн эстешет, үлгү боюнча окушат, сүйлөшүшөт. Канчанчы? деген суроого жооп берген сөздөрдү эстешет, кайталашат.

3-тапшырма. Сүйлөшүүнү суроолор, жооптор менен толукташат, мугалим окуучулардын тыбыштык артикуляциясына, сүйлөмдөрдүн орун тартибин туура түзүшүнө, интонациясына көнүл бурат.

Бышыктоо. **4-тапшырма** окуучуларга өз алдынча иштөөгө берилет. 1–2 сүйлөмдү мугалимдин жетекчилigi менен аткарышат. Окуучулар тиешелүү мүчөлөрдү коюп жазышат, алардын маанилерин түшүндүрүшөт.

5-тапшырма. Балдар берилген сүйлөмдөрдүн бөлүктөрүн окуп, маанисine ылайык туташтырышат.

Эсиңе тут! цикли боюнча мугалим түшүндүрмө берет. Окуучулар мисалдар менен бышыкташат.

Окуучулардын билими сабактын максатына ылайык берилген көрсөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтөгү шарттардын:

- баарына жетише алышса, «5» деген баа коюлат;
- 5–6 шарты гана аткарылса, «4» деген баа коюлат;
- жарымы аткарылса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма. Фильворд боюнча 4-класста өтүлгөн сабактардын аттарын табышат. Апта ичиндеги сабактардын жүгүртмөсүн айтып беришет.

5-сабак

Сабактын темасы: Көнүгүү иштөө.

Грамматикасы: сөз өзгөртүүчү мүчөлөр.

Сабактын максаты:

- Өтүлгөн лексиканы кайталашат, сөз өзгөртүүчү мүчөлөр жөнүндө маалымат алышат, аларды сөз жасоочу мүчөлөрдөн ажыратса алышат.
- Мектеп тартиби менен күндөн күнгө тааныша беришет. Сабакка кечикпөөгө, кыйкырып сүйлөбөөгө үйрөнүшет.
- Өздөштүрүлгөн сөздөрдү андан ары тереңдетүү үчүн практикалык көнүгүүлөрдү аткара алышат. Алган билимдерин турмушта колдоно алышат. Таанып-билүүчүлүк көндүмдөрү өнүгө берет.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- кыргыз тилине мүнәздүү болгон тыбыштар катышкан сөздөрдү туура айта алышса;
- -гыла, -ды мүчөлөрүн туура улай алышса;
- сөз өзгөртүүчү мүчөлөр менен сөз жасоочу мүчөлөрдү ажыратса алышса;
- ал мүчөлөрдүн маанисин түшүнүп, өз алдынча колдоно алышса;
- мугалимдин суроопоруна жооп бере алышса;
- жайы каникулу жөнүндө сүйлөп бере алышса;
- өз мугалими жөнүндө айтып бере алышса;
- бат айтманы маанисин түшүнүп, шар, так окуй алышса;
- сүйлөп бергенин сабаттуу жаза алышса, сабактын максаты ишке ашат.

Сабактын тиби: мурдагы алган билимдерин бышыктоо.

Сабактын формасы: өз алдынча иштөө, логикалык ой жүгүртүүсүн арттыруу үчүн тапшырмалардын түрлөрү.

Сабактын жүрүшү: Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү.

1. Фильворд боюнча аткарған иштери текшерилет.
2. «Кайсы күнү кайсы сабак?» деген суроого окуучулардын берген жообу угутлат. Мактоо жолдору менен окуучулардын жообун баалоо.

Өтүлгөн темаларды кайталоо

1-тапшырма. -гыла мүчөсүн койгула. Бул тапшырманы окуучулар өз алдынча иштешет. Андан соң жоопторун айтышат, текшеришет. Ар бир сүйлөмгө токтолуп, анын маанисин түшүнүшөт. Мындај жыйынтыкка келишет: ушул 6 сүйлөмдү чоң тамга менен жазып, окуучулардын «алтын эрежеси» катары колдонолуу.

Мисалы:

- Балдар, сабакка кечикпей келгиле.
- Дайыма тартыпты болгула.
- Класста кыйкырып сүйлөбөгүлө.
- Дептерге таза, сулуу жазтыла.
- Китепканага барып, китең окугула.
- Үй тапшырманы так аткарғыла.

2-тапшырма. Чачыранды муундардан сөздөрдү курашат.

Схеманын негизинде ишти улантышат.

3-тапшырма. -ды мүчөсүн коюшат. 1- жана 3-тапшырмалардагы мүчө уланган сөздөрдүн маанилерин талдап, алардын сөз өзгөртүүчүлүк маанисине токтолуу керек. Башка мисалдар менен бышыктоо зарыл.

4-тапшырма. Өтүлгөн теманы эстеп, сүйлөмдөрдү толуктап жазышат. Окуучулар өз алдынча иштешет. Андан соң айрым сөздөрдү талдоо, мүчөлөрдүн маанисин түшүндүрүү боюнча жупташып иштешет.

5-тапшырма. Аталган темада балдар өз мугалимдери тууралуу айтып берүүгө машыгышат, бири-бирин толукташат. Сөздөрдү талдоо боюнча бири-бириниң билимин текшеришет, баалашат. (Кластер түзүшсө болот.)

6-тапшырманы алгач мугалим окуп берет, окуучулар көз жүгүртүп, ичинен кайталашат. Андан соң хор менен, жекече окушат, маанисин түшүнүшөт.

Окуучулардын билими сабактын максатына ылайык берилген көрсөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтөгү шарттардын:

- баарына жетише алынса, «5» деген баа коюлат;
- 5–6 шарты гана аткарылса, «4» деген баа коюлат;
- жарымы аткарылса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма. Окуучулардын эрежесин, 6-тапшырманы айтып беришет.

6-сабак

Сабактын темасы: Кайталоо сабагы.

Грамматикасы: сөз өзгөртүүчү мүчөлөр.

Сабактын максаты:

- Өтүлгөн бәлүмдөгү лексиканы, грамматикалык материалдарды кайталашат. Аларды кебинде колдонууга, талдоого машыгышат. Сөз өзгөртүүчү мүчөлөр менен сөз жасоочу мүчөлөрдү ажыратады.
- Окуучулар бири-бири менен, улуу адамдар менен сый мамиле жасоого үйрөнө беришет. Ар бир сабактын керектүүсүн маанилүүсүн түшүнө алышат. Окуучунун «алтын эрежесин» колдоно алышат.
- Өз алдынча иштөө жөндөмдүүлүгүн өнүктүрө берет. Логикалык ой жүгүртүүсү, элестетүүсү, берилген темада чыгармачылык менен иштөө көндүмдерүү калыптана берет.

Сабактын тиби: өткөн сабактарда окуучулардын алган билимдерин бышыктоочу сабак.

Сабактын жүрүшү: Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү:

1. Окуучулар «алтын эрежени» жана бат айтманы айтып беришет.
2. Кайсы сабакта эмне кылабыз? деген суроого жооп беришет.
3. Мисалы, мугалим: «Ың сабагында чуркайбыз», – дейт. Окуучулар: «Жок, ың сабагында ырдайбыз», – деп улантылат.

Өтүлгөн темаларды кайталоо. Бышыктоо

1-тапшырма. Суроолорду окуп түшүнүшөт, жооп беришет (бүгүн, эртең деген сөздөргө көңүл бурулат). Ар бир сабакта аткарылуучу иштерди айта алуулары зарыл.

2-тапшырма. Керектүү сөздөрдү колдонуп, сүйлөмдү толукташат. Кандай? деген суроого жооп берген сөздөрдү кайталашат (аба ырайына тиешелүү). Андан кийин өз алдынча иштешет. Таблицадагы сөздөргө суроо берип, уңгу, мүчөгө ажыратып, мугалимдин жардамы менен маанилерин талдашат, сөз өзгөртүүчүлүк маанисин түшүнүшөт.

3-тапшырма. Берилген текстти окушат. Маанисин түшүнүшөт, которушат. Кыргызча сүйлөмдүн структурасын туура түзүүлөрү зарыл. Мугалимдин тандоосу менен айрым сөздөрдүн мүчөлөрүнүн маанисин талдашат. Мугалим үлгү катары 3-жакка которуп айтып берет. Балдар үлгү боюнча өз вариантынын айтып беришет.

Улгү: Максат 3-класста окуйт, Ал 9 жашта. Мектеби Чоң-Арық айылында...

4-тапшырма. Чачыранды сөздердөн туура сүйлөм түзүшөт. Эң биринчи, ар бир сөздү окуп, аны маанисин түшүнүшөт. Этиш сөздөр сүйлөмдүн аягына келерин эстешет. Тапшырманы өз алдынча аткарышат.

Бышыктоо. Кечээ болгон сабактарда кандай иштерди аткарғандыгын жазышат. Мисалы: кечээ 1-сабак математика болду. Сабакта 3 эсеп, 2 маселе чыгардык. Дене тарбиясында көнүгүүлөрдү жасадык, секирдик, чуркадык, топ менен ойнодук.

Үйгө тапшырма. 5-тапшырма. Апта ичиндеги сабактардын жүгүртмөсүн, кайсы сабакта эмне иш аткаарын жазып келишет, 4 сөздү талдашат.

7-сабак

Сабактын темасы: Үй-бүлө.

Жаңы лексика: чач кыркат, жасалгалайт, кичирайон, ишканы, курат, тигүүчү.

Грамматикасы: сез жасоочу -чы мүчөсү.

Сабактын максаты:

- Берилген схема-үлгүгө салып, кеп кура алышат. Өз алдынча суроо түзүп, жооп бере алышат. Чакан аңгеме түзө алышат. -чы мүчөсүнүн сез жасоочулук маанисин түшүнүшөт.
- Үй-бүлө мүчөлөрүнүн эмгегин, кесибин баалоого, анын турмушта керек экендигин түшүнө алышат.
- Активдүүлүгү артып, салыштырып анализдөө көндүмдөрү, ой жүгүртүүлөрү калыптана берет. Алган билимдерин жаңы кырдаалда пайдаланууга көнүгүшөт.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- сүрөт боюнча сүйлөп бере алышса;
- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүп, сез айкаштарын түзө алышса;
- текстти окуп, маанисин түшүнүшсө;
- текст боюнча суроолорго жооп бере алышса;
- үй-бүлө мүчөлөрүн тааныштыра алышса;
- сүрөттөрдү чечмелей алышса;
- үй-бүлө мүчөлөрүнүн кесибин, аткарған кызматтарын айтып берип, алардын баалуулугун түшүнүшсө;
- **Эсиңе тут!** циклинде берилген сез жасоочу мүчөнүн маанисин түшүнүп, мисалдар менен далилдей алышса, сабактын максаты ишке ашат.

Сабактын тиби: аралаш сабак.

Сабактын формасы: өз алдынча иштөө, топто иштөө.

Колдонулуучу ықмалар: тыным жасап окуу, сүрөттөрдү чечмелөө, логикалык ой жүгүртүүсүн арттыруучу көнүгүүлөр.

Колдонулуучу каражаттар: окуу китеbi, сүрөттөр.

Сабактын жүрүшү: Уюштуруу. **Үй тапшырмасын текшерүү.** «Броунов кыймылы» оюну аркылуу мугалим етүлгөн темаларга суроо берип, жооп алат. Андан соң мугалимдин милдетин окуучулар көзектешип улантышат.

Жаңы материал менен иштөө

1-сүрөт менен иштөө. Үй-бүлө темасы боюнча сөздөрдү эстеп, сүйлөм түзүшөт.

– Бул ким? Анын колунда әмне бар? Булар кимдер? – деген суроолорго жооп беришет.

2-тапшырма. Жаңы лексиканы окуп кайталашат, сөз айкаштарын түзүшет.

3-тапшырма. Текст менен иштөө. Алгач мугалим окуп берет. Окуучулар көз жүгүртүп, ичинен мугалимди кайталап отурушат. Андан соң хор менен окушат, жекече (ар кандай интонацияда) окушат, маанисин түшүнүшет.

Тексттен кийинки суроолорду бири-бирине беришип, жооп алышат.

– Бул кимдин чоң атасы, чоң әнеси?

– Алар кайда жашайт?

– Ата-әнеси кайда, ким болуп иштешет?

Айдоочу, тигүүчү, окуучу деген сөздөрдү унгу, мүчөгө ажыратып, алардын сөз жасоочулук маанисин түшүнүшет (айдоо – әмне кылуу? машина айдоо; айдоочу – ким? Сөздүн мааниси өзгөргөндүгүн айтышат).

Окуучулар өздөрүнүн үй-бүлөсү менен тааныштырат.

4-тапшырма. Бул ким? Ал әмне иш аткарат?

2-сүрөт.

Дарыгердин сүрөтү. → Дарыгер дарылдайт.

3-сүрөт.

Куруучунун сүрөтү. → Куруучу үй курат.

3-сүрөт.

Ашпозчунун сүрөтү. → Ашпозчу тамак даярдайт.

4-сүрөт.

Чач тараачтын сүрөтү. → Чач тараач чач кыркат, жасалгалайт.

Бышыктоо. 5-тапшырма. Фильворддон сүрөттөгү сөздөрдү табуу. Бул тапшырманы окуучулар өз алдынча иштешет. Ишке 3–5 мүнөт убакыт берилет. Мындай оюн окуучулардын ой жүгүртүүсүн естүрөт.

Эсиңе тут! тапшырмасы боюнча мугалим түшүнүк берет. Окуучулар мисалдар менен бышыкташат. -чы мүчөсү кесипти, адамдын аткарған кызматы боюнча ким экендигин билдирген сөздөрдү жасай тургандыгын түшүнүшет.

Окуучулардын билими сабактын максатына ылайык берилген көрсөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтөгү шарттардын:

- баарына жетише алышса, «5» деген баа коюлат;
- 5–6 шарты гана аткарылса, «4» деген баа коюлат;
- жарымы аткарылса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма. Үй-бүлөлөрү жөнүндө жазып келишет, -чы мүчөсү катышкан сөздөрдү талдап, түшүндүрүшет.

8-сабак

Сабактын темасы: Ар бир кесип ардактуу.

Жаңы лексика: айдоочу, машыктыруучу, котормочу, жазуучу, эмне иш кылат?

Грамматикасы: -чы мүчөсү.

Сабактын максаты: Активдүү сөздөрдүн, -чы мүчөсүнүн маанисин түшүнүшөт, сөз курашат, сүйлөшөт.

- Жаңы сөздөрдүн, -чы мүчөсүнүн сөз жасоочу маанисин түшүнүшөт. Ал мүченүн жардамы менен Жаңы сөздөрдү жасай алышат.
- Ар бир кесиптин биздин турмушта зарылдыгын түшүнүшөт. Кеп маданиятына көнүгө беришет.
- Сабактагы активдүү сөздөрдү маанисине жараша колдоно алышат. Жаңсоо, мимика менен көрсөтө алышат. Алган билимдерин турмуштук кырдаалдарда колдонууга көнүгүшөт.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүп, сөз айкаштарын түзө алышса;
- сүрөт боюнча суроолорго жооп бере алышса;
- үлгү боюнча сүйлөшүүнү уланта алышса;
- сүйлөмдү толуктап жаза алышса;
- -чы мүчөсүнүн сөз жасоочу маанисин түшүнүп, сөз жасай алышса;
- ар бир кесиптин адам баласынын турмушундагы зарылдыгын түшүнүшсө;
- Жаңы сөздөрдү маанисине жараша колдоно алышса;
- кырдаалга жараша кимге кайрылуу керектигин сүйлөп бере алышса, сабактын максаты ишке ашат.

Сабактын тиби: комбинациялык көптик сабак.

Сабактын формасы: окуучулардын окуп-үйрөнүү ишмердүүлүгүн уюштуруу жана аны ишке ашыруу.

Колдонулуучу ықмалар: индукциялык жана дедукциялык метод.

Колдонулуучу каражаттар: окуу китеbi, сүрөттөр, түстүү кагаздан даярдалган тапшырмалар.

Сабактын жүрүшү: Уюштуруу. Өтүлгөн лексиканы суроо берүү менен кайталоо.

1. Фархаддын чоң ата-чоң энеси кайсы айылда жашайт?
2. Таята-таенесичи?
3. Ата-энеси кайда, ким болуп иштешет?
4. Сахиб байкеси, карындашы Саёра кайда окушат?
5. А Бахтиярчы?
6. Алардын үй-бүлөсү кандай?

Үйгө тапшырmasын текшерүү. Үй-бүлөлөрү жөнүндө жазып келишкендөрин окуп беришет, -чы мүчөсү катышкан сөздөрдү талдап, түшүндүрүшөт.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Сөздүктө берилген сөздөрдү кайталап, созулма үндүүлөргө басым жасап, так айтышат, -чы мүчөсүнүн сөз жасоочулук маанисин түшүндүрүшөт. Ал сөздөр менен сөз айкаштарын же сүйлөмдөрдү түзүшөт.

2-тапшырма. Берилген сөздердү окуп, -чы мүчөсүн улап сөз жасашат. Ал сөздөрдүн маанисинин өзгөрүшүн баамдашат, түшүнүшөт. Мисалдарды келтирип бышыкташат.

Жомокчу, окуучу, ...

3-тапшырма. Сүрөттөр боюнча кесип ээлерин атап, алардын кылган кызматын айтып беришет.

– Бул тигүүчү (сүрөтчү, айдоочу, комузчү). Ал кийим тигет. ж. б.

Сөздөрдү уңгу-мүчөгө ажыратып, мугалимдин жетекчилиги менен -чы мүчөсүнүн маанисин талдашат.

4-тапшырма. Түстүү кагаздан геометриялык фигурапарды кесип, артына 4-тапшырмадагы кырдаалдарды жазып берсе болот. Окуучулар жаккан фигураны алып, кырдаалдарды окуп, кимге кайрылуу керек экендигин айтышат.

Чачым аябай ёсуп кетти. Чач тарабача кайрылуу керек.

Байкем үй курганы жатат. Куруучуга кайрылуу керек.

Окуу жылышын аягында мектепте ремонт иштери башталат. Жумушчуларга кайрылуу керек.

Классыбыз менен Буранага бармак болдук. Айдоочуга кайрылуу керек.

Эжекемдер менен сүрөткө түшөлү дегенбиз. Сүрөтчүгө кайрылуу керек.

Жаңы жылдык майрамга костюм тикириш керек. Тигүүчүгө кайрылуу керек.

Ноорузга карата айылдык маданият үйүндө концерт болот. Ырчы, бийчи-лерге кайрылуу керек.

5-тапшырма. Окуучулар ролдошуп окушат. Үй-бүлө мүчөлөрүнүн кесиптерин сурал билишет. -чы мүчөсүнүн туура колдонулушуна көңүл бөлүшөт. Эз үй-бүлө мүчөлөрүнүн кесибин, аткарған кызматтарын айтып беришет.

Бышыктоо. 6-тапшырманы окуучуларга өз алдынча иштөөгө берсе болот. Берилген сүйлөмдердү окушат. Маанисine жараша кесипти билдирген көркөтүү сөздөрдү коюп жазышат.

Эсиңе тут! тапшырмасы боюнча мугалим түшүндүрмө берет. Окуучулар аталган ысымдарды кайталап эске тутуп калуулары керек.

Окуучулардын билими сабактын максатына ылайык берилген көрсөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтегү шарттардын:

- баарына жетише алышса, «5» деген баа коюлат;
- 5–6 шарты гана аткарылса, «4» деген баа коюлат;
- жарымы аткарылса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма. Туугандарынын, жакындарынын кесибин, эмне иш аткара тургандыгын жазып келишет.

9-сабак

Сабактын темасы: Адамдын келбети, мүнөзү.

Жаңы лексика: узун бойлуу, орто бойлуу, кыска бойлуу, кара тору, сары, ак жуумал, мүнөзү, ак көңүл, токтоо, шайыр, мактанчаақ, тамашакөй.

Грамматикасы: сөз жасоочу жана сөз өзгөртүүчү мүчөлөр.

Сабактын максаты:

- Активдүү сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталап айтышат. Аларга суу роо бере алышат. Сөз жасоочу жана сөз өзгөртүүчү мүчөлөрдү ажыратады алышат.
- Улууларга сый мамиле жасоого көнүгө беришет.
- Сабактагы активдүү сөздөрдү маанисине жараша колдонуп, адамдын келбетин, мүнөзүн сүрөттөштөт.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- сөз жасоочу жана сөз өзгөртүүчү мүчөлөрдү ажыратады алышса;
- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүп, сөз айкаштарын түзэ алышса;
- сүрөт боюнча сүйлөм түзэ алышса;
- үй-булө мүчөлөрүн сүрөттөп бере алышса;
- текстти окуп, маанин түшүнө алышса;
- окуганын өз сөзү менен айтып бере алышса;
- сүйлөмдөрдү толуктап жаза алышса;
- үлгүгө карап, адамдын келбетин сүрөттөп, мүнөзүн айтып бере алышса;
- **Эсиңе тут!** тапшырмасы боюнча мисалдарды көлтире алышса, сабактын максаты ишке ашат.

Сабактын тиби: жаңы билимдерди өздөштүрүү сабагы.

Сабактын формасы: коллективдүү, топто иштөө.

Колдонулуучу ықмалар: тыным жасап окуу, ролдошуп окуу, чаташкан логикалык тапшырмалар.

Колдонулуучу каражаттар: окуу китеbi, сүрөттөр, түстүү кагаздан даярдалган тапшырмалар, схемалар, куурчактар.

Сабактын жүрүшү: **Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү.** Айрым окуучулардын дептерлерин карап чыгуу керек. Айрымдары жазган тапшырмаларын окуп беришет. Алардын иштерин анализдеп, көңүлүн көтөрүп коюу зарыл.

Өтүлгөн лексиканы, -чи мүчөсүн кайталоо. Түстүү кагаздардан ар кандай бактардын жалбырактары кыркылып, артында кырдаалдар жазылган.

Айгүл П. Шубин атындагы музыкалык мектепте комуз классында окуйт. Ал ким болот?

Айбек 11-класста окуйт. Ал ким?

Саша фотосалондо иштейт. Анын кесиби кайсы?

Атамдын фирмасында кыздардын көйнөктөрүн тигишет. Анда кимдер иштешет?

Ошто жаңы үйлөр салынып жатат. Ал жакка кимдер керек болуп жатат?

Сэм кыргызча билбейт. Ага ким керек?

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Жаңы сөздөрдү мугалимдин артынан кайталашат. Интерактивдүү оюндар аркылуу бышыкташат. Сөз айкаштарын түзүштөт. Тыбыштык артикуляцияга көңүл бурулат.

2-тапшырма. Схема менен иштөөдө куурчактарды колдонсо болот.

Мугалим куурчактарды көрсөтүү менен схемадагы ар бир сөз айкашын окуучуларга кайталатат.

– Бул Павел. Ал узун бойлуу. (Хор менен, жекече кайталоо.)

– А Тахмина орто бойлуу.

– Бул – Карина. Ал кичинекей бойлуу. (Ар бир схема менен ушул сыйктуу иштер жүргүзүлөт. Павел сары бала, мүнөзү токтоо. Ал шахмат ойногонду жакшы көрөт. Тахмина кара тору кыз. Мүнөзү шайыр. Бийлегенди аябай жакшы көрөт. Карина ак жуумал кыз, мүнөзү тамашакей. Музыка укканды, сейилдегенди жакшы көрөт.)

3-тапшырма. Мугалим:

– Бул Аиданын атасы экен. Ал атасы менен тааныштырат. Угалычы. (Бир окуучу окуйт, экинчи, үчүнчү окуучулар текст боюнча бири-бирине суроо берип, жооп алышат. Төртүнчү, бешинчи, алтынчы окуучулар белгиленген сөздөрдүн мүчөлөрүнүн маанисин түшүндүрөт.)

Ауда:

– Атам **узун бойлуу**, кара тору, чачы тармал, мурутчан, **көзү-кашы** кара. **Мүнөзү** токтоо, ак көңүл. Биш убактысында китеп окуганды жакшы көрөт. (Ар бир сүрөт менен ушундай иштер жүргүзүлөт.)

Бышыктоо. 4-тапшырма. 1-тапшырмага таянып, боштуктарды толтуруу ишин окуучулар өз алдынча аткара алышат. Бул тапшырманы аткарууда окуучулардын ой жүгүртүү көндүмдерүн калыптандырууга шарт түзүлөт.

Жогорудагы аткарылган иштерге таянып, балдар өз туугандарын сүрөттөштөт.

5-тапшырма. Окуучулар текстти угушат, түшүнүштөт. Ролдоштуруп окушат. Жест, мимика менен көрсөтө алышат. Белгиленген сөздөрдү талдашат.

Эсine тут! мугалим -ган, -ды жакшы көрөт формасы боюнча түшүндүрмө берет. Окуучулар өз мисалдары менен бышыкташат.

Окуучулардын билими сабактын максатына ылайык берилген көрсөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтөгү шарттардын:

- баарына жетише алынса, «5» деген баа коюлат;
- 5–6 шарты гана аткарылса, «4» деген баа коюлат;
- жарымы аткарылса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма. Бир туугандарынан, досторунан 2 кишинин көлбөтинг, мүнөзүн сүрөттөп жазышат, 3 сөздү талдап, түшүндүрүштөт.

10-сабак

Сабактын темасы: Биздин үй.

Жаңы лексика: ашканы эмереги, дасторкон, майлық, сұлғұ, күзгұ, карапа.

Грамматикасы: -луу мүчөсү.

Сабактын максаты:

- Активдүү сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталап айтышат. Аларга суроо бере алышат. -луу мүчесүнүн сөз жасоочулук маанисин түшүнүшөт.
- Буюмдарын ар дайым өз ордуна коюуга, өздүк гигиенаны сактоого үйрөнө беришет.
- Сабактагы активдүү сөздөрдү маанисине жараша колдонуп, үйдөгү буюмдардын кайда жайгашканын айта алышат.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- -луу мүчесүнүн сөз жасоочулук маанисин ажыраты алышса;
- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүп, сөз айкаштарын түзө алышса;
- текстти окуп, маанисин түшүнө алышса;
- сүрөт боюнча сүйлөшө алышса;
- суроо түзүп, жооп бере алышса;
- орустиилиnde берилген сүйлөмдердүү кыргыз тилине көтөрүп жаза алышса;
- топто иштөөдө бири-бирин сыйлап, уга билсе;
- өз үйү тууралуу, андагы буюмдарды, өздүк гигиена буюмдарын атап бере алышса;
- **эсиңе тут!** тапшырмасы боюнча мисалдарды көлтире алышса, сабактын максаты ишке ашат.

Сабактын тиби: жаңы билимдерди өздөштурүү сабагы.

Сабактын формасы: коллективдүү, топто иштөө.

Колдонулуучу ықмалар: ролдошуп окуу, өз алдынча иштөө.

Колдонулуучу каражаттар: окуу китеbi, сүрөттөр, суроолор жазылган түстүү кагаздан даярдалган гүлдер.

Сабактын жүрүшү: Уюштуруу. **Үй тапшырмасын текшерүү.** Мугалим айрым окуучулардын дептерлерин карап чыгып, комментариийлейт. Айрымдарын оозеки сурайт. Окуучулар бири-бирин күнт кооп угуп, жооптун туура же туура эместигин тастыкташат.

Жаңы материал менен иштөө. Окуучуларга сабактын темасы айтылып, көркүтүү (**1-тапшырма**) лексика менен таанышуу сунушталат. Ал сөздөрдүн мааниси түшүндүрүлөт, окуучулар аркылуу кайталанып, сөз айкаштарын же сүйлөмдердүү түзүшөт.

1. Окуу китебиндеги **2-тапшырманын** сүрөттөрүнүн чоңойтулган форматы доскада илинүү. Бир окуучу Рахиманын ролун аткаралат. Мугалим комментариийлеп, доскадан көрсөтүп турат.
2. Кайталоонун түрдүү ықмаларын колдонуу менен сүрөттөрдөгү жаңы лексиканы кайталатат.
3. Балдар үйүндөгү буюмдардын кайсы бөлмөлөрдө экендигин айтышат.

4. Биздин үйдө кире бериште күзгүсү бар кийим илгич шкаф, бут кийим коё турган текче турат. Ашканада стол, отургучтар, муздаткыч, газ плитасы. Кононок бөлмөсүндө диван, стол, б отургуч, карапаларда гүлдөр турат. Терезеде жакшынакай парда. Компьютер ата-энемдин бөлмөсүндө ж. б.

Суроолор кагаздан даярдалган гүлдөрдө жазылган. Окуучулар бирден алып жооп беришет.

Рахиманын үйү кайда, канча кабаттуу? Алардын квартирасы канча бөлмөлүү? Кайсы бөлмөдө кандай буюмдар бар? Өздүк гигиенаңардын буюмдарын атагыла.

3-тапшырма. Берилген сүйлөмдөрдү которууда окуучулар кыргыз тилинде-ги сүйлөмдүн структурасын туура түзүүгө машыгышат, -луу мүчөсү менен жасалган сөздөрдүн уңгусу жана толук мааниси талданат, анын сөз жасоочулук мааниси аныкталат.

Эсиңе тут! тапшырмасы боюнча мугалимдин түшүндүрмөсүнөн кийин мисалдар менен бышыкташат. Ал сөздөрөгө суроо берип машыгышат.

Мисалы: Кандай үй? – **Көп кабаттуу үй.**

Кандай көйнөк? – **Гүлдүү** көйнек.

Бышыктоо. Эки топ ашкана жана конок бөлмесүнүн сүрөтүн тартып, айтып берүү тапшырмасын аткарышат жана жакташат.

Окуучулардын билими сабактын максатына ылайык берилген көрсөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтөгү шарттардын:

- баарына жетише алышса, «5» деген баа коюлат;
- 5–6 шарты гана аткарылса, «4» деген баа коюлат;
- жарымы аткарылса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма: Өз бөлмөлөрүнүн сүрөтүн тартып, айтып беришет.

11-сабак

Сабактын темасы: О. Сатыбалдиев. **Тилчи болуп алсамбы**

Жаңы лексикасы: тилек, так, максат, тилчи, ондо.

Грамматикасы: сөз жасоочу жана сөз өзгөртүүчү мүчөлөр.

Сабактын максаты:

- Үрдү окушат. Маанисин түшүнүшөт. Мүчөлөрдүн сөз жасоочу жана сөз өзгөртүүчү маанилерин аныкташат.
- Өзүнөн кичинекейлерге жакындан жардам берүүгө үйрөнө беришет.
- Өздөрүнүн жана башкалардын тажрыйбаларын колдоно билүүгө машыгышат.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- «биздин үй» темасында сүйлөп бере алышса;
- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүп, сөз айкаштарын түзө алышса;
- мүчөлөрдүн сөз жасоочу жана сөз өзгөртүүчү маанилерин аныктай алышса;
- Үрдү көркөм окуп бере алышса;

- суроолорго жооп бере алышса;
- схема боюнча сүйлөй алышса;
- аңгемени окуп, маанисин түшүнүшсө;
- текст боюнча суроолорго жооп бере алышса, сабактын максаты ишке ашат.

Сабактын тиби: комбинацияланган речтик сабак.

Сабактын формасы: коллективдүү иштөө, топто иштөө.

Колдонулуучу ыкмалар: тыным жасап окуу, сынчыл ойломдун элементтери.

Колдонулуучу каражаттар: окуу китеbi, таблица, техкаражат.

Сабактын жүрүшү: Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү

1. Мугалим айрым окуучулардын дептерлерин карап чыгып, комментарий-лейт. Айрымдары тапшырмаларын окуп беришет, башкалары текстти күнт коюп угуp, 3-жакта айтып берет (Анвар: бөлмөм ... Сабина: Анвардын бөлмөсү ...)
2. Өтүлгөн тема боюнча бөлмөлөрдүн аталыштарын эстеп, кластер түзүшөт.

Таблицаны толтуруу ишин топтордо жүргүзсө болот. Топтор бири-бирин толукташат.

Эмеректер	Үй техникасы	Өздүк гигиена буюмдары
1. Диван 2. ...	1. Телевизор 2. ...	1. Сүлгү

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма Жаңы лексика менен иш алып баруу. Сөздөрдү угуp кайталашат, алардын маанисин түз метод менен түшүндүрсө болот: Менин **тилегим** – жакшы окуу (kyrgyz tiliniн жакшы үйрөнүү, күрөшкө катышуу ж. б.) сенин тилегин, эмне? Так сүйлө, так аткар, так айтты = түтпүура айтты ж. б.

2-тапшырма. Ырды мугалим көркөм окуп берет. Окуучулар көз жүгүртүп, ичинен кайталап отурушат. Окуучулар окуудан мурун мугалим кыргыз тилине мүнөздүү болгон тыбыштар катышкан сөздөрдө хор менен, жекече кайталатат. Окууда окуучулардын интонациясына, кыргыз тилине гана мүнөздүү болгон тыбыштарды туура айтусуна жана текстти түшүнүп окуусуна өзгөчө көнүл бурулат. Андан соң окуучуларга ырдын текстин талдоо учун суроолорго жооп берүү тапшырмасы берилет: Ырда кандай тилектер айтылат? Кыргыз тилин кимге үйрөтөт? Кимди сүйлөтөт? Эмнелерин ондойт? Сипердин кандай тилектериңер бар?

Топ менен иштөө. «Катасын тап» методу. Балдарды 3–4төн топко бөлүп, тексттин мазмунуна туура келбеген маалыматты камтыган карточкалар таратылып берилет. Текст же кайра окулуп берилет, же окулган тексттин негизинде катасын таап, ондошот. Ар бир топ өз вариантыны менен тааныштырып түшүндүрүшөт.

«Интервью» методу менен берилген суроолор боюнча жуптагы балдар билген маалыматтары менен алмашышат, ошол эле суроолор боюнча башка балдардан кезектешип интервью алышат.

3-тапшырма. Схемалардын жардамы менен кимди? деген суроого жооп берген сөздөрдү колдоно билүүгө машыгуу иши жүргүзүлөт. 4-көнүгүүнү аткарууга даярдык болот.

Бышыктоо. 4-тапшырмада сүйлөмдөрдү окуп түшүнүшөт, ойлонушат. Аларды толуктоону *керектүү сөздөрдү* колдонуу менен жүргүзүшөт. Жаңы лексиканы бышыкташат.

5-тапшырма. Аңгемени окушат, түшүнбөгөн сөздөрүн мугалим түшүндүрөт. Суроолорго жооп беришет. «*Сүйлөмдү бүтүр*» тапшырмасы. Окуучуларга окулган же угулган тексттен сүйлөмдүн башы берилет, балдар аны бүтүрүшөт, ал боюнча өз ойлорун айтышат. Бир эле сүйлөмдү 2–3 балага берсе болот (алгач кабыл алуусу мыкты болгон балага, жакшысына, жайыраак кабыл алган балага). Андан соң балдар текст боюнча *интервью* иретинде бири-бирине суроо берип, жооп алышат.

Окуучулардын билими сабактын максатына ылайык берилген көрсөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтөгү шарттардын:

- баарына жетише алышса, «5» деген баа коюлат;
- 4–5 шарты гана аткарылса, «4» деген баа коюлат;
- 3 шарты аткарылса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма. О. Сатыбалдиевдин «Тилчи болуп алышсамбы» ырын жаттап, көркөм окуп беришет.

12-сабак

Сабактын темасы: Кайталоо.

Сабактын максаты:

- Өтүлгөн бөлүмдөгү лексиканы, грамматикалык материалды кайталашат.
- Аларды кебинде колдонууга машыгышат.
- Буюмдарын ар дайым өз ордуна коюуга, өздүк гигиенаны сактоого үйрөнө беришет. Кесиптердин баарынын маанилүүлүгүн, баалуулугун түшүнүшөт.
- Өтүлгөн сөздөрдү маанисине жараша колдонуп, кеп конструкцияларын түзэ алышат. Анализ берүү көндүмдөрү калыптана берет.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- етүлгөн цикл боюнча лексиканы оозеки кебинде колдоно алышса;
- етүлгөн темалар боюнча суроолорго жооп бере алышса;

- берилген сүйлөмдердүн маанисин аныктап бере алышса;
- сүрөт боюнча бири-бирине суроо берип, сүйлөш алышса;
- сүрөт боюнча адамдардын келбетин сүрөттөп бере алышса;
- көнүгүүнү сабаттуу көчүрүп, андан керектүү нерсени бөлүп ала алышса;
- бири-бирин текшерүүдө сабаттуулугун көрсөтө алышса, сабактын максаты ишке ашат.

Сабактын тиби: кайталоо, билимдерин бышыктоо.

Сабактын формасы: сабак-практикум, топ менен иштөө.

Колдонулуучу ықмалар: чаташкан логикалык тапшырмалар, сынчыл ойломдун стратегиялары.

Колдонулуучу каражаттар: окуу китеbi, сүрөттөр, суроолуу карточкалар.

Сабактын жүрүшү: Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү

Окуучуларга О. Сатыбалдиевдин «Тилчи болуп алышсамбы» ырын көркөм окуп берерден мурда «Логикалык чынжырча» методу сунуш кылышат.

Ар бир балага ырдын текстинен сөз же сөз айкашы жазылган карточка берилет, карточка алган ар бир бала «логикалык чынжырчанын бир бөлүгү (звено)» болуп калат. Бири-бири менен бирдикте аракеттенишип, сүйлөм түзүшөт. Алар сүйлөмдөрүнүн мазмунунун негизинде орун алмашып, «логикалык чынжырчаны» түзүшөт. Натыйжада текст пайда болушу керек.

1-тапшырма менен иштөөгө даярдык катары окуучуларга карточкалардын жардамы менен «Менин жакындарым кимдер?» деген суроо көюлуп, жооп алынат (сынчыл ойломдун стратегиялары менен). Андан соң окуучулар бири-бирине суроо беришет.

- Андрей, атаңдын атасы сага ким болот?
- Атамдын атасы мага чоң ата болот.
- Карина, апаңдын апасы ким болот?
- Апамдын апасы мага таене болот ж. б. у. с.

2-тапшырма. Окуучуларга өз алдынча суроолорду окуп түшүнүүгө 3 мүнөт убакыт берилет. «Интервью» методу берилген суроолор боюнча жуптагы балдар маалыматтары менен алмашышат, ошол эле суроолор боюнча башка балдардан кезектешип интервью алышат. Кептик каталар болуп калышса, жалпы талкууга алып, ондошот.

- Чоң ата-чоң энөң кайсы айылда жашайт?
- Аладын үйү кайсы көчөдө?
- Короосу чонбу?
- Кандай жемиш бактары өсөт?
- Мал бағышабы?
- Сен аларга кандай жардам бересин?

3-тапшырма. «Катасын тап» методу. Балдарды 3–4төн топко бөлүп, мааниси туура келбegen маалыматты камтыган карточкалар таратылып берилет, катасын таап, ондошот. Ар бир топ өз варианttары менен тааныштырып түшүндүрүшөт.

Балдар бири-бирин уга, түшүнө билиши керек.

4-тапшырма. Окуучулар сүрөттердөгү кишилердин келбетин сүрөттөө менен өз алдынча кеп конструкцияларын түзүүгө машыгышат. Кошумча тапшырма катары өз курбуларын, жакшы көргөн адамдарын сүрөттөө берилет.

5-тапшырма. Жакын адамдарыңа кандай иштешет же алар ким болгулары келет? деген суроолорго жооп берүү менен окуучулар өтүлгөн лексиканы кайталашат. Андан кийин өз алдынча иштөөгө көнүгүү берилет. Көчүрүп жазуу менен бирге андан керектүү нерсени бөлүп көрсөтүшөт.

Окуучулардын билими сабактын максатына ылайык берилген көрсөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтөгү шарттардын:

- баарына жетише алышса, «5» деген баа коюлат;
- 4–5 шарты гана аткарылса, «4» деген баа коюлат;
- 3 шарты аткарылса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма: 1-тапшырмадагы суроолорго жазуу түрүндө жооп беришет.

13-сабак

Сабактын темасы: Кийим-кече.

Жаңы лексика: тери, булгаары, кийиз, жибек, жүн, жука, калың (жылуу).

Грамматикасы: таандык мүчөлөр.

Сабактын максаты:

- Активдүү сөздөрдү угул, кайталашат, маанисин түшүнүшөт. Таандык мүчөлөр тууралуу билимдерин көңеитишет, кебинде колдоно билүүгө машыгышат.
- Жакын адамдарына камкор мамиле жасоо керектигин баамдашат.
- Өтүлгөн тема боюнча лексиканы маанисине жараша колдонуп суроо-жооп түзэ алышат. Таанып-билүүчүлүк жөндөмдөрү өнүгө берет.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүп, сез айкаштарын түзө алышса;
- сүрөт боюнча темага ылайык сүйлөм түзө алышса;
- схема боюнча сез айкаштарын түзө алышса;
- үлгү боюнча сүйлөшүүнү улап кете алышса;
- сүйлөмдөрдү толуктап жаза алышса;
- текстти окуп, маанисин түшүнүшсө;
- текст боюнча суроолорду түзө алышса;
- сүйлөмдөрдү окуп, маанисин аныктай алышса, сабактын максаты ишке ашат.

Сабактын тиби: жаңы теманы өздөштүрүү.

Сабактын формасы: колективдүү иштөө.

Колдонулуучу ықмалар: интерактивдүү ықмалар, тыным жасап окуу, логикасын ёстуруүчү тапшырмалардын түрлөрү, «чынжырча».

Колдонулуучу каражаттар: окуу китеbi, сүрөттөр, схемалар, улуттук кийимдер кийгизилген куурчактар.

Сабактын жүрүшү: **Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү.** Оозеки түрүндө «Сүйлөмдү бүтүр». Окуучуларга сүйлөмдүн башы берилет, балдар аны

бүтүрүшөт, ал боюнча өз ойлорун айтышат. Бир эле сүйлөмдү 2–3 балага берсе болот (алгач кабыл алуусу мыкты болгон балага, жакшысына, жайыраак кабыл алган балага).

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Мугалимдин жетекчилиги менен Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Окуучулар хор менен, жекече кайталашат, «чынжырча» боюнча сөз айкаштарын түзүшөт. Кыргыз тилине гана мүнөздүү болгон тыбыштарды туура айтууга мاشыгышат.

2-тапшырма. Сүрөт боюнча мурунку класста ётүлгөндөрдү эстеп, кийимдерди, алардын түстөрүн атап, кайталоо сунушталат.

3-тапшырма. Схема боюнча иштөөдөн мурун мугалим **жибек, калың, жука, жүн, кийиз, тери, булгаарыдан** жасалган буюмдарды көрсөтүп, активдүү сөздөрдү түшүндүрөт, антонимдерине да көнүл бөлүнөт.

Мисалы: калың топу X жука топу

калың күрмө X жука күрмө

Андан соң схема менен сөз айкаштарын түзүү иштери жүргүзүлөт.

4-тапшырма боюнча сөз айкаштарын таандык мүчөлөр боюнча өзгөртүүдө мүчө ақыркы сөзгө гана уланары, о. э. мүчө үндүү тыбыш менен башталгандыктан К (Г), П (Б) болуп өзгөрөрү түшүндүрүлөт. Окуучулар «чынжырча» түрүндө ак калпак, жүн байпак, булгаары ётүк сыйктуу сөз айкаштарын өзгөртүү менен бышыкташат.

5-тапшырма окуп-түшүнүүгө берилген. «**Болжолдуу сүйлөмдөр**». Окуучулар тегеректешип отурушат. Мугалим тексттен бир нече сөздү окуучуларга сунуштайт. Алар 20–30 секунддун ичинде сөз айкаштарын же сүйлөм түзүшөт. Текстти окугандан же уккандан кийин кимдин сүйлөмү текст менен дал келгендиги белгиленет. Ал текстте кандай кийимдер жөнүндө сөз болгонун аташат. Тексттөн таандык мүчөлөр катышкан сөздөрдү таап, талдашат. *Мисалы:* жылуу кийим, булгаары ётүк, жүн байпак, ...

6-тапшырма. **Туурабы же туура эмеспи?** тапшырмасында берилген сүйлөмдөрдүн текст боюнча туура же туура эместигин айтышат. Мындай тапшырмалар окуучулардын эске тутуу жөндөмдүүлүгүнүн калыптанышына өбөлгө болот.

Бышыктоо. «**Интервью** методу менен берилген суроолор (тексттин мазмуну боюнча мугалим алдын ала даярдап коёт) боюнча жуптагы балдар билген маалыматтары менен алмашышат, ошол эле суроолор боюнча башка балдардан кезектешип интервью алышат.

Окуучулардын билими сабактын максатына ылайык берилген көрсөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтөгү шарттардын:

- баарына жетише алышса, «5» деген баа коюлат;
- 5–6 шарты гана аткарылса, «4» деген баа коюлат;
- жарымы аткарылса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма. Ата-энелери менен базарга же дүкөнгө барып, кийим-кече алгандары жөнүндө жазып келишет, зат атоочтордон түзүлгөн сөз айкаштарын белгилешет.

14-сабак

Сабактын темасы: Улуттук кийимдер.

Жаңы лексика: тебетей, чапан, ичик, чыптама, суусар, кундуз, тери, кездеме

Грамматикасы: зат атооч сөздөрдөн түзүлгөн сөз айкаштары.

Сабактын максаты:

- Активдүү сөздөрдү угуп, кайталашат, маанисин түшүнүшөт, зат атооч сөздөрдөн туруп, биринчиси сын атоочтук мааниде болгон сөз айкаштары менен таанышышат, кеп конструкцияларында колдонушат.
- Кыргыз элинин улуттук кийимдери менен таанышышат. Алардын кимге арналганын айырмалай алышат.
- Өтүлгөн тема боюнча лексиканы маанисине жараша колдонуп, суроо-жооп түзө алышат. Кайсы улуттук кийим кимге таандык, эмнеден жасалгандыгын билишет. Таанып-билиүүчүлүк, жөндөмдөрү өнүгө берет.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүп, сөз айкаштарын түзө алышса;
- зат атооч сөздөрдөн түзүлгөн сөз айкаштарын кебинде туура колдоно алышса;
- сүрөт боюнча сүйлөп бере алышса;
- үлгү боюнча сүйлөшө алышса;
- сүйлөмдөрдү толуктап жаза алышса;
- текстти окуп, мазмунун түшүнүшсө;
- суроолорго жооп жаза алышса;
- топто иштеген тапшырманы иреттеп коё алышса;
- топтук ишти бири-бирин сыйлап, уга билишсе, сабактын максаты ишке ашат.

Сабактын тиби: арапаш.

Сабактын формасы: жалпы класс менен, жуп менен иштөө.

Колдонулуучу ықмалар: интерактивдүү ықмалар, тыным жасап окуу, логикасын өстүрүүчү тапшырмалардын түрлөрү.

Колдонулуучу каражаттар: окуу китеbi, сүрөттөр, схемалар, улуттук кийимдер кийгизилген куурчактар.

Сабактын жүрүшү: Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Айрым окуучулардын үйдөн жазган тапшырмаларын угуп, талкууга алуу сунушталат.

Мисалы: Дүкөндө кандай кийимдер бар экен? Алар эмнеден тигилген? Кандай кийим-кечелерди алдыңар? Өлчөмү кандай? ж. б.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Жаңы лексиканын маанисин мугалим улуттук кийимдер кийгизилген куурчактардын жардамы менен түшүндүрөт. Аларды көрсөтүү менен активдүү сөздөр берилет. Кайталоонун эр кандай ықмалары колдонулат.

2-тапшырма. Сүрөт боюнча иштөөдө алдын ала карточкаларга даярдалган суроолор менен иштөө сунушталат. «Интервью» методун колдонсо болот.

Мисалы:

– Бул аксакал. Анын башында тебетей. Тебетей суусардан. Бул ичик. Ичик териден.

Бул – Атай. Анын үстүндө чыптама, башында калпак. Чыптама териден. Калпагы ак кийизден.

3-тапшырма үлгү боюнча боштуктарды толуктап, сүйлөшүүгө берилет. Мындан иштер окуучулардын ой жүгүртүүсүн калыптандырууга жакши шарт түзөт.

4-тапшырма. Боштуктарды толтурууда окуучулар зат атооч менен зат атоочтон турган сез айкаштарын түзүүгө машыгышат. Аларга **эмне калпак?** эмес, **кандай калпак?** деген сыйктуу суроолор берилерин түшүнүп, машыгуу иштерин жүргүзүшөт.

Суусардан тигилген тебетей – суусар тебетей

Кундуздан тигилген тебетей – _____ тебетей

Булгаарыдан тигилген өтүк – _____ өтүк

Кийизден тигилген калпак – _____ калпак

Териден тигилген өпкө кап – _____ өпкө кап

Жүндөн токулган байпак – _____ байпак

«Катасын тап» методу. Балдарды 3–4төн толко бөлүп, туура эмес сүйлемдөр жазылган карточкалар таратылып берилет. Балдар окуп, катасын таап, ондошот. Ар бир топ өз вариантыны менен тааныштырып, түшүндүрүшөт. **Мисалы:** жүндөн токулган байпак – кийиз байпак. Мугалим окуучуларга зат атоочтордон турган сез айкаштарына башка мисалдарды көлтириүүгө түрткү берет (жибек көйнөгүм бар, бул Аиданын күмүш сөйкөсү, бул темир чака, тиги жыгач отургуч, айнек идиш ж. б.)

5-тапшырма. Текстти окуп, андагы улуттук кийимдерди, алардын эмнеден тигилгендигин, кандай экендигин айтышат. Мугалим улуттук кийимдердин ыңгайлуулугун, кооздугун белгилеп кетет. Балдар тексттен зат атоочтордон турган сез айкаштарын таап, суроо беришет.

Бышыктоо. Окуучулар текст боюнча суроолорго алгач оозеки, андан кийин жазуу түрүндө жооп беришет. Зат атоочтордон турган сез айкаштарынын астын сзыышат. Тема боюнча өздөрүнүн көргөн-билгендөрөн кошумчалашат.

Окуучулардын билими сабактын максатына ылайык берилген көрсөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтөгү шарттардын:

- баарына жетише алышса, «5» деген баа коюлат;
- 5–6 шарты гана аткарылса, «4» деген баа коюлат;
- жарымы аткарылса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма. Кыргыз улуттук кийимдеринин сүрөттерүн тартып, алардын эмнеден жасалганын жазып, бири-бирине суроо даярдап келишет.

15-сабак

Сабактын темасы: Улуттук кийимдер.

Жаңы лексика: кемсел, чыптама, үкү тақыя, элечек, белдемчи, маасы, көлөч.

Грамматикасы: жалпы таандык мүчө (кимдики? эмненики?).

Сабактын максаты:

- Активдүү сөздөрдү угуп, кайталашат, маанисин түшүнүшөт. Кыргыз тилине мунөздүү болгон тыбыштарды туура айтууга машыгышат. –ныкы мүчөсүн кеп конструкцияларында туура колдонууга машыгышат.
- Кыргыз элинин улуттук кийимдери менен таанышышат. Алардын кимге арналганын айырмалай алышат, алардын ыңгайлуулугун, кооздугун баамдашат.
- Оттулгөн тема боюнча кеп конструкциясын түзө алышат. Кыргыз элинин улуттук кийимдерин башка кийимдерден айырмалай алышат. Таанып-билиүүчүлүк жөндөмдөрү өнүгө берет.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- Жаңы сөздөрдү туура айта алышса;
- -ныкы мүчөсүн орду менен колдоно алышса;
- алардын маанисин түшүнүп, сөз айкаштарын түзө алышса;
- сүрөт боюнча сүйлөп бере алышса;
- улуттук кийимдердин эмнеден жасалганын айта алышса;
- эркектердин жана аялдардын улуттук кийимдерин ажыратса алышса;
- текстти окуп, мазмунун түшүнүшсө;
- текст боюнча суроолорго так жооп бере алышса;
- буюмдардын тобунаң ашыгын таап, түшүндүрө алышса, сабактын максаты ишке ашат.

Сабактын тиби: арапаш.

Сабактын формасы: жалпы класс менен, топ менен, жупташып иштөө.

Колдонулуучу ықмалар: интерактивдүү ықмалар, тыным жасап окуу, логикасын өстүрүүчү тапшырмалардын түрлөрү.

Колдонулуучу каражаттар: окуу китеbi, сүрөттөр, улуттук кийимдер кийги-зилген куурчактар, сувенирлер.

Сабактын жүрүшү: *Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү.* Айрым окуучулардын үйдөн жазған тапшырмаларын тарткан сүрөттерүн окуучуларга көрсөтүп, «Интервью» методу менен **бул эмне? кандай ____?** бул улуттук кийимби? аны кимдер кийишет? деген суроолорго жооп алышат.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Жаңы лексиканын маанисин мугалим улуттук кийимдер кийгизилген куурчактардын жардамы менен түшүндүрөт. Аларды көрсөтүү (түз метод аркылуу) менен активдүү сөздөр берилет. Кайталоонун ар кандай ықмалары колдонулат.

2-тапшырма. Сүрөт менен иштөө.

1. Сүрөттөн кимдерди көрүп турасынар?
2. Алар кандай кийим кийишкен?
3. Алар кандайча аталат, билесиңерби?
 - Бул элчек. (Окуучулар кайталашат.) Аны кимдер киет экен?
 -
 - ... ?
 -

Мындай кийимдерди **уздар** тигишиет.

3-тапшырма. Алдын ала суроолор жазылган карточкаларды бирден сууруп алышып, бири-бирине суроо берип, жооп алышат.

Мисалы:

- Андрей, элчек **эмнеден** жасалат?
- Элчек **кездемеден** жасалат.

Сувенирлердин жардамы менен мугалим **кимдин** _____-ы? жана **кимдики?** Суроолорун айырмалап түшүндүрөт.

– Бул кимдин каллагы?	– Калпак кимдики?
– Бакайдын каллагы.	– Калпак Бакайдыкы.

Таблицадагы мүчөлөрдүн өзгөрүшүнө мисалдарды келтиришиет.

4-тапшырма. Берилген үлгүлөр боюнча бири-бирине суроо беришип, кеп конструкциясын туура колдонууга машыгышат.

5-тапшырма. «Ассоциация» методу. Берилген түшүнүккө (уз) туура келүүчү башка 2–3 сөздү таап, доскага жазышат. Окуучулар дептерлерине өздөрүнүн ассоциацияларын жазып, кезектешип окушат. Мугалим кайталаңбаган сөздөрдү тактага жазат. Ар бир окуучу өз ойлорун айтту менен ийгиликтүү тандалган ассоциацияларды белгилешет. **«Болжолдуу сүйлөмдөр».** Окуучулар тегеректешип отурушат. Мугалим тексттен бир нече сөздү окуучуларга сунуштайт. Алар 20–30 секунддун ичинде сөз айкаштарын же сүйлөм түзүшөт. Текстти окугандан же уккандан кийин кимдин сүйлөмү текст менен дал келгендиги белгиленет.

Бышыктоо. Окуучуларга текст боюнча бири-бирине суроо берүү сунуштаслат. Жалаң гана жооп бере бербестен, суроо берүүгө да, -ныкы мүчөсүн колдоңууга да машыктыруу керек.

- Фархад, Таалайбектин таенеси кол өнөрчүбү?
- Ооба, Таалайбектин таенеси кол өнөрчү.
- Ак көйнөк, кызыл чыптама, үкү такыя кимдики?
- ж. б.

Оозеки иштөөдөн кийин жоопторун дептерлерине жазышат.

Окуучулардын билими сабактын максатына ылайык берилген көрсөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтөгү шарттардын:

- баарына жетише алышса, «5» деген баа коюлат;
- 5–6 шарты гана аткарыйса, «4» деген баа коюлат;
- жарымы аткарыйса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма. 6-тапшырма. Эмнеси ашық?

Бул тапшырмада окуучулар жөн гана ашық буюмду таал койбостон, кийимдердин кимге арналғандығын жана баш кийим, сырт кийим, бут кийимдерди ажыратса биле алышат. 3–4 кийимдин кимдикін жазып келишет.

16-сабак

Сабактың темасы: Кийим-кече дүкөнүндө.

Жаңы лексика: өлчөм, кийип көр, арзан, кымбат, сапат.

Грамматикасы: кимдин _____ -ы? _____ кимдикі?

Сабактың максаты:

- Активдүү сөздөрдү угуп, кайталашат, маанисин түшүнүшөт, сүйлөшөт. Тыбыштарды туура айтууга машыгышат. Таандык мүчөлөрдү туура колдонууга машыгышат.
- Кеп маданиятына көнүгө беришет.
- Таанып-билүүчүлүк жөндөмдөрү өнүгө берет. Алган билимдерин практикада колдонууга көнүгө беришет.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүп, сөз айкаштарын түзө алышса;
- таандык мүчөлөрдү туура колдоно алышса;
- сүрөт боюнча сүрөт боюнча суроолорго жооп бере алышса;
- сүйлөшүүнүн үлгүлөрүн окуп, маанисин түшүнүшсө;
- үлгүлөрдүн негизинде пикир алыша алышса;
- сүрөт боюнча кийимдерди атап, түсүн, өлчөмүн, баасын, сапатын айтып бере алышса;
- өз кийимдеринин сапатын, өлчөмүн, баасын айтып бере алышса;
- айтып бергендерин сабаттуу жаза алышса;
- **эсиңе тут!** тапшырмасын түшүнүп, мисалдарды келтире алышса, сабактың максаты ишке ашат.

Сабактың тиби: арапаш.

Сабактың формасы: жалпы класс менен, топ менен, жупташып иштөө.

Колдонулуучу ықмалар: интерактивдүү ықмалар, тыным жасап окуу, логикасын ёстуруүчү тапшырмалардын түрлөрү.

Колдонулуучу каражаттар: окуу китеби, сүрөттөр, карточкалар.

Сабактың жүрүшү: **Үй тапшырмасын текшерүү.** Жалпы классты оозеки сураса болот. Эмнеси ашық? Эмне себептен? Буюм кимдикі?

1. Тебетей ашық. Аны эркектер киет. Белдемчи, чыгтама, кейнөк, элеченки чоң энелер кийишет.
2.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. **Жаңы лексика** карточкаларда жазылган сөз айкаштары, сүрөттөр же кыймыл-аракет, жаңсоо, мимика аркылуу түшүндүрүлөт.

* этикетка.
Кыздардын күрмөсү.
Түсү күрөн.
Өлчөмү – 32.
Баасы – 300 сом.

* этикетка.
Белдемчи.
Түсү жашыл.
Өлчөмү – 48.
Баасы – 650 сом.

Калпакты
Чыптаманы кийип көрүнүз
Маасыны

* Сатуучу балага калпакты берип жатат.

Калпактын баасы арзан – 100 сом
 кымбат – 500 сом

Сапаты Сөөмөй өйде
 * сүрөттөрү
 Сөөмөй ылдый

2-тапшырма. Үлгүлөрдү бир нече жолу ролдоштуруп окутуу керек. Окуучулардын интонациясына, тыбыштарды туура айтусуна көнүл буруу керек.

Окуган үлгүлөр боюнча окуучулар ролдошуп «сатуучу жана кардар» оюнун ойношот.

Бышыктоо

3-тапшырма. Дүкөндө илинип турган кийимдердин сүрөтү. Балдар кийимдердин атын, түсүн, өлчөмүн, баасын, сапатын айтып берип, дептерлерине жазышат.

Эсиңе тут! циклиндеги кимдин _____-ы? _____ кимдики? деген суроого жооп берген сөздөр тууралуу алган билимдерин сөз айкаштарын, суроолуу жана жай сүйлөмдөрдү түзүү менен бышыкташат.

Окуучулардын билими сабактын максатына ылайык берилген көрсөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтөгү шарттардын

- баарына жетише алышса, «5» деген баа коюлат;
- 5–6 шарты гана аткарылса, «4» деген баа коюлат;
- жарымы аткарылса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма. Окуу китебиндеги **4-тапшырма**. Үй-бүлө мүчөлөрүнүн буюмдарын атап (-ныкы мүчөсүн колдонушат), ал эмнеден тигилгенин, сапатын, өлчөмүн, баасын жазышат.

17-сабак

Сабактын темасы: Кийим-кече. Көнүгүү иштөө.

Сабактын максаты:

- Өтүлгөн сабактарда өткөн активдүү сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, сүйлөшөт. Тыбыштарды туура айтуга машыгышат. **Кимдин _____-ы?** _____ кимдики? суроолорун түзүп, так жооп бере алышат.

- Улуттук кийимдерди башка кийимдерден ажырата алышат. Берилген суроопорго толук жооп берүүгө машыга беришет.
- Улуттук буюмдардын ыңгайлуулугун, баалуулугун, кооздугун сезишет. Бири-бирин уга билүүгө, сыйлоого, сындабоого көнүгө беришет.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- кийимдердин аталыштарын угуп, окуп түшүнүшсө;
- топ кийимдерден ашыгын таап, түшүндүрө алышса;
- аялдар менен эркектердин, жаштар менен улгайган адамдардын кийимдеринин аталыштарын ажырата алышса;
- кийимдердин эмнеден тигилгенин айта алышса;
- таандык мүчөлөрдү туура колдоно алышса;
- суроопорго он, терс жооп бере алышса;
- айтып бергендерин сабаттуу жаза алышса;
- фильворддогу сөздөрдү толук таба алышса, сабактын максаты ишке ашат.

Сабактын тиби: арапаш сабак.

Сабактын формасы: жалпы класс менен, топ менен, жупташып иштөө.

Колдонулуучу ықмалар: интерактивдүү ықмалар, тыным жасал окуу, логикасын ёструүчү талшырмалардын түрлөрү.

Колдонулуучу каражаттар: окуу китеби, сүрөттөр, схемалар, карточкалар.

Сабактын жүрүшү: *Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү.* Айрым окуучулардын дөптерлерин карап, айрымдарын оозеки сурал, окуучулардын аткаралган иштерин бааласа болот.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Таблицадагы топторго белүнгөн кийим-кечелердин туура жайгаштырылышын карашат. Туура же туура эмес жоопторун комментарийлешет.

Мисалы: 1-топко баш кийимдер жазылган. А маасы – бут кийим.

2-тапшырма. Кайсы кийимди ким киет? Окуучуларга кластер түзүү сунушталат.

3-тапшырма. Схеманы толуктап, тебетейдин кандай түрлөрү болорун кайталашат. Окуучулар зат атооч сөздөрдөн турган сөз айкаштарын кайталашып, аларга кандай _____? деген суроону берүүгө машыгышат.

4-тапшырма. Түшүп калган тамгаларды кооп жазуу менен алардын кимге таандык экендигине, түсүне, эмнеден жасалганина жараша суроо берүүгө машыгышат. Бири-биринен интервью алышат.

5-тапшырманы аткарууда окуучулар бири-биринен интервью алып, толук жооп алууга көнүгө беришет.

Мисалы:

- Фарух, ак калпакты кыздар киеби?
- Жок, ак калпакты эркек балдар киет.

Эсине тут! циклиндеги зат атоочтун таандык мүчөлөрүнүн колдонулушун мугалим окуучулардын эсине салат. Балдар мисалдар менен бышыкташат.

Окуучулардын билими сабактын максатына ылайык берилген көрсөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтөгү шарттардын:

- баарына жетише алышса, «5» деген баа коюлат;
- 5–6 шарты гана аткарылса, «4» деген баа коюлат;
- жарымы аткарылса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма. 6-тапшырма. Окуучулар катылган сөздөрдү (күрмө, ичик, калпак, белдемчи, тебетей, маасы, көлөч, жоопук, элечек) таап, дептерине жазышат. Алар кимдики?

18-сабак

Сабактын темасы: Көнүгүү иштөө. (Кайталоо)

Сабактын максаты:

- Өтүлгөн сабактарда өтүлгөн темалар боюнча алган билимдерин бышыкташат. Кеп конструкцияларын (сүйлөшүүлөрдү) толуктай алышат. Кыргыз тилине гана мүнөздүү болгон тыбыштарды туура айтууга машыгышат.
- Кеп маданиятына машыга беришет.
- Ой жүгүртүүлөрү, эске тутуу көндүмдөрү калыптана берет.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- берилген сүйлөмдөрдү окуп түшүнүп, маанисине жаразша туташтыра алышса;
- улуттук кийимдердин эмнеден тигилгенин, кандайча аталарын билсе;
- сүйлөмдөрдүн конструкцияларын толуктай алышса;
- үлгү боюнча диалог түзэ алышса;
- түшүндүрмө боюнча кийимдерди атая алышса;
- суроолорго жооп бере алышса;
- айтып бергендерин сабаттуу жаза алышса, сабактын максаты ишке ашат.

Сабактын тиби: алган билимдерин бышыктоо.

Сабактын формасы: жалпы класс менен, жупташып иштөө.

Колдонулуучу ықмалар: интерактивдүү ықмалар, тыным жасап окуу, логикасын өстүрүүчү тапшырмалардын түрлөрү.

Колдонулуучу каражаттар: окуу китеbi, сүрөттөр, куурчактын кийимдери, этикеткалар.

Сабактын жүрүшү: Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Окуучулардын үйдөн кайсы сөздөрдү таап, жазганын оозеки текшерсе болот (күрмө, тебетей, ичик, белдемчи, калпак, жоопук, маасы, элечек).

1-тапшырма. Сүйлөмдөрдүн аягын **Б** мамычасынан таап туташтырышат. Мындай тапшырмаларды аткаруу окуучулардын ойлонуусуна шарт түзөт. Жөн эле эмес, ойлонуп, маанисине түшүнүп туташтырышат.

2-тапшырма. Сүйлөмдүн конструкциясын толуктоодо бул кийимдердин эмне үчүн мындайча аталарын түшүндүрүшөт, суроо беришет.

3-тапшырма. Сүйлөшүүдөгү сүйлөмдөрдүн конструкцияларын толуктоо менен бирге кеп маданиятына да үйрөнө беришет. Ропдошуп ойношот.

4-тапшырма. Схема боюнча сүйлөмдөрдү толуктап жазуу менен 6–7 сөздөрдөн турган сүйлөмдөрдү түзүүгэ машига беришет.

5-тапшырма. Үч бөлүмдү камтыган тесттик тапшырма. Жооптордун топтомунан туурасын тандоодо балдардын ар кандай көндүмдөрү активдешет.

Окуучулардын билими сабактын максатына ылайык берилген көрсөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтөгү шарттардын:

- баарына жетише алышса, «5» деген баа коюлат;
- 4–5 шарты гана аткарылса, «4» деген баа коюлат;
- 3 шарты гана аткарылса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма. Балдар үйдөн ата-энелери менен дүкөнгө баргандарын жазып келишет.

19-сабак

Сабактын темасы: Күз мезгили.

Жаңы лексика: кургак, асманда, булуттар, береке, жылуу жактарга, жыйнайбыз, үзөбүз, түшүм.

Грамматикасы: этиштин терс формасы (-ба мүчөсү).

Сабактын максаты:

- Активдүү сөздөрдү угуп, кайталашат, маанисин түшүнүштөт. Кыргыз тилине мүнөздүү болгон тыбыштарды туура айтууга машигышат. Этиштин терс формасын жасоочу -ба мүчөсүн колдонууга машигышат, маанисин түшүнүштөт.
- Эмгектенүүнүн маанисине көнүл бөлүштөт.
- Күз мезгилиндеги жаратылыштагы жана адам турмушундагы өзгөчөлүктөр тууралуу көненирээк билишет. Коммуникативдик көндүмдөрү калыптана берет.

Көрсөткүчтөр: эгерде окуучулар

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүп, сөз айкаштарын түзө алышса;
- этиш сөздөрдү терс мааниде колдоно алышса;
- сүрөт боюнча сүйлөм түзө алышса;
- берилген сүйлөмдөрдү окуп, түшүнүп, туура же туура эместигин айтып түшүндүре алышса;
- текстти окуп, түшүнүшсө;
- текст боюнча суроолорго жооп бере алышса;
- сүйлөмдөрдүн бөлүктөрүн таба алышса;
- макалды окуп, маанисин түшүнүшсө, сабактын максаты ишке ашат.

Сабактын формасы: жалпы класс менен, топ менен, жупташып иштөө.

Колдонулуучу ықмалар: интерактивдүү ықмалар, тыным жасап окуу, логикасын ёстуруүчү тапшырмалардын түрлөрү.

Колдонулуучу каражаттар: окуу китеби, сүрөттөр, кургак жалбырактар, кургак жана ным чүпүрөк.

Сабактын жүрүшү: Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Мугалим окуучулардын үйдөн жазган тапшырмаларын карап чыгып, айрымдарын окуучулар окуп берет. Угуп отурган балдар каталары болсо, ондошот.

1–2-тапшырмалар. Сабакта берилүүчү Жаңы сөздөрдү окуу китебиндеги сүрөттөн көрсөтүп жана жаңсоолор менен түшүндүрсө болот. Кайталоонун түрлөрүн, «Дирижёр», «Сыйкырдуу барак» оюндарын өткөрсө болот.

Мисалы:

- Балдар, сүрөттө кайсы мезгил тартылган?
- ...
- Жерде эмнелер жатат?
- ...
- Жалбырактар кандай?
- Сары, кызыл, ...
- Жалбырактар **кургак** (аны менен катар кургак жана ным нерселерди көрсөтүп түшүндүрүү керек / доскадагы чүпүрөк)

3- жана 4-тапшырмалар окуучулардын Жаңы сөздөрдү эске тутуусун **бышыктоо** максатында берилген. 3-тапшырмада ошол эле Жаңы лексика менен сөз айкаштарын түзүүгө машыгышат. Окуу китеbi менен гана чектелбестен, өз алдынча сөз айкаштарын түзүп, толукташса да болот. 4-тапшырмада окуучулар сөз айкаштары менен сүйлөмдердү окуп, эмне үчүн туура же туура эмес экендигин түшүндүрушөт.

5-тапшырма окуп, түшүнүүгө берилген. Текстти окуудан мурун «**Ассоциация**» же «**Болжолдуу сүйлөмдөр**» методдору колдонулат. «**Ассоциация**» методу. Берилген түшүнүккө туура келүүчү башка 2–3 сөздү таап, доскага жазышат. Окуучулар дептерлерине өздөрүнүн ассоциацияларын жазып, көзектешип окушат. Мугалим кайталанбаган сөздөрдү тактага жазат. Ар бир окуучу өз ойлорун айттуу менен ийгиликтүү тандалган ассоциацияларды белгилешет.

«Болжолдуу сүйлөмдөр». Окуучулар тегеректешип отурушат. Мугалим тексттен бир нече сөздү окуучуларга сунуштайдыт. Алар 20–30 секунддун ичинде сөз айкаштарын же сүйлөм түзүшөт. Текстти окугандан же уккандан кийин кимдин сүйлөмү текст менен дал келгендиги белгиленет.

Мугалим окуп жатканда окуучулар көз жүгүртүп, ичинен кайталап отурушат. Андан кийин көзектешип окушат. Окуучулардын интонациясына, тыбыштарды туура айттуусуна көнүл буруу керек.

6-тапшырма. **Мамычаларда** берилген сүйлөмдердү бүтүрүү үчүн окуп түшүнүшөт, маанисине жараша уландысын таап туташтырышат.

Бышыктоо. Окуучулар 5-тапшырмада окулган текст боюнча «интервью» методу менен бири-бирине суроо берип, толук жооп алышат. Жоопторун дептерлерине жазышат.

Билип ал! циклиндеги макалды окуп, маанисин талкуулашат. Чыгынбаган, жылынбайт, иштебесе, тиштебейт деген сөздөрдү талдап, этиштин терс формасын уюштуруучу мүчөнү белгилешет.

Окуучулардын билими сабактын максаттарына ылайык берилген көр-

сөткүчтөрдүн негизинде бааланат. Эгерде окуучу көрсөткүчтөгү шарттардын:

- баарына жетише алышса, «5» деген баа коюлат;
- 4–5 шарты гана аткарылса, «4» деген баа коюлат;
- 3 шарты гана аткарылса, «3» деген баа коюлат.

Үйгө тапшырма. Күз мезгили жөнүндө сүйлөп беришет. (Күзүндө эмне кылабыз? Ал иштерди кайсы убакта аткарбайбыз? Мисалы: жазында алмаларды үзбөйбүз.)

20-сабак

Сабактын темасы: Көнүгүү иштөө.

Жаңы лексика: ала булут, кара булут, жамғыр, учуп түшүп жатат, төгүп жатат, куюп жатат.

Сабактын максаты:

- Өткөн сабактагы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Сөз айкаштарын, сүйлемдөрдү түзүшөт. Сүрөт боюнча суроолорго жооп беришет. Кыргыз тилине мүнөздүү болгон тыбыштарды туура айтууга машыгышат.
- Окуучулар бири-биринин оюн уга билүүгө (толеранттуулукка) көнүгө беришет.
- Өтүлгөн тема боюнча кеп конструкциянын түзө алышат, байланыштуу кеп түзүүгө көнүгүшөт. Көргөн нерсепери бонча ой жүгүртүүлөрү калыптана берет.

Сабактын жүрүшү: *Юштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Өтүлгөн теманы кайталоо.* Окуучулар үй тапшырмасы боюнча бири-биринен интервью алышат (он, терс формадагы этиштерди колдонушат).

1-тапшырма. Окуучулар сөздөрдүн тобунан күз темасына тиешелүү сөздөрдү табышат. Ал сөздөр менен сүйлөм түзүшөт.

2-тапшырма. Берилген муундардан сөз куроодо да окуучулардын ой жүгүртүүсүнө шарт түзүлөт. Жаңы берилген сөздөр кайталанылат.

3-тапшырма. Жаңы лексика менен схема боюнча сөз айкаштарын түзүү да окуучулардын сөз байлыгын ёстүрөт, эске тутуу жөндөмдүүлүгүн бекемдейт.

Мисалы: Асманда ала булут. Асманда кара булут.

4-тапшырма. Окуучуларга окуу китебиндеги сюжеттик сүрөт боюнча алдын ала карточкаларда даярдалган суроолор берилет. Сүрөт менен иштөөдө балдардын көрүп, ой жүгүртүү жөндөмдүүлүгүнүн калыптанышына жакшы жагдай түзүлөт. Окуучулар жоопторун дептерлерине жазышат.

Окуучулар менен бүгүнкү күндүн аба ырайын, жаратылыш көрүнүштөрүн сүрөт менен салыштыруу керек.

5-тапшырма. Бат айтманы хор менен жекече окушат. Бул окуучуларга фонетикалык көнүгүү болот. «*Учтуу үздү*» (*үштүздү*) сөз айкашын туура айттыруу маанилүү. Дагы бир көнүл бура турган нерсе – «*түз түштү*» сөз айкашынын туура айтылышы. Каткалан үнсүздөрдүн алдында **з** тыбыши **с** болуп айтылат. «*Түз түштү*» (*түстүштү*).

Үйгө тапшырма. Бат айтманы жаттап келишет.

21-сабак

Сабактын темасы: Көнүгүү иштөө.

Сабактын максаты:

- Өтүлгөн циклдеги сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Кыргыз тилине мүнездүү болгон тыбыштарды туура айтууга машыгышат.
- Өз билимин текшере билүүгө, ошондой эле тапшырмаларды аткаруу менен тактыкка көнүгө беришет.
- Өтүлгөн тема боюнча сүйлөмдөрдү, суроо-жоопторду, чакан текст түзө алышат. Таанып-билүүчүлүк жөндөмдөрү өнүгө берет.
- Алган билимдерин практикада колдонууга, билим тажрыйбаларын бири-бири менен бөлүшүүгө көнүгүшөт.

Сабактын жүрүшү: Уюштуруу. **Үй тапшырмасын текшерүү.** Окуучулар үйгө берилген бат айтманы тез жана так айтып берүүлөрү керек. «*Учтуу үздү*» (*үштүзүдү*), «*түз түштүү*» (*түстүштүү*).

1-тапшырма. Берилген муундардан сөз куроо керек. Бул ишти аткаруу менен окуучулар мурунку сабактарда өтүлгөн сөздөрдү эске түшүрүшөт. **Жамғыр** жана **төгөт** деген сөздөрдүн синонимдерин таап, сүйлөм түзүшөт.

2-тапшырма. Коюлган суроого оң же терс жоопту толук берүүгө машыгуу менен -ба мүчесүн кайталашат.

Жалбырактар саргайып түшө баштады. Ооба, жалбырактар саргайып түшө баштады. Жок, жалбырактар түшпейт.

3-тапшырма. Керектүү сөздөрдү жөн гана ордуна койбостон, окуучулардын эске тутуу жөндөмдүүлүгүнүн калыптанышына жакшы жагдай түзүлөт. Ошондой эле кыргыз тилиндеги сүйлөмдөгү сөздөрдүн орун тартибине да көнүл бурулат (аныктооч сөздөр аныкталгыч сөздөн мурун келери, баяндооч сүйлөмдүн аягында турары).

4-көнүгүү. Көркөм окууга берилген ырды алгач мугалим окуп берет. Андан кийин окуучулар ар кандай интонацияда окушат, маанисин түшүнүшөт. Интонацияларына, тыбыштык артикуляциясына өзгөчө көнүл буруу керек.

Бышыктоо. 5-тапшырма. 2-3-тапшырмаларга таянып, окуучулар «Күз мезгили» темасында сүйлөп берүүгө жетишиши керек. Мугалим 2-3 карточканы даярдап коёт. Окуучулар топ менен иштесе болот, топ башчылары бирден карточканы сууруп алып, андагы тапшырманы улантып текст түзүшөт.

Мисалы: 1-карточкада: Азыр күз мезгили. Күн салкын... 2-карточкада: Мына күз да келди. ...

Үйгө тапшырма. Күз мезгили боюнча сүрөт тартып, сүйлөп беришет.

22-сабак

Сабактын темасы: Күзгү токой.

Жаңы лексика: жұрұғ, көлчүк, әмен, кайың, карагай, таранчы, бутак, майда жандыктар, ийин, «карк» этти, чыйпылдан жиберди.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдү угуп, кайталашат, маанисин түшүнүшөт. Өтүлгөн текст боюнча суроо-жооп түзө алышат. Кыргыз тилине мүнәздүү болгон тыбыштарды туура айттууга машыгышат.
- Күз мезгилинде жаратылыштын кооздугун байкашат.
- Таанып-билиүүчүлүк көндүмдерүү, ой жүгүртүүлөрү, эске тутуулары өнүгө берет.

Сабактын жүрүшү: Уюштуруу. **Үй тапшырмасын текшерүү.** Үйдөн тартып келген сүрөттерүү боюнча сүйлөп беришет. «Интервью» методу боюнча суроо беришет (эмне үчүн ... сүрөтүн тарттың, _____-нын түсү эмне үчүн мындаид?).

1-тапшырма. Жаңы сөздөрдү кайталашат, сөз айкаштарын түзүшөт. Аларды мугалим жаңсоолор, кыймыл-аракет, сүрөттердүү көрсөтүү же сөз менен түшүндүрсө болот. *Мисалы:* әмен, кайың, карагай дарактарынын жалбырактарын же дарактын өзүнүн сүрөттерүүн көрсөтүү менен түшүндүрүү зарыл.

Көлчүк – жамғырдан кийин пайда болот.

Ийин – түлкүнүн же тыйын чычкандын жашаган жери ж. б. у. с.

2-тапшырма. Сүрөт боюнча жаңы лексиканы пайдаланып, сүйлөм түзүшөт. Сүйлөмдөрдөгү сөздөрдүн орун тартибине көнүл буруу зарыл.

3-тапшырма. Керектүү сөздөрдү ордуна коюп, сөз айкаштарын түзүү менен жаңы берилиген лексиканын маанисин толук түшүнүп, эске тутуп калышат.

«Болжолдуу сүйлөмдөр». Окуучулар тегеректешип отурушат. Мугалим тексттен бир нече сөздү окуучуларга сунуштайт. Алар 20–30 секунддун ичинде сөз айкаштарын же сүйлөм түзүшөт. Текстти окугандан же уккандан кийин кимдин сүйлөмү текст менен дал көлгендиги белгиленет.

4-тапшырма окуучулардын угуп жана окуп түшүнүүсүнө берилиген. Текстти мугалим окуп берет. Андан кийин окуучулар көзектешип окушат, мазмунун түшүнүшөт.

«Сүйлөмдү бүтүр». Окуучуларга окулган же угулган тексттен сүйлөмдүн башы берилиет, балдар аны бүтүрүшөт, ал боюнча өз ойпорун айтышат. Бир элэ сүйлөмдү 2–3 балага берсе болот (алгач кабыл алуусу мыкты болгон балага, жакшысына, жайыраак кабыл алган балага) ж. б.

5-тапшырма балдардын көрүп, ой жүгүртүүсүнө берилиген тапшырмадагы сүрөттердүү чечмелеп окушат.

Бышыктоо. Окулган текст боюнча суроолорду алдын ала кагаздан даярдалган гүлдүн таажыларына жазып коюу керек. Окуучулар сууруп алган суроолоруна түшүнгөнү боюнча жооп бериши керек.

Эсиңе тут! 3-жактын таандык мүчөсүнөн кийин чыгыш жөндөмөсүнүн мүчөсүнүн өзгөрүшүнө карата берилген. Тексттеги *дарактын бутактар-ы-нан* сөз айкашын мүчөлөргө ажыратуу менен түшүндүрүлөт. Окуу китебиндеги мисалдарды окуп, өздөрүнүн мисалдары менен бышыкташат.

Үйгө тапшырма. Окуу китебиндеги сюжеттик сүрөт боюнча өтүлгөн темага 5–6 сүйлөмдөн турган байланыштуу текст жазышат.

23-сабак

Сабактын темасы: Күз. Көнүгүү иштөө.

Грамматикасы: -ы(-сы)-нан формасы.

Сабактын максаты:

- Өтүлгөн сабактагы Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Кыргыз тилине мүнөздүү болгон тыбыштарды туура айттууга машыгышат. -дан (-нан) мүчөсүн колдонууга машыгышат.
- Күз мезгилинде жаратылыштын кооздугун байкашат. Сулуулукту, кооздукту байкай билүүгө көнүгө беришет. Бирин-бири уга билүүгө, бири-биринин ойпорун сыйлоого көнүгө беришет.
- Сабактарда алган билимдерин башка жагдайларда колдонууга машыгышат.

Сабактын жүрүшү: Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү.

Сүрөт боюнча түзүлгөн тексттерин окушат. Бири-бирин угуп, суроо беришет.

1-тапшырма толуктап сүйлөөгө берилген. Бул тапшырманы аткарууда мурунку сабактарда өткөн лексиканы окуучулар кандай өздөштүргөндүгүн байкоого болот.

Мисалы: күзгү эмне болушу мүмкүн?

Күзгү токой, күзгү шамал, күзгү жамғыр, күзгү жалбырак ж. б. д. у. с.

2-тапшырма. Мүчөлөрдү улоо менен өткөн сабактагы грамматикалык комментарийди кайталап, бышыкташат.

3-тапшырманы аткарууда окуучулар өтүлгөн лексиканы кебинде колдоно алуу мүмкүнчүлүгүн көңейте алышат. **Мисалы:** «*түшүп калды*» деген сөздү бир гана жалбырактар менен байланыштырбастан, башка түшүнүктөр менен да байланыштырса боло тургандыгын баамдашат. **Жалбырактар түшүп калган.** Суук түшүп калган. Кар түшүп калган. Алма түшүп калган. Тиши түшүп калган. **Өрүктүн гүлдөрү түшүп калган.** Топчум түшүп калган.

4-тапшырма. -дан (-нан) мүчөсүнүн колдонулушун бышыктоого карата берилген көнүгүүнү аткарышат.

5-тапшырма. Бат айтма тил жатыктырууга берилген. Аны окуучуларга айттырууда биринчи сөзү үндүү тыбыш менен аяктап, экинчиси үндүү тыбыш менен башталган сөз айкашын туура айттыруу маанилүү. **Түсү өзгөрдү – (түсөзгөрдү).**

6-тапшырма. Катылган сөздөрдү табуу менен окуучулар өтүлгөн лексиканы дагы бир жолу бышыкташат (кайын, таранчы, күзгү, көлчүк, карк, эмен, ийин, жандык, шамал, карга, карагай, чымчык).

Үйгө тапшырма. Сабакта окушкан бат айтманы жаттап келишет.

24-сабак

Сабактын темасы: Көнүгүү иштөө.

Сабактын максаты:

- Өтүлгөн сабактагы активдүү сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Кыргыз тилине мүнөздүү болгон тыбыштарды туура айтууга машыгышат. Сүрөттөрдү чечмелеп айтууга машыгышат. «Күз» темасы боюнча сүйлөп бере алышат. Берилген тексттен керектүү нерсени иргей алышат.
- Эмгектин адам баласынын турмушундагы маанисин түшүнүшөт, баа беришет.
- Анализ жасоо, иргөө көндүмдөрүн машыктырат.

Сабактын жүрүшү: Уюштуруу. **Үй тапшырмасын текшерүү.** Окуучулар бат айтманы айтып беришет.

1-тапшырма. Берилген сөздөрдү окуп, маанисин түшүнүшөт, тапшырма боюнча сөздөрдүн тобунан керектүү нерселерди (дарактардын аттарын) иргеп айтышат.

2-тапшырма. Сүрөттөрдүн арасынан керектүүсүн таал, сүйлөмдөрдү толуктап жазышат. Сүйлемдөрдүн маанисин түшүнүшөт, сүрөттөрдү чечмелешет.

3-тапшырма. Берилген текстти окуп, түшүнүшөт. Мааниси боюнча туура келбegen сүйлөмдөрдү табышат. Аларды башка керектүү сүйлөмдөр менен алмаштырышат. Мурунку сабактарда алган билимдерин колдонуп, анализдеп, иргеп, иретке келтиришет.

4-тапшырма. Мурда өтүлгөн макалдарды эстеп, толуктап жазышат. Маанисин түшүндүрүшөт. Мугалимдин жетекчилиги менен **жарыш, күрөш, чыгын-баган** деген сөздөрдүн тике маанисин да чечмелешет (100 метрге жарыштыла, күрөш боюнча мелдеш болот, жумушка эртерээк чыгын).

5-тапшырма. Кроссвордду толтурууда 4-бөлүмдө өткөн лексиканы дагы бир жолу эстеп бышыкташат.

Үйгө тапшырма. Макалдарды жаттап келишет. Кийинки сабакка үй-бүлөлөрүнүн сүрөттөрүн алып келишет.

25-сабак

Сабактын темасы: Кайтапоо.

Грамматикасы: -ы/(-сы)-нда формасы.

Сабактын максаты:

- Чейрек бою өткөн темаларды кайталап, бышыкташат. Кыргыз тилине мұндастыруға болгон тыбыштарды туура айтууга машыгышат.
- Кеп маданиятына, улуттук мурастарды барктай билүүгө көнүгө беришет.
- Өтүлгөн темалар боюнча кеп конструкцияларын түзө алышат. Алган билімдерин практикада копдонушат.

Сабактын жүрүшү: Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. «Күз» темасында жаттаган макалдарын айтып беришет.

1-тапшырма. Топтор менен ролдошуп ойношот. Ар бир топ чет өлкөлүк туристтердин тобу болот. Экинчи топтон бир бала биринчи топко гид болот. Сүрөттөрдөгү буюмдардын атальшын, эмнеден жасаларын (тигилерин), аларды кимдер кие турганын, улуттук кийимдер экендигин айтып бериши керек.

2-тапшырма. Сүйлөшүүнү толуктоодо окуучулар ролдошуп (топ менен) иштешет. Андан кийин 3–4 жуп окуучулар «Сатуучу жана сатып алуучу» ролдук оюнун аткарышат.

3-тапшырма. Берилген сүйлөмдөрдү кезектешип окуп толукташат, жазышат. 4–5 окуучу өз үйлөрү жөнүндө сүйлөп беришет. Бул тапшырманы аткарууда мугалим _____ айылында, _____ көчөсүндө сез айкаштарын үңгү-мүчөгө ажыраттуу менен окуучулардын көңүлүн -нда мүчөсүнө буарат.

Эсиңе тут! циклинде 3-жактын таандык мүчөсүнөн кийин жатыш жөндөмөсүнүн мүчөсүнүн өзгөрүшү берилген. Тексттеги *Манас айыл-ы-нда* сез айкашын мүчөлөргө ажыраттуу менен түшүндүрүлөт. Окуу китебиндеги мисалдарды окуп, өздөрүнүн мисалдары менен бышыкташат.

4-тапшырма жогорудагы грамматикалык комментарийди бышыктап, көп чекиттердин ордун -нда мүчөсү менен толукташат, маанисин түшүнүшөт.

5-тапшырмада балдар өз досторуна өз үй-бүлөлөрүнүн сүрөттөрүн көрсөтүү менен тааныштырышат. Сүрөттөгү ар бир адамдын туугандык катышын, атын, жашын, кайда жана ким болуп иштей тургандыгын, кызыгууларын сүйлөп беришет. Бул тапшырманы аткарууда окуучулардын кебинин ырааттуулугуна өзгөчө көңүл буруу керек.

Үйгө тапшырма. 5-тапшырманы жазып келишет.

26-сабак

Сабактын темасы: Кайталоо.

Сабактын максаты:

- Чейрек ичинде өтүлгөн сөздөрдү кайталашат, маанисин түшүнүшөт, маанисине жараза пайдалана алышат. Кыргыз тилине мүнөздүү болгон тыбыштарды туура айтууга машыгышат.
- Жыл мезгилдерине жараза жаратылыш көрүнүштөрүнө көңүл бурушат. Кооздуктарын баамдашат.
- Ой жүгүртүүлөрү өнүгө берет. Мурунку сабактарда алган билимдерин бышыкташат.

Сабактын жүрүшү: *Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү.* Айрым окуучулардын үйдөн жазган тапшырмаларын карап, айрымдарын окутуп текшерип, баалап койсо болот.

1-тапшырманы аткарууда таблицада берилген сөз айкаштарын окушат, маанисин түшүнүшөт. Күз жана кыш мезгилдериндеги жаратылыш өзгөчөлүктөрүн иликтеп айтышат.

2-тапшырма. Сүрөттөрдөгү дарактардын аттарын жөн гана атап койбостон, алардын кандай экендигин да айтышат. Класстагы окуучулардын билим деңгээлине жараза дарактардын кайда өсө тургандыгы, алардын кандай пайдасы бар экендиги ж. б. д. у. с. суроолор менен тапшырманы көңейтсе болот.

3-тапшырма. Балдар тапшырмадагы сүйлөмдөрдү окушат, маанисине жараза керектүү сөздөрдү ордуна коюп жазышат.

4-тапшырма. Ар бир топтогу сөздөрдү окуп, андагы зат атоочтордун жалпы атын аташып, ашык нерсени табышат.

Мисалы: кайың – дарак. Карагай, эмен, терек да дарактар. Көлчүк – дарактын аты эмес.

5-тапшырма. Табышмакты окушат, маанисин түшүнүшөт, жандырмагын (булут) табышат. Окуганда окуучулардын көңүлүн **эрте-кеч (эртегеч)** деген сөздүн туура окупушуна бурдуруу керек.

Үйгө тапшырма. 5-тапшырманы жаттап келишет.

II чейрек

27-сабак

Сабактын темасы: Кайтапоо.

Сабактын максаты:

- Сүйлөм түзүүгө, өз алдынча тапшырмаларды аткарууга машыгышат. Үрдү окуп, маанисин түшүнүшөт.
- Кеп маданиятына көнүгө беришет.
- Берилген тапшырмаларды аткарууда окуучулардын ой жүгүртүүсү артат. Алган билимдерин башка жагдайларда колдонууга көнүгүшөт. Бири-бири менен билим тажрыйбаларын бөлүшүүгө көнүгүшөт.

Сабактын жүрүшү

1-тапшырмадагы каталарды ондоо менен окуучулар сүйлөмдөрдү туура түзүүгө машыгышат; сүйлөмдөрдү окушат, маанисин түшүнүшөт, маалымат алышат.

Мисалы: Мугалим композитор М. Абдраев, «Шаттык» бий ансамбли жөнүндө маалымат берип кетет.

2-тапшырма. Бир сөз менен бир нече сөз айкаштарын түзүүгө машыгышат. Берилген лексиканы ар кандай кырдаалдарда колдоно билүүгө үйрөнө беришет.

Мисалы: кеч **күз**, алтын **күз**. (Алтын күз, күн жылуу. Кеч күздө кар түшүп калат.)

3-тапшырма. Сүрөт менен иштөөдө окуучулар балага жана кызга тиешелүү кийимдерди бөлүп атап, эстешет.

Оюн. Бала куурчак жана кыз куурчак, алардын кийимдери арапаш жатат. Эки окуучу чыгып, эки куурчакты белгиленген убакыттын ичинде кийиндирип жатып, алардын кандай экендигин айтыш керек. Бул оюн мелдеш түрүндө өткөрүлөт.

4-тапшырмадагы сүйлөмдөрдү толуктап жазуу өз алдынча иштөөгө берилген. Окуучулар бири-бирин текшеришет, өз билимдери менен бөлүшүшөт. Сүйлөмдүн структурасын байкашат.

5-тапшырма тил жатыктырууга берилет. Мугалим окуп бергенден кийин окуучулар хор менен, кезектешип окушат. Алардын интонациясына, тыбыштардын, алма-өрүгү (алмөрүгү) сөз айкашынын туура айтылышына көнүл бурулат.

Үйгө тапшырма. 5-тапшырманы жаттап келишет.

28-сабак

Сабактын темасы: Айылдагы эмгек.

Жаңы лексика: дыйкан, жер айдайт, үрөн себет, чар карга, көчөт, солуп калат, отойт.

Грамматикасы: эмне кылат? эмне болот?

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кеп конструкцияларында колдонуулук, машыга беришет. Сүрөт боюнча суроо-жооп түзө алышат.
- Айыл эмгеги менен таанышышат. Эмгектин баалуулугун сезишет.
- Өз алдынча иштөөгө машыгышат. Алган билимин практикада колдоно алышат.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү

Ч. Иманалиевдин ырын хор менен айтып эстешет. Андан кийин айрымдары жекече айтып беришет.

1-тапшырма. Жаңы лексиканы кошумча сүрөттөр, жаңсоолор, мимикалар аркылуу түшүндүрсө болот. Окуучулар ар бир сөздүн маанисин түшүнүп кайталашат, сүйлөмдөрдү түзүшөт. Бул окуу китебиндеги сүрөттөр боюнча иштөөгө даярдык болот.

2-тапшырма. Сүрөттөр менен иштөө. Биринчи сүрөт менен иштөөдө билген сөздөрүн эстешет, жаңы лексиканы колдонуп, суроолорго жооп беришет. Экинчи сүрөт менен (**3-тапшырма**) иштөөдө берилген сүйлөмдөргө суроолорду түзүшөт. Эмне кылат? Эмне болот? суроолоруна жооп берген сөздөрдү таап, (Окуучулар жооптордогу сөздөрдү аташат. Мугалим алдын ала карточкаларга 4 сөздөн жазып, ар бир топко берет) уңгу, мүчөгө ажыратып, анализ жасашат. Таблица менен грамматикалык теманы бышыкташат.

Бышыктоо. 4-тапшырма. Окуучулар сүйлөмдөрдү окушат, маанисине көңүл буруп, он же терс жоопторду беришет. Ушул эле көнүгүү боюнча эмне кылат? деген суроолорго жооп берген сөздөрдүн астын сыйышат. Оозеки суроо беришет.

Жерди комбайн менен айдайт. Жок, жерди трактор менен айдайт.

5-тапшырма. Табышмакты окушат, түшүнүшөт. Биргелешип жообун (тракторчу) табышат.

Үйгө тапшырма. 1-сүрөт боюнча суроолорго жооп жазып келишет.

29-сабак

Сабактын темасы: Шаардагы эмгек.

Жаңы лексика: тигүү цехи, ишкана, таштанды, эл аспалтар оркестри, ... атындағы.

Грамматикасы: эмне кылат (кылышат)? эмне болот?

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздердүн маанисин түшүнүшет. Чакан тексттерди окуп, которо алышат.
- Шаар эмгеги менен таанышышат. Эмгектин баркын түшүнүшет.
- Өтүлгөн лексиканы маанисine жараша оозеки кебинде колдоно алышат. Ой жүгүртүүлөрү, кабыл алуу жөндөмү өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Айрым окуучулар үй тапшырмасын окуйт, айрымдарынын дептерлерин карап чыгат. Балдар да бири-биринин тапшырмаларын текшере алат.

1-тапшырма. Жаңы лексика кошумча сүрөттөр, жаңсоолор, мимикалар аркылуу түшүндүрүлөт. Окуучулар ар бир сөздүн маанисин түшүнүп кайталашат. Алар менен оозеки сез айкаштарын, сүйлөмдөрдү түзүшет.

2-тапшырма. Берилген текстти окуучулар окушат, угушат, маанисин түшүнүшет. Сүрөттөр боюнча сүйлөм түзүшет. Окуган тексттери боюнча суроопорго жооп беришет. Суроопорду мугалим же окуучулар өздөрү бири-бирине беришет.

«Катасын тап» методу. Балдарды 3–4төн топко бөлүп, тексттин мазмұнуна туура келбegen маалыматты камтыган карточкалар таратылып берилет. Балдар окулган тексттин негизинде катасын таап, ондошот. Ар бир топ өз варианты менен тааныштырып түшүндүрүшет. Кайда? деген суроого жооп берген сөздөргө көнүл бурушуп, унгу-мүчөгө ажыратуу керек. 3-жактын таандык мүчөсүнөн кийин -нда мүчөсүн эстешет. Оозеки түрүндө мисалдарды келтирип, машыгышат:

Ош
Бишкек
Токмок

Токтогул
Манас
Курманжан

Текстте белгиленген сөздөргө балдар суроо беришет.

3-тапшырма. Суроолорго жооп берүү тапшырмасын кезектешип журналисттин ролун аткарып, тексттер боюнча алган маалыматтарын бышыктаса болот.

4-тапшырма. Берилген сез тизмектерин орду-ордуна жайгаштыруу менен сүйлөмдүн структурасын туура түзүүгө машыгышат.

Эсиңе тут! циклинде сез жасоочу -кана мүчөсүнүн маанисин мугалим түшүндүрөт. Окуучулар мисалдар менен бышыкташат.

Үйгө тапшырма. Тексттер боюнча берилген суроолорго жооп жазып келишет.

30-сабак

Сабактын темасы: Окуу – эмгек.

Жаңы лексика: илимий кызматкер, ишкер, башкы, милдет, максат.

Грамматикасы: жак мүчөлөрү.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Өз алдынча суроо түзүп, аларга жооп бере алышат. Жак мүчөлөрүн эстешет, аларды туура колдонууга машигышат.
- Билим алуунун маанилүүлүгүн билишет. Алдана максат коюуга, ага же түүгө умтулушат.
- Өтүлгөн лексиканы маанисine жараша оозеки кебинде колдоно алышат. Анализ жасоого, алган билимин жаңы кырдаалда колдоно билүүгө көнүгүшөт.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү

Окуучулар суроолорго жазган жоопторун окуп беришет.

1-тапшырма. Жаңы лексиканы түшүндүрүүнүн ар кандай ықмалары колдонулуп, алар менен окуучулар тарабынан сөз айкаштары, сүйлөмдөр түзүлөт. Бул текстти окуп-түшүнүүгө карата даярдык иши болуп саналат.

2-тапшырманы аткарууда окуучулар сөз айкаштарын түзүшөт. Мындай иштер жаңы берилген лексиканы эске тутууга шарт түзөт.

3-тапшырма. Текстти окушат, маанисин түшүнүшөт, талкуулашат. Тарбиялык маанисine көнүл бурушат. Окуунун маанилүүлүгүн түшүнүшөт. «Негизги сөз». Мугалим ар бир жуп окуучуларга тексттеги негизги сөздөр жазылган кагаздарды таратат. Балдар сөздөрдү тексттин мазмунуна жараша жайгаштырып, сүйлөм түзүшөт. Кезектешип окуп беришет. Текст боюнча суроолорго жооп беришет.

«Интервью» методу менен берилген суроолор боюнча жуптагы балдар билген маалыматтары менен алмашышат, ошол эле суроолор боюнча башка балдардан кезектешип интервью алышат. Өз максатын, милдеттерин кошумчалашат. Таблицанын жардамы менен этиштин жакталышын эстешет.

4-тапшырма. Берилген этиштерди жак боюнча өзгөртүшүп, машыгышат. Айрымдары менен сүйлөм түзүшөт. Кыргыз тилинин үндөштүк законуна көнүл бурушат.

Билип ал! Макалды окуп, маанисин талкуулашат. Үйдөн жаттап келишет. Ар бир баланын укуктары менен катар милдеттерин да сезүүгө түрткү берет.

Үйгө тапшырма. Окуу китебиндеги **5-тапшырма**.

31-сабак

Сабактын темасы: Эмгек каармандары.

Жаңы лексика: каарман, чарба, асыл түкүм, күлүк ат, ат чабыш, баш байге, улуттун намысы.

Грамматикасы: -бы мүчесү.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздердүн маанисин түшүнүшөт. Өз алдынча суроо түзүп, аларга жооп бере алышат. -бы мүчесүнүн маанисин анализдер, өз кебинде колдонушат.
- Эмгекти сүйгөн, талықпаган эмгегинин үзүрүн алган, жалпы элге пайда келтире алган адамдарды эмгек каарманы деп түшүнө алышат.
- Өтүлгөн лексиканы маанисине жараша оозеки кебинде колдоно алышат. Ой жүгүртүүсү, таанып-билүүчүлүк жөндөмдөрү өнүгө берет.

Сабактын жүрүшү. Үй тапшырмасын текшерүү

Жазган тапшырмаларын окушат, каталары болсо, ондошот. Бири-биринен билим тажрыйбалары менен алмашышат.

1-тапшырма. Жаңы лексика жаңсоолор, кыймыл-аракеттер, түшүндүрүүлөр аркылуу берилет. *Мисалы:* баш байге – ар кандай мелдештерде эң мыктысына бериле турган белек (сыйлык) д. у. с. Аларды кайталашат, сүйлөм түзүшөт.

2-тапшырма жаңы лексиканы бышыктоого берилген. Сүйлөмдердү окуп, түшүнүп, маанисине жараша керектүү сөздөр менен толукташат.

3-тапшырма. Берилген текстти 2–3 жолу окушат. Ролдошуп окуу да окуучулар текстти аң-сезимдүү окушуна жакши өбелгө болот. Улуттук ат оюндары жөнүндө мугалим кененирээк маалымат берип, окуучулардын оюн да угат.

Бышыктоо. «Суроолор топтому». Мугалим алдын ала тексттин мазмунуна жараша суроолорду түзүп алып, ар бир жупка б суроо сунуштайт. Акыркы суроолор ачык суроолор болушу керек. Себеби окуучулардын өз көз караштарын да угуу керек.

Мисалы:

– А силер кимди эмгек каарманы деп эсептейсіндер?

Ат чабыш – кыргыз элинин улуттук оюну. Кыргыз элинин дагы кандай улуттук оюндары билесиңдер? Орус, өзбек элинин кандай улуттук оюндары бар?

Билип ал! Берилген макалдарды окуудан мурда мугалим «даңттанат» деген сөздүн маанисин түшүндүрүп койсо балдарга женилирээк болот.

Үйгө тапшырма: Макалдарды жаттап келишет. Текст боюнча суроолорго жооп жазышат.

32-сабак

Сабактын темасы: Тургунбай Садыков.

Жаңы лексика: таланттуу, чопо, коло, ... болууну каалаган, чыгармачылык иши.

Грамматикасы: кимдин? эмненин?

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Алар менен суроолуу, жай сүйлөмдердү түзө алышат.
- КРдин Баатыры, скульптор Т. Садыков жана анын жасаган иштери жөнүндө маалымат алышат, эмгегинен үлгү алышат.
- Отүлгөн лексиканы ар кандай турмуштук кырдаалдарда колдоно алышат. Ой жүгүртүүсү, таанып-билүүчүлүк жөндөмдөрү өнүгө берет.

Сабактын жүрүшү. Үй тапшырмасын текшерүү. Макалдарды айтып, маанисин түшүндүрушөт.

1-тапшырма. Жаңы лексика жаңсоолор, кыймыл-аракеттер, түшүндүрүүлөр аркылуу берилсе болот. Чоподон жана колодон жасалган сувенирлерди көрсөтсө болот. Окуучулар сөздөрдү кайталап, сүйлөм түзүшөт.

2-тапшырма. Ар бир жаңы сөз менен бир нече сөз айкаштарын түзүү ал сөздү бүгүнкү теманын гана айланасында эмес, башка учурларда да колдоно алууга көнүктүрөт. Сүйлөмдердү баштуктарды керектүү сөздөр менен толукташып, ал сөздөрдү талдап, мүчөлөрдүн сөз өзгөртүүчүлүк маанисин түшүнүшөт.

3-тапшырма

а) Мугалим окуучуларга Тургунбай Садыковдун сүрөтүн көрсөтүп тааныштырат. Ал киши жана эмгектери тууралуу билгендери болсо айтып беришет.

б) Текстти окуп берет. Окуучулар кезектешип окушат, түшүнүшөт. Мугалим скульптордун эмгеги тууралуу көненирээк маалымат берет.

в) «Жеңиш» эстелиги, «Манас» скульптуралык комплексинин сүрөттерүнө токтолуп, окуучулар андан көргөндөрүн айтышат. Ошону менен бирге тексттеги белгиленген сөздөргө суроо берип, аларды унгу, мүчөгө ажыратып анализдөө менен, **кимдин? эмненин?** деген суроолорго туура жооп берүүгө көнүгүшөт.

Бышыктоо. «Суроолор топтому». Мугалим алдын ала тексттин мазмұнуна жаразша суроолорду түзүп алып, ар бир жупка б суроо сунуштайт. Акыркы суроолор ачык суроолор болушу керек. Окуучулардын өз көз караштарын утуу маанилүү. Дагы кайсы сүрөтчү, айкепчилерди билесинер?..

Билип ал! Мугалим жаразша, ырыс деген сөздөрдүн маанисин алдын ала түшүндүрүүсү керек, окуучулардын макалдарды окуп, маанисин түшүнүүгө жеңил болот.

Үйгө тапшырма. Макалдарды үйдөн жаттап келишет. Текст боюнча суроолорго жооп жазышат.

33-сабак

Сабактын темасы: Кайталоо.

Грамматикасы: -бы мүчөсү (жай жана суроолуу сүйлөмдөрдү кайталоо).

Сабактын максаты:

- Жай жана суроолуу сүйлөмдөрдү түзүүгө машига беришет. Мурунку сабактарда алган билимдерин пайдаланышат.
- Эмгектенүүнүн маанилүүлүгүн түшүнүшет. Натыйжа чыгарышат.
- Окуучуларды активдүүлүгү артат, өз билим жөндөмүн көрсөтүшет.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Макалдарды айтып, маанисин түшүндүрүшет. Текст боюнча суроолорго жазган жоопторун окушат, бири-бирин күнт коюп угуп, кетирген каталары болсо, жардамдашышат.

1-тапшырмадагы жоопторго суроо түзүү менен суроолуу сүйлөм жөндөгү түшүнүктөрүн көнөйтишет. Суроолуу сүйлөмдөрдүн ар кандай формаларын түзэ алышат.

- Мисалы:**
1. Жер **эмне менен** айдалат?
 2. Жер трактор менен айдалабы?

2-тапшырма. Берилген схемалар боюнча сүйлөм түзүү менен, окуучулар өтүлгөн лексиканы тексттен тышкаркы учурларда колдоно билүүгө көнүгө беришет. Ошону менен бирге жай сүйлөмдүн айтылыш максатын түшүнүшет. Мисалдарды көлтире алышат.

3-тапшырма. Маанисине жараша сүйлөм бөлүктөрүн туура туташтыруу менен окуучулардын айылдагы эмгек тууралуу билимдери бышыкталат. Өтүлгөн лексиканы эстешет, кайталашат, аларды маанисине жараша туура колдонууга машигышат.

4-тапшырма. Сүйлөмдөрдү толуктоодо балдар окугандарын түшүнүшет, маанисине жараша керектүү сөздөрдү тандап алышат. Ошону менен бирге сүйлөмдүн структурасына көңүл бурушат.

5-тапшырма. Үч бөлүмдү камтыган тесттик тапшырма менен иштөө.

Билип ал! тапшырмасы боюнча *мээнетиң, татканың* деген сөздөрдүн мааниси алдын ала түшүндүрүлүүсү керек (көп эмгек кылат = мээнет кылат, даамын таттым = жеп көрдүм). Окуучулар макалды окушат. Маанисин талкуулашат.

Үйгө тапшырма. Кроссворду толтуруп, макалды жаттап келүү.

34-сабак

Сабактын темасы: Нан кайдан келет?

Жаңы лексика: тегиздеш керек, семириши керек, чабыш керек, тегирмен.

Грамматикасы: эмне кылыш керек?

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Текстти окуп, мазмунун түшүнүшөт. Өз оюн айта алышат. Эмне кылыш керек? деген суроого жооп берүүгө машыгышат.
- Нан кандай эмгек менен келерин түшүнүшөт.
- Жомокту ролдоштуруп, көркөм окуй алышат. Жаңы лексиканы жана грамматикалык форманы сүйлөшүү кырдаалдарында көлдөно алышат.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үйгө берилген кроссвордду жалпы класстын окуучуларын оозеки суроо менен текшерсе болот. Мурунку сабактарда өтүлгөн макалдардын баарын алдын ала даярдалган карточкалар (түстүү кагаздарга макалдардын биринчи же акыркы сөздөрү жазылат, аны окуучулар толуктап айтышат) менен кайталаса болот.

1-тапшырма. Сүрөттөгү кимдер? Алар кайда? Абышка карышкырга эмне берип жатат? Жаңы лексиканы түшүндүргөндөн кийин окуучулар хор менен, же кече кайталашат. Сөз айаштарын, сүйлөмдөрдү түзүү менен бышыкташат.

2-тапшырма. Жомокту окуудан мурда мугалим окуучулардан нан кайдан келе тургандыгын сурайт. Балдардын жоопторун тактага жазат. Андан соң жомокту мугалим окуп берет. Окуучулар ролдорго бөлүштүрүп окушат. Окууда мугалим окуучулардын интонациясына, тыбыштарды туура айтышина көңүл бурат. Окуп жаткан учурда мугалимдин жардамы менен Жаңы сөздөрдүн маанисин талдашат. Тактадагы окуучулардын жооптору менен жомоктон алган маалыматтарды салыштырышып, нан табыш үчүн адамдын кылган эмгегин катары менен жазышат (3-тапшырма).

4-тапшырма. Сүйлөшүүнүн үлгүсүн ролдорго бөлүшүп окушат, түшүнүшөт. Өз ойлорун айтып улантышат, нанды жасаш үчүн көп эмгек керек экендиги тууралуу билимдери көңеет.

5-тапшырма. Мугалим даңқтуу, аракет, берекет деген сөздөрдүн маанисин түшүндүрөт. Макалдарды окуп, маанисин түшүнүшөт.

Билип ал! Нан – баарынан улук.

Нанды баалай билели.

Эсиңе тут! -ыш керек формасынын маанисин мугалимдин жетекчилиги менен түшүнүшөт. Күнүмдүк турмушта аткарған милдеттерин мисал көлтиришет.

Мисалы: эрте туруш керек, жуунуш керек, үйдү жыйнаш керек, футболго барыш керек, дүкөндөн нан алып келиш керек, ...

Үйгө тапшырма. 5-тапшырмадагы макалдарды жаттап келишет.

35-сабак

Сабактын темасы: Меймандостук.

Жаңы лексика: мейман, меймандос, маанай, коноқ, тосуп алат, шашпай, кол сунбагыла, чайнагыла, үйлөбөгүлө, дасторконун жаят.

Грамматикасы: эмне кылыш керек? эмне кылбаш керек?

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Тапшырмаларды өз алдынча аткара алышат. Эмне кылыш керек? Эмне кылбаш керек? деген суроого жооп берүүгө машыгышат.
- Улуу адамдарга сый мамиле жасоого, конокко баруу маданиятына үйрөнө беришет. Бири-биринин оюн сыйлоого, сабырдуу болууга көнүгө беришет.
- Алган билимин турмушта колдоно алууга үйрөнүшөт. Эркин эмоциясы, таанып-билүүчүлүк жөндөмү өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Үйштурруу. Үйгө берилген макалдарды айтып беришет. Өтүлгөн жомокту ролдошуп окушат. Алдын ала даярдалган карточкалар боюнча нан табуудагы адамдын жасаган эмгектерин катары менен айтып беришет.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Жаңы сөздөрдү кайталашат, интерактивдүү оюндар менен бышыкташат, сүйлөм түзүшөт.

2-тапшырма. Сүрөт боюнча суроопорго «интервью» методу менен жооп беришет, бири-биринин жоопторун толукташат. Мугалим окуучулардын көнүлүн «нан ооз тиийиз» деген сөздөргө бурат. Бул элдик салт әкендигин түшүндүрөт.

3-тапшырмадан мурун мугалим окуучулардан «меймандос» деген сөздүн маанисин «Ассоциация» методу боюнча сурайт. Берилген түшүнүккө туура келүүчү башка 2-3 сөздү таап, доскага жазышат. Окуучулар дептерлерине өздөрүнүн ассоциацияларын жазып, кезектешип окушат. Мугалим кайталанбаган сөздөрдү тактага жазат. Ар бир окуучу өз ойлорун айтуу менен, ийгиликтүү тандалган ассоциацияларды белгилешет.

Текстти алгач мугалим окуп берет. Окуучулар көз жүгүртүп, ичинен кайталап отурушат. Андан кийин текстти окуучулар окушат. «Төргө ётуңуз», «нан ооз тиийиз» деген сөздөрдүн маанисин мугалимдин жардамы менен чечмелешет, эске тутушат. Балдардын берген түшүнүктөрү тексттеги маалымат менен салыштырылат.

Бышыктоо. Топтор менен иштөө сунушталат. Ар бир топ өз ойлорун ырааты менен айтып беришет. Окуучуларды бири-биринин ойлорун сыйлоого, четке какпоого чакыруу керек.

4-тапшырма. Жөн гана окуп койбостон, ар бир сүйлөмдүн маанисине токтолушат. Балдар өз ойлорун айтышат. Көп чекиттердин ордуна -ба -ш керек формасын коюп жазышат, көпчүлүктө өзүн адептүү алып жүрүүгө үйрөнүшөт жана бул грамматикалык форманы маанисине жараша кебинде туура колдонууга көнүгүшөт.

5-тапшырма. Сылых форманын мүчөсүн коюп окуу менен, конокторго сый мамиле жасап, адептүүлүк көрсөтүүгө үйрөнүшөт.

Үйгө тапшырма: 6-тапшырма. Мурунку сабактарда өтулгөн **эмне кылыш** (**кылбаш**) керек? формасын кайталоого, бышыктоого жана тарбиялых максатта берилген көнүгүүнү жазып келишет.

36-сабак

Сабактын темасы: Боорсок кантит жасалат?

Жаңы лексика: унду элеш керек, камыр жууруу, ачыткы, өсүмдүк майы, чара, көтөрүлөт.

Грамматикасы: кимди? эмнени?

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Суроо-жооп менен чакан текст түзө алышат. -ыш (-ба, -ш) керек формасын колдоно алышат.
- Нандын улуктугун, эң сыйлуу тамак-аш экендигин түшүнүшөт.
- Боорсокту жасоо жолун үйрөнүшөт. Таанып-билүүчүлүгү өнүгө берет. Суроо түзүүгө, жалпылоого машыга беришет. Активдүүлүгү өсөт.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үйгө берилген тапшырманы текшерүүдө окуучулар кезектешип окуп, түшүндүрүшөт. Мугалим айрым окуучулардын дептерлерин карап чыгат. Чынжырча иретинде ар бир бала кандай көрүнүштөрдү жасабаш керектигин айтышат.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Мугалим Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүндүрөт. Интерактивдүү оюндар аркылуу бышыкташат.

2-тапшырма. Сүрөт боюнча суроолорго жооп берүү менен окуучулар билгөн сөздөрүн эстешет, кайталашат, сүйлөм түзүшөт. Боорсоктун кыргыз элиниң улуттук тамак-ашы экендигин, нандын улуулугун, кымбаттуулугун, ага кандай мамиле кылуу керектигин белгилеш керек. Балдар мурунку сабактарда алган билимдерине таянып сүйлөшөт, макалдарды эстешет.

«Болжолдуу сүйлөмдөр». Окуучулар тегеректешип отурушат. Мугалим тексттен бир нече сөздү окуучуларга сунуштайт. Алар 20–30 секундун ичинде сөз айкаштарын же сүйлөм түзүшөт. Текстти окугандан же уккандан кийин кимдин сүйлөмү текст менен дал келгендиги белгиленет.

Текстти алгач мугалим окуп берет. Андан кийин окуучулар кезектешип окушат. Тексттин мазмуну боюнча бири-бирине суроо берип, жооп алышат.

«Сүйлөмдү бүтүр». Окуучуларга ушул тексттен сүйлөмдүн башы берилет, балдар аны бүтүрүшөт, ал боюнча өз ойлорун айтышат. Бир эле сүйлөмдү 2–3 балага берсе болот (алгач кабыл алуусу мыкты болгон балага, жакшысына, жайыраак кабыл алган балага).

Бышыктоо. 3-тапшырманы аткарууда окуучулар берилген сүйлөмдөрдү окушат, маанисин түшүнүшөт. Сүйлөмдүн туура же туура эместигин айтышат. Боорсок жасаш үчүн эмне эмне кылуу керек? (Кластер түзүшсө болот.) Мугалим окуучулардын текстти өздөштүрүү деңгээлин текшерет. Тексттен белгиленген сөз-

дөргө суроо берип, унгу, мүчөгө ажыратып, мүчөнүн сөз өзгөртүүчүлүк маанисин аныкташат. Табициага көнүп бурушат, андагы сөздөр менен мисал келтиришет.

4-тапшырма окуучулар жупташып же чакан топтор менен берилген сүйлөмдөрдү кыргыз тилине которуп жазышат. Билим тажрыйбалары менен алмашышат. Окуучулардың етулген лексиканы өздөштүрүүсү, сүйлөмдүн структурасын туура түзүүсү текшерилет.

5-тапшырма. Берилген диалогду ролдоштуруп окушат. Үлгү боюнча жупташып диалог түзүшөт. **Келегой, алагой** деген сөздөрдөгү мүчөлөрдүн маанисин мугалимдин жардамы менен талдашат.

Үйгө тапшырма. 6-тапшырма. -ны, -ыш керек формаларын коюп жазышат.

37-сабак

Сабактын темасы: Мектептин ашканасы.

Жаңы лексика: тамагыңар таттуу болсун, ашпозчу, көрүнүктүү жерде, кенен, чоң танаписте, өзүн алып жүрүү эрежеси, таштабагыла.

Грамматикасы: -ны мүчөсү

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Аларды кебинде колдонууга, тема-нын айланасында сүйлөп берүүгө машыгышат.
- Ашканада өзүн алып жүрүү, тамактануу маданиятына көнүгө беришет.
- Өз алдынча иштөө жөндөмдүүлүгүн өнүктүрө беришет. Өтүлгөн лексиканы маанисине жараша кебинде колдоно алышат. Эркин эмоциясы өнүгтөт.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын жалпы класс кезектешип окуп, текшеришет, каталарын ондошот, суроо берип машыгышат.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Жаңы сөздөрдү угуп, хор менен, жекече кайталашат. Алар менен сүйлөм түзүшөт. Кыргыз тилине мүнөздүү болгон тыбыштарды туура айттууга машыгышат.

2-тапшырма. Жаңы сөздөрдү колдонуп, окуу китебинде берилген сүрөт боюнча суроолорго жооп берүү окуучулардың көрүп ой жүгүртүү жөндөмдүүлүгүнүн калыптанышына таасирин тийгизет.

3-тапшырма

«Тексттин аталышына жараша божомолдор» методу.

Окуучулар жупташып тексттин аталышына жараша анын мазмуну тууралуу өз божомолдорун талкуулашат. Ар бир жуп кезектешип ойлорун ортого салышат. Текстти окугандан же уккандан кийин салыштырышат.

Окуу китебиндеги текстти мугалим окуп берет. Окуучулар кезектешип окушат да, өз ойлорун текст менен салыштырышат. Текст боюнча суроолорго жооп беришет.

4-тапшырма. Көп чекиттин ордуна -ны мүчөсүн кооп жазышат. Анын маанисин түшүнүшөт, өз кебинде туура пайдаланууга машыга беришет.

5-тапшырма. Сүйлөшүүнүн үлгүсүн ролдоштуруп окушат.

Окуу китебиндеги сүйлөшүүнүн үлгүсүн окуп, андан ары өнүктүрүп улантышат. 3–4 жуп окуучулар ролдошуп аткарышат.

Үйгө тапшырма. Сүйлөшүүнүн үлгүсү боюнча өз диалогдорун жазып келишет.

38-сабак

Сабактын темасы: Он эки бир тууган.

Жаңы лексика: бир тууган, биригип, коргойт, нурун төгөт, ... үчүн.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Аларды кебинде колдонууга машыгышат.
- Ар бир айдагы жаратылыш өзгөчөлүктөрүнүн баалуулугун байкашат. Коллективде ынтымактын, биримдиктүн мааниси кандай экендигин түшүнүшөт.
- Өз алдынча иштөө жөндөмдүүлүгүн өнүктүрө беришет. Өтүлгөн лексиканы маанисине жараша кебинде колдоно алышат. Ой жүгүртүүлөрү калыптана берет.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Жазып келген диалогдорун окуп беришет, каталары болсо, жалпы класс талкууга алып ондошот. Мугалим айрым балдардын дөптерлерин текшерип чыгат.

1-тапшырма. Жаңы сөздөрдү угуп, кайталоонун түрлөрүн өткөрүшөт. Алар менен сөз айкаштарын, сүйлөмдөрдү түзүшөт.

«Болжолдуу сүйлөмдөр». Окуучулар төгеректешип отурушат. Мугалим тексттен бир нече сөздү окуучуларга сунуштайт. Алар 20–30 секунддун ичинде сөз айкаштарын же сүйлөм түзүшөт. **(2-тапшырма)** Окуу китебинде берилген текстти мугалим окуп берет. Окуучулар күнт кооп, сөөмөйү менен ээрчип ичинен окушат. Кыргыз тилине мүнөздүү болгон тыбыштарды туура айттууга машыгышат. Кезектешип окушат. **Бүтүрө алам (бүтүрүлөт)** сыйктуу сөз айкаштарына көнүл бурдуруу керек. Текстти окугандан же уккандан кийин кимдин сүйлөмү текст менен дал кепгендиги белгиленет.

3-тапшырма. Текст боюнча алган билимдерин бышыктоо максатында интервью методу менен суроолорго жооп алынат. 3–4 окуучу тексттин мазмунун кыскача баяндап берет.

Канча бир тууган болуптур?

Ирети менен санагыла.

Алар кандай экен?

Жер үчүн, адам үчүн кандай кызмат кылышат экен?

Айларды 4 мезгилге бөлгүлө.

Тексттен иреттик сандарды атагыла.

4-тапшырма -ы (-сы) мүчесүн туура колдоно билүүгө берилген.

Билип ал! циклиндеги макалды окуп, маанисин түшүнүшөт.

Үйгө тапшырма. Текст боюнча кайсы айлар кандай кызмат қылат? деген суроого жооп жазышат.

39-сабак

Сабактын темасы: Кайталоо.

Грамматикасы: -ыш керек (кайталоо)

Сабактын максаты:

- Өтүлгөн циклдеги сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Аларды кебинде колдонууга машыгышат. Темалар боюнча сүйлөп беришет.
- Конок тосуу маданиятына үйрөнө беришет.
- Өз алдынча иштөө жөндөмдүүлүгүн өнүктүрө беришет. Өтүлгөн лексиканы маанисине жараза кебинде колдоно алышат. Ой жүгүртүүсү өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Үүштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Окуучулар бири-бирине («интервью» методу) суроо берип, жооп алышат.

1-тапшырма. (Чакан топтордо иштешет.) Алдын ала даярдалган түстүү ка-газдардагы суроолорго 4 топ мурунку сабактарда алган билимин колдонуп жооп беришет.

- Үйгө келген кишини кантитп тосот?
- «Төргө өтүңүз», «нан ооз тийиниз» деген сөздөрдүн мааниси кандай?
- «Меймандостук» дегенди кандай түшүнөсүнөр?
- Дасторконго эң биринчи эмнени коёбуз?

2-тапшырма. Сүйлөмдердү толуктоодо -ыш керек грамматикалык формасынын колдонулушун эстешет. Билимдерин бышыкташат. Нан табыш үчүн зор эмгек кылуу керектигин дагы бир ирет белгилешет.

3-тапшырма. Мурунку сабактарда өткөн лексиканы колдонуп, «Конокко ба-руу маданияты» боюнча топтордо иштеп, сүйлөп беришет.

4-тапшырма. Конок тосуу маданияты боюнча берилген сүйлөмдөрдү кыргыз типине которуу сунушталган. Окуучулар кыргыз тилиндеги сүйлөмдүн струк-турасын туура жайгаштыруулары жана мүчөлөрдү туура колдонуулары керек.

5-тапшырма. Сүйлөмдөрдүн маанисине жараза мүчөлөрдү толукташат.

6-тапшырма өтүлгөн темалар боюнча окуучулардын байланыштуу кебин естүүрүү үчүн берилген. Тапшырмаларды топторго белүп берсе болот?

Үйгө тапшырма. Нан, ынтымак жөнүндө билген макал-ылакаптарды жазып келишет.

40-сабак

Сабактын темасы: Кышка даярдык.

Жаңы лексика: отун, кам көрөт, араалайт, балта менен, жарат, көмүр, отунканы.

Грамматикасы: эмне кылып жатат (отурат, турат, жүрөт)?

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Аларды кебинде колдонууга мاشыгышат.
- Кышка эрте камдануу керек экендигин түшүнүшөт.
- Өз алдынча иштөө жөндөмдүүлүгүн өнүктүрө беришет. Өтүлгөн лексиканы маанисине жараша кебинде колдоно алышат.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Окуучулар жазып келген макалдарын айтып, түшүндүрүп беришет.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Мугалимдин жетекчилigi менен окуучулар Жаңы сөздөрдү кайталашат. Интерактивдүү оюндардын түрлөрүн өткөрүп бышыкташат. Алар менен сүйлөм түзүшөт.

2-тапшырма. Жаңы лексиканы пайдаланып, сүрөт боюнча бири-биринен интервью алышат. Болжолдуу сүйлөмдөрдү түзүшөт.

3-тапшырма. Текстти мугалим окуп берет. Андан кийин окуучулар окушат, түшүнүшөт. Мугалим балдардын интонациясына, тыбыштарды туура айтышына көнүл буруп турат. А сiler кышка кандай даярдык көрсөсүңөр? Ата-эненерге кандай жардам көрсөтөсүңөр? деген суроолорго өз ойпорун айтышат. Текстте белгиленген сөздөргө суроо беришет.

Бышыктоо. «Сүйлөмдү бүтүр». Окуучуларга окулган тексттен сүйлөмдүн башы берилет, балдар аны бүтүрушөт, ал боюнча өз ойпорун айтышат. Бир эле сүйлөмдү 2-3 балага берсе болот (алгач кабыл алуусу мыкты болгон балага, жакшысына, жайыраак кабыл алган балага). А сiler кышка кандай даярданасыңар? Т-схемасын түзүшөт.

4-тапшырма. Текст боюнча берилген сүйлөмдөрдү окушуп, алардын туура же туура эмсистигин айтышат.

Эсине тут! циклиндеги **эмне кылып жатат?** суроосу боюнча схемадагы сөздөрдү окушат, өз мисалдары менен толуктап, оозеки сүйлөмдөрдү түзүшөт.

5-тапшырма өз алдынча жазууга берилген. -ыл мүчөсүн туура колдонууга машыгышат.

6-тапшырма. Бат айтманы мугалимден кийин окуучулар хор менен, жекече окушат.

Үйгө тапшырма. Сипер кышка кандай даярданасыңар? (Жазып кепишет.)

41-сабак

Сабактын темасы: Кыш мезгили.

Жаңы лексика: калың, жөңил, кар бүртүктөрү, бир топ, каалгып учат, карасан, аба.

Грамматикасы: кайда? деген суроого жооп берген сөздөр.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Суроо түзүп, жооп бере алышат.
- Кыштын кооздугун сезишет. Кышкы оюндарга кызыгуусу артат.
- Өтүлгөн лексиканы маанисine жараша кебинде колдонуп сүйлөшүү жагдайын түзө алышат. Активдуулугү, эркин эмоциясы өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Үй тапшырмасын текшерүү

Жазып келген тапшырмасын окушат, бири-биринин каталарын ондошот.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Жаңы лексиканы мугалим түшүндүрөт. Окуучулар антонимдерин табышат, сөз айкаштарын түзүшөт.

Мисалы: калың – жука, көмүр кара – кар ак.

2-тапшырма жаңы лексиканы жакшы эстеп калышы үчүн берилген. Ар бир сөз менен мүмкүн болушунча көбүрөөк сөз айкаштарын түзүп, Жаңы сөздөрдү башка учурларда да колдонууга машыгышат.

Мисалы: калың кар, калың чөп, калың токой.

3-тапшырма. Түшүп калган тамгаларды ордуна коюу менен жаңы лексика кайталанат, бышыкталат, жазылышина өзгөчө көнүл бурушат.

4-тапшырма. «Ассоциация» методу. Берилген «кыш» деген түшүнүккө туура келүүчү башка 2–3 сөздү таал, доскага жазышат. Окуучулар дептерлерине өздөрүнүн ассоциацияларын жазып, кезектешип окушат. Мугалим кайталанбаган сөздөрдү тактага жазат. Ар бир окуучу өз ойпорун айтуу менен ийгиликтүү тандалган ассоциацияларды белгилешет.

«Болжолдуу сүйлөмдөр». Окуучулар тегеректешип отурушат. Мугалим тексттен бир нече сөздү окуучуларга сунуштайт. Алар 20–30 секунддун ичинде сөз айкаштарын же сүйлөм түзүшөт. Текстти окугандан же уккандан кийин кимдин сүйлөмү текст менен дал келгендиги белгиленет. Текстти алгач мугалим окуп берет. Окуучулар угуп, түшүнүшү керек. Андан кийин окуучулар кезектешип окушат, түшүнүшөт. Алардын тыным жасап окуусуна, тыбыштарды туура, так айтуусуна көнүл буруу керек. Белгиленген сөздөргө суроо беришет.

Бышыктоо. «Интервью» методу. Суроолорго жооп берүү менен балдардын алган билимдери бышыкталат. 2–3 окуучу текст боюнча түшүнгөнүн айтып берет. Жоопторун дептерлерине жазышат.

Үйгө тапшырма. Кыш мезгили тууралуу айтып беришет.

42-сабак

Сабактын темасы: Кышкы эмгек.

Жаңы лексика: кышкы чилде, өзөн, айдал барышат, отун, ыраазы, мал.

Грамматикасы: эмне кылыш жатат? эмне болуп жатат?

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Сүрөт боюнча суроо түзүп, жооп бере алышат.
- Кышкы эмгек тууралуу билимин кеңейтишет, баалай билишет.
- Алган билимдерин турмушта колдоно алышат. Эске тутуулары, ой жүгүртүүлөрү, таанып-биличүлүгү өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү

Мурунку сабакта окуган текстти суроо-жооп иретинде кайталашат. Айрым окуучулар кыш мезгили тууралуу айтып беришет же биринин оюн бири улантышат.

1-тапшырма. Мугалим жаңы лексиканы түшүндүрүү, кыймыл-аракет, мимика, сүрөт аркылуу түшүндүрөт. Окуучулар кайталашат, сүйлөм түзүшөт.

2-тапшырма. Окуучулар сүрөт боюнча суроолорго жооп беришет. Бир окуучу суроону окуйт. Башкалары өтүлгөн жаңы лексиканы колдонуп жооп беришет. Өз ойлорун айтышат. Көрүп, ойлонуу көндүмдөрү калыптана берет.

3-тапшырма. Сүйлөмдөрдү толуктоодо жаңы лексиканы кайталашат, бышыкташат. Сүйлөмдөрдүн структураларына көнүл бурушат.

4-тапшырма. «Болжолдуу сүйлөмдөр». Окуучулар тегеректешип отурушат. Мугалим тексттен чилде, карды, малга, отун деген сөздөрдү сунуштайт. Алар 20–30 секунддун ичинде сөз айкаштарын же сүйлөм түзүшөт. Текстти окугандан же уккандан кийин кимдин сүйлөмү текст менен дал келгендиgi белгиленет.

Мугалим берилген текстти окуп берип, айрым сүйлөмдөрдүн башын окуйт, балдар же улантып окуйт, же тема боюнча өз ойлору менен толуктайт. Окууда кыргыз тилине мүнөздүү болгон тыбыштарды, **ата-энэ** (атэне) деген сөздү туура айтууларына көнүл буруу керек. Белгиленген сөздөрдү талдашат.

Бышыктоо. Текст боюнча суроолорду мугалим алдын ала түстүү кагаздарга жазып коёт, аларга жооп берүү менен сүрөт, текст боюнча алган билимдери бышыкталат. 2–3 окуучу тема боюнча сүйлөп берет. Негизги талап – кеп байлаштыу, ырааттуу болушу керек.

Үйдөн текстти окуп, сүрөт боюнча сүйлөп берүүгө машыгып келишет. Суроолорго жооп жазышат.

43-сабак

Сабактын темасы: Кышкы оюндар.

Жаңы лексика: дәбө, колуна карматтық, дем алыш күн, муз аяны, айрымдары, тигине, башына кийгиздик.

Грамматикасы: эмне кылып жатат? эмне болуп жатат?

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Сүрөт боюнча суроо түзүп, жооп берे алышат. Чакан тексттерди окуп түшүнүшөт.
- Кан таламай оюнун үйрөнүшөт (улуттук оюндарды атоо менен элдин маданиятын үйрөнө беришет).
- Алган билимдерин түрмүшта көлдоно алышат. Тема боюнча сүйлөп бере алышат. Таанып-билүүчүлүк көндүмү өнүгөт, активдүүлүгү артат.

Сабактын жүрүшү. Үй тапшырмасын текшерүү

42-сабактагы теманы суроо-жооп иретинде кайталашат. Айрымдары сүйлөп берет.

1-тапшырма. Мугалим жаңы лексиканы, кыймыл-аракет, мимика, сүрөт аркылуу түшүндүрөт. Окуучулар кайталашат, берилген сүрөт боюнча мурунку сабактарда алган билимдерине таянып, жаңы лексиканы пайдаланып, сүйлөм түзүшөт.

Мисалы: Кыш мезгили. Күн суук. Кар жатат. Бул чана, лыжа. Кар киши.

2-тапшырма. «Кышкы оюндар» темасынын айланасында сүйлөшөт, классер түзүшөт. Берилген чакан текстти көзектешип толуктап (-ыл жатат) окуп, түшүнүшөт. Текст боюнча окуучулар бири-биринен интервью алышат. Балдар эмне иш кылбасын, анын эстетикалын жагына көңүл буруу керектигин баса белгилеп кетүү керек.

3-тапшырма боюнча чүкөлөрдүн абалы кандай айтыларын көрүп түшүнүшөт. Сүрөт боюнча суроолорго жооп беришет.

4-тапшырма. Мугалим жаңы лексика менен тааныштырат, кайталатат, сөз айкаштарын түздүрөт. Оюндуң шартын окуп түшүнүшөт. Сүрөттөрдөгү чүкөлөрдүн абалын айтышат. Мугалим алдын ала даярдалган чүкөлөрдү чачат, окуучулар алардын абалын аташат, чүкөлөрдү экиден атып ойношот.

5-тапшырма. «Сипер кышында кандай оюндарды ойнойсунар?» же «Кандай улуттук (ар улуттун) оюндарды билесинер?» деген суроого жооп беришет.

Жооп берүүдө **эсиңе тут!** циклинде берилген учур чактагы этиштердин жакталышын, анын варианттарын туура көлдөнүшүштөрдө талап кылынат.

Үйгө тапшырма. Сүрөттөр боюнча ким эмне кылып жаткандыгы тууралуу жазып келишет (этиштин учур чагында).

44-сабак

Сабактын темасы: Көнүгүү иштөө. Кайталоо.

Сабактын максаты:

- Өтүлгөн бөлүмдөгү сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Сүйлөмдөрдү өз алдынча толуктай алышат. Чакан тексттерди окуп, түшүнүшөт.
- Эмгектин натыйжалуулугун, маданияттуу эс алуу керектигин, оюндардын балдардын өнүгүүсүнө тийгизген таасириң баамдашат.
- Алган билимдерин турмушта колдоно алышат. Тема боюнча сүйлөп бере алышат.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү

Үй тапшырмасын текшерүүдө «Кышында кандай оюндарды ойнойсунар?» деген суроонун үстүндө сүйлөшүшөт.

Жаңы материал менен иштөө. 1-тапшырма. Берилген сүйлөмдөрдү толуктоодо окуучулар экинчи мамычадан керектүү сөздөрдү таап, ордуна коюшат. Сүйлөмдөрдүн структураларына көнүл бурушат. Өтүлгөн циклдеги сөздөр кайталанат.

2-тапшырма. -ыл жатышат мүчөсүн үндөштүк законуна ылайык туура тандай билүүгө машыгышат.

3-тапшырма. Каталарын ондоо менен, окуучулар мурунку сабактарда өтүлгөн материалдарды бышыкташат. Ээ менен баяндоочтун жак, сан боюнча ээрчишүүсүнө көнүл бурушат, каталарын ондошот.

4-тапшырма. Суроолорго жооп берүү окуучулардын «Кан таламай» оюнун шартын кайталап, эстеп калуусуна шарт түзүлөт. Оюндин шартын катары менен жазышат.

5-тапшырма. Т. Кожомбердиевдин «Музда» аттуу ырын мугалим окуп бергенден кийин окуучулар көзектешип окушат. Мугалим алардын интонациясына, тыбыштарды туура айттууларына көнүл бурат. Ыр боюнча сүрөттөгү кыздарга ат коюшат, алардын эмне кылыш жаткандыгын сүйлөп беришет. **Үйдөн** ырды жаттап келишет.

45-сабак

Сабактын темасы: Жаныбарларга камкордук.

Жаңы лексика: кубанып, кичинекей досубуз, бактын түбүнө, камкордук.

Грамматикасы: кимге? эмнеге?

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Сүйлөм түзө алышат. Чакан текстти окуп, түшүнүшөт. Суроолорду түзүп, аларга жооп бере алышат. Белгиленген сөздөргө суроо берип, талдай алышат.
- Жаныбарларга камкордук көрүү керек экендигин түшүнүшөт, багыт алышат.
- Алган билимдерин турмушта колдоно алышат. Тема боюнча сүйлөп бере алышат. Ой жүгүртүүсү, эске тутуусы калыптанат. Активдүүлүгү артат.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү

Т. Кожомбердиевдин «Музда» аттуу ырын шар, көркөм окуп беришет. Бири токтогон жерден экинчиси улантса да класс активдүү иштейт.

1-тапшырма. Жаңы сөздөрдү кайталап, сүйлөм түзүшөт. Билимдерине таянып, сүрөт боюнча суроолорго жооп беришет. Сүйлөмдөрдүн структураларын туура түзүүгө машыгышат.

2-тапшырма. Мугалим берилген чакан текстти окуп берет. Окуучулар көз жүгүртүп, ичинен кайталап отурушат, кезектешип окушат. Тексттин маанисин түшүнүшөт. Бири-биринен интервью алышат. Өз ойпорун айтышат. Алар кандай жаныбарларга кандайча камкордук көрөрүн сүйлөп беришет (чымчыктарга, тыйын чычкандарга, үй жаныбарларына). Тексттен белгиленген сөздөргө суроо беришет. Үңгү, мүчөгө ажыратып талдашат.

3-тапшырма. Эсиңе тут! циклинде берилген грамматикалык комментарий боюнча сөздөрдү мугалим хор менен, жекече кайталатат, мүчөлөрдүн өзгөрүшүнө көңүл бурушат. Окуучулар өз мисалдарын келтиришип, оозеки сүйлөм түзүшөт. Мактоого татыктуу түзүлгөн сүйлөмдөрдү жазып алышат.

4-тапшырма. К. Эсенкожоевдин «Көгүчкөн» ырын мугалим окуп бергенден кийин окуучулар хор менен, кезектешип окушат. Үйдөн кайталашат. 2-көнүгүү боюнча суроолорго жооп жазып келишет.

46-сабак

Сабактын темасы: Жаңы жыл.

Жаңы лексика: желеңке, жасалға, чокусу, жылдыз, бака-шака, күлкүшат.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Топ сөздөрдөн темага ылайык сөздөрдү иргей алышат. Сүйлөм түзө алышат. Чакан текстти окуп түшүнүшөт.
- Коодзукту баамдашат, суктанышат.
- Алган билимдерин турмушта колдоно алышат. Тема боюнча сүйлөп бере алышат. Анализ жасоого көнүгө беришет.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү

К. Эсенкожоевдин «Көгүчкөн» аттуу ырын шар, көркөм окуп беришет. Бири-бирине суроо берип, жооп алышат. Мугалимдин суроолоруна жооп беришет:

– Балдар, сипердин эң жакшы көргөн майрамыңар кайсы? Ага карата кандай даярдыктарды көрөсүңөр?

1-тапшырма. Жаңы сөздөрдү мугалимдин жетекчилиги астында кайталашат, маанисин түшүнүшөт. Сөз айкаштарын, сүйлөмдөрдү түзө алышат.

2-тапшырма. Сөздөрдүн тобунан темага ылайык сөздөрдү таап аташат. «Ассоциация» методу. «Жаңы жыл» деген түшүнүккө туура кепүүчү башка 2–3 сөздү таап, доскага жазышат. Окуучулар дептерлерине өздөрүнүн ассоциацияларын жазып, кезектешип окушат. Мугалим кайталанбаган сөздөрдү таатага жазат. Ар бир окуучу өз ойпорун айтту менен ийгиликтуу тандалган ассоциацияларды белгилешет.

3-тапшырма. Окуу китебиндеги текстти мугалим окуп берет. Окуучулар көзтекешип, толугу менен окуп түшүнүшөт. Тексттин негизинде бири-бирине суураа берүүгө да, ал суроолорго жооп берүүгө да машыгышат. Мугалим өзү Жаңы жылга кандай даярдык көрүп жаткандыгын сүйлөп берет. Үлгүгө таянып, окуучулар өз ойлорун айтышат.

4-тапшырма. «Туурабы же туура эмеспи?» тапшырмасында тексттин негизинде берилген сүйлөмдөрдү окушат. Мааниси боюнча туура же туура эмес берилген сүйлөмдөрдү аныктап түшүндүрүшөт, анализ берүүгө, өз ойлорун тартынбай айтууга көнүгө беришет

5-тапшырма. Сүрөт боюнча билимдерине таянып, сүйлөм түзүшөт.

Мисалы: Бул кышкы токой. Кар жаал жатат. Жер аппак. Бул Аяз ата.

Ж. Бекниязовдун «Жаңы жылдык ырын» мугалимдин «дирижёрлугу» астында хор менен окушат. **Үйдөн** шар, көркөм окууга машыгышат. Жаңы жылга кандай даярдык көрүп жаткандыгын жазып келишет.

47–48-сабактар

Сабактын темасы: Кайталоо.

Сабактын максаты:

- Өтүлгөн бөлүмдөгү сөздөрдүн маанилерин түшүнүшөт. Топ сөздөрдөн темага ылайык сөздөрдү бөлө алышат. Сүйлөм түзө алышат. Чакан текстти окуп, түшүнүшөт.
- Улуттук оюндар, эмгек тууралуу алган билимдерин бышыкташат.
- Алган билимдерин турмушта көлдоно алышат. Баамчылдык, ой жүгүртүү жөндөмдүүлүктөрү арта берет.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү

47-сабак. Ж. Бекниязовдун «Жаңы жылдык ырын» шар, көркөм окуп беришет.

1-тапшырма. Берилген сөздөрдү окуп, туура, так айтууга машыгышат. Алардын маанисин түшүнүшөт. Топ сөздөрдөн темага ылайыктарын иргеп та-бышат.

2-тапшырма. Берилген сүйлөмдөрдү окуп, маанисин түшүнүшөт. Ойлонуп, сүйлөмдөрдүн маанисинин туура же туура эместигин айтышат, себебин түшүн-дүрүшөт. Өз ойлорун так, тартынбай айтууга машыгышат.

3-тапшырма. Окуучулардын баамчылдыгына берилген тапшырма. Сүйлөмдөрдү окуп, алардагы каталарды табуу керек. Ээ менен баяндоочтун сан жана жак боюнча ээрчишүүсүнө көнүл буруу зарыл. Ошону менен бирге өтүлгөн бөлүмдөгү лексика кайталанат.

4-тапшырма. Кластер түзүү менен окуучулар «Кышкы эмгек», «Кышкы оюндар» темаларын кайталап, бышыкташат.

5-тапшырма. «Жаңы жыл» темасы боюнча лексиканы эстешет, жөн гана сүйлөм түзбөстөн, байланыштуу кеп түзүүгө машыгышат, үйдөн сүрөтүн тартып келишет.

48-сабак

1-тапшырма. Мурунку сабактарда өтүлгөн лексика кайтапанат, сөздөрдү туура, так айтууга машыгышат. Топ сөздөрдүн ичинен кыш мезгилине тиешелүү сөздөрдү таап аташат.

2-тапшырма. Жөн гана суроолорго жооп бербестен, 3–4 бала байланыштуу кеп түзүшөт. Андагы сүйлөмдөрдүн структураларына, ойдун ырааттуулугуна көңүл бурушат.

3-тапшырма. Сүйлөмдөрдү толуктоодо мурунку сабактардагы лексика кайтапанат. Окуучулар ойлонушат, маанисине жараша сөздөрдү таап коюшат.

4-тапшырма. Бул тапшырманы аткарууда окуучулар кыргыз тилинде сүйлөмдүн структурасын туура түзүүгө машыгышат.

5-тапшырма. Ыч бөлүмдү камтыган тесттик тапшырма менен иштешет.

6-тапшырма. 2 топко «Кыш мезгили» жана «Жаңы жыл майрамы» деген темада сүйлөп берүү тапшырмасы берилиет. Топтордо иштеп, бирин-бири уга билүүгө, сыйлоого, өз ойлору менен бөлүшүүгө көнүгүшөт.

III чейрек

49-сабак

Сабактын темасы: Кайталоо.

Грамматикасы: -ыш керек, -дан (-нан) (кайталоо).

Сабактын максаты:

- Тиешелүү мүчөлөрдү ордуна коё алышат, маанисин түшүнүшөт. Берилген сөздөр менен бир нече сөз айкаштарын түзө алышат. Берилген макалдарды, сүйлөмдөрдү толуктап айта алышат, маанисин түшүнүшөт.
- Кеп маданиятына, өзүн алып жүрүү маданиятына көнүгө беришет. Нандын улуктугун, кымбаттыгын сезишет.
- Алган билимдерин турмушта колдоно алышат. Активдүүлүгү артат.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу

1-тапшырманы аткаруу менен ар бир сүйлөмдү окуп, маанисин талкуулашат. Ошону менен бирге коомдук жайларда өзүн алып жүрүү маданиятына үйрөнө беришет. Окуучулар бири-биринен интервью алып, өздөрүнүн мисалдары менен толукташат.

Мисалы:

- Телефон менен сүйлөшүү маданияты кандай болуш керек?
- Телефонду сабакка же бир иш-чарага кирип жатканда өчүрүү керек. Коомдук унаада сүйлөшпөө керек. Маанилүү иш болгондо гана сүйлөшүү керек ж. б.

Же мугалим топторго кырдаалдар жазылган карточкаларды таратып берет. 5 мүнэттүк талкуудан кийин ар бир топ өз жоопторун берет. Башка топтордун мүчөлөрү толуктап айтышат. *Мисалы:*

1. Коомдук унаада өзүн кандай алып жүрүү керек?
2. Жолдон кантип өтүү керек?
3. Конокторду кантип тосуу керек?
4. Конокко барганды ...
5. Кинотеатр, театрга барганды ... ж. б.

2-тапшырманы аткаруудан мурда мугалим оозеки сүйлөшүү менен -нан мүчөсүн колдонууну окуучулардын эсине салат, мисалдар менен бышыкташат.

Мисалы: Ч. Айтматовдун китебинен уламыш окудум. Мектептин китешкасынан журнал алдым. Кыргыз драмтеатрынан «Манастын уулу Семетейди» көрөйүн дедим эле ж. б. Улантып, окуучулар өздөрүнүн мисалдары менен да бышыкташат.

Андан соң жазуу иши аткарылат. Таандык мүчөдөн кийин чыгыш жөндөмөсүнүн мүчөсүн туура колдонууга машыгышат.

3-тапшырма. Берилген лексика менен мүмкүн болушунча бир нече сөз айкашын түзүшөт. Мындаидай көнүгүүлөр окуучулар өткөн лексиканы берилген жагдайда гана эмес, башка учурларда да колдоно билүүгө үйрөтөт. *Мисалы:*

Жалбырактар учуп түшүп жатат, жалбырактар таза, жалбырактар кызыл-тазыл, жалбырактар кургак, жалбырактар жалжашыл ж. б.

4-тапшырма. 2-чейректе өтүлгөн макал-ылакаптарды эстеп толукташат, маанисин түшүндүрүшөт.

5-тапшырма. Эки топтун ортосунда эстафета оюнун өткөрүү сунушталат. «Сылык, маданияттуу балдар өздөрүн кандай алыш жүрүшөт?»

Үйгө тапшырма. Өтүлгөн макалдардан эстеп, жазып келишет.

50-сабак

Сабактын темасы: Калый Молдобасанов.

Жаңы лексика: кайылуу, кыймыл, байкоого болот, аттардын дүбүртү, бул-булдун сайраши.

Грамматикасы: эмне кылган? эмне болгон?

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, текстти окуп, суроо түзө алышат.
- Тексттин мазмуну боюнча ой жүгүртө алышат.
- Ар бир кесиптин адам турмушундагы зарылдыгын түшүнө алышат. Өз ал-дынча иштөөгө машыгышат.
- Алган билимин практикада көлдоно алышат.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Окуучулар жазып келген макалдарын окушат. Мугалим айрымдарынын дептерлерин карап чыгат.

Жаңы материал менен иштөө

К. Молдобасановдун сүрөтү көрсөтүлүп, мугалим балдардан сурайт: – Калый Молдобасанов жөнүндө эмне билесиңер? Мугалим ал жөнүндө кыскача баяндама берет. Окуучулар ал композитор экенин түшүнүшөт.

1-тапшырма. Алгач текстти мугалим окуйт. Окуучулар көз жүгүртүп отурушат. Андан кийин хор менен, кезектешип окушат. «Консерватория» деген сөздүн маанисин мугалим түшүндүрөт.

Бышыктоо. «Сүйлөмдү бүтүр». Окуучуларга окулган тексттен сүйлөмдүн башы берилет, балдар аны бүтүрүшөт, ал боюнча өз ойпорун айтышат. Бир эле сүйлөмдү 2–3 балага берсе болот (алгач кабыл алуусу мыкты болгон балага, жакшысына, жайыраак кабыл алган балага). М.: Калый Молдобасанов – _____ . Анын атасы _____ . Калый атасынан _____ .

К. Молдобасанов _____ окуган. Анын _____ , _____ , _____ , чыгармалары бар. КРнын _____ музыкасын жазууга катышкан. Кыргыз мамлекеттик консерваториясы _____ атында.

Окуучулар бири-биринен интервью алышат. Суроо-жооптун негизинде текст

боюнча алган билимдерин бышыкташат. Тексттеги белгиленген сөздөрдү унгу, мүчөгө ажыратып талдашат. Суроо берүүгө машыгышат. Эмне кылган? Эмне болгон? деген суроолорго жооп берген сөздөрдөн мисал келтиришет.

2-тапшырма. Жаңы лексика менен иштөө

а) Кээ бир сөздөрдү мугалим жаңсоо, мимика аркылуу көрсөтөт. Окуучулар ал эмне сөз экенин таба алышат. *Мисалы:* кайтылуу.

б) Диск коуп, угуу аркылуу түшүнө алышат. *Мисалы:* поезддин жүрүшүн, аттардын дүбүртүн, булбулдуң сайраганын, суунун акканын.

Бул сөздөрдү бир нече жолу кайталашат, алар менен сүйлөм түзүшөт, суроолорго жооп беришет.

3-тапшырма. Сүйлөшүүнү ролдошуп окуп, түшүнүшөт. Музыка жөнүндө кеңен маалымат алышат.

Бышыктоо. Суроолорго жооп берүү менен жаңы лексиканы, сүйлөшүү боюнча алган билимдерин бышыкташат.

Эсине тут! Схема боюнча берилген мисалдар менен мугалим -ган мүчөсүнүн маанисин дагы бир жолу түшүндүрөт. Окуучулар өздөрүнүн мисалдарын келтириүү менен бышыкташат.

Үйгө тапшырма. 1-тапшырма боюнча суроолорго жооп жазып келишет.

51-сабак

Сабактын темасы: Комуз.

Жаңы лексика: байыркы, музыкалык аспап, мукам, жагымдуу, аракет кылат.

Грамматикасы: -ган мүчөсү.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, текст боюнча суроо бере алышат, чакан текст түзө алышат.
- Элдин музыкалык аспабы, комуз жөнүндө түшүнүктөрү кеңеет. Анын баалуулугун түшүнүшөт.
- Таанып-билүүчүлүк көндүмдөрү, эркин эмоциясы өнүгө берет.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Окуучулар жазып келген жоопторун окушат. Мугалим айрымдарынын дептерлерин карап чыгат же окуучулар бири-бириinin жазгандарын текшеришет. К. Молдобасанов тууралуу бири-бирине суроо беришет.

Жаңы материал менен иштөөгө даярдык. Мугалим балдардан чакыруу иретинде комуз жөнүндө эмне билишерин, кыргыз элинин дагы кандай музыкалык аспаптары бар экендигин сурайт. Окуучулар билгендерин айтып беришет. Мугалим балдардын жоопторун толуктоо менен аларга комузду көрсөтүп, анын түзүлүшү, эмнеден жасалгандыгы тууралуу айтып берет.

1-тапшырма. Жаңы сөздөрдү кайталашат, маанисин түшүнүшөт, сөз айкаштарын, сүйлөмдөрдү түзүшөт.

2-тапшырма. Берилген диалогду кезек менен ролдошуп окушат. Жаңы лексикагә көнүл бурушат.

Бышыктоо. Суроолорго жооп берүү менен кептик материалды бышыкташат.

Комуз жөнүндө эмне билесиңер? Анын канча кылыштар бар? Эмнеден жасалат? Анын үнү кандай? Кимиңер комуз черткенді билесиңер? Балдардын арасында комузда ойногондор болсо, ойнотуп койсо болот. Же аудио-, видеоматериалдарды колдонсо болот (Нурак Абдрахманов, Закирбек ж. б.)

3-тапшырма. Этиштин терс формасынын жасалышын эстеп, мүчөсүнүн жардамы менен этиштин терс формасын жасашат. Сүйлөм түзүшөт.

4-тапшырма. Өткөн сабактагы грамматикалык теманы бышыкташып, этиштерге -ган мүчөсүн улап жазышат. Сүйлөмдердүн маанисин түшүнүшөт.

5-тапшырма. Үрдү окуудан мурда мугалим Т. Үмөталиев жөнүндө маалымат берет. Окуучулар үрдү хор менен, жекече, өтүнүч жана буйрук интонациясы менен окушат.

Үйгө тапшырма. Комуз жөнүндө 5 сүйлөм жазып келишет (диалогдон алышса болот).

52-сабак

Сабактын темасы: Театр.

Жаңы лексика: имарат, өзгөчө, окуя, өзгөрдү.

Грамматикасы: эмне болгон? эмне кылган? деген суроого жооп берген сөздөр

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Өз оюн берилген үлгүгө салып сүйлөшө алышат. Текстти окуп, маанисин түшүнүшөт.
- Кыргыз театрынын тарыхы жөнүндө билишет.
- Сабакта өтүлгөн лексиканы маанисине жараша оозеки кебинде колдоно алышат. Таанып-билиүүчүлүк көндүмдөрү, эркин эмоциясы, ой жүгүртүүсү, эске тууусу өнүгө берет.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Окуучулар комуз жөнүндө билгендөрүн айтып беришет, бирин-бири толукташат.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Мугалим балдарга: «Театр» деген эмне? Театрда болдуңар беле? сыйктуу суроолорду берет. **«Ассоциация»** методу менен берилген түшүнүккө туура келүүчү башка 2–3 сөздү таап, доскага жазышат. Окуучулар дептерлерине өздөрүнүн ассоциацияларын жазып, кезектешип окушат. Мугалим кайталанбаган сөздөрдү тектага жазат. Ар бир окуучу өз ойлорун айтту менен ийгиликтүү тандалган ассоциацияларды белгилешет. Андан соң Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүндүрөт. Окуучулар хор менен, жекече, ар кандай үн бийиктитинде кайталашат. Интерактивдүү оюндар менен бышыкташат. Схемалар боюнча сөз айкаштарын түзүү менен жаңы берилген лексиканы башка жагдайларда да колдоно билүүгө машыгышат.

2-тапшырма. «Болжолдуу сүйлөмдөр». Окуучулар тегеректешип отурушат. Мугалим тексттен бир нече сөздү окуучуларга сунуштайт. Алар 20–30 секунддун ичинде сөз айкаштарын же сүйлөм түзүшөт. Текстти окугандан же уккандан кийин кимдин сүйлөмү текст менен дал келгендиги белгиленет. Текстти мугалим окуп берет. Окуучулар кезектешип окушат. Мазмунун түшүнүшөт. Театр жөнүндө кене-нирээк маалымат алышат.

Бышыктоо максатында бири-биринен интервью алышат. Тексттен **эмне болгон? эмне кылган?** деген суроолорго жооп берген сөздөрдү табышат, өздө-рүнүн мисалдары менен толукташат.

3-тапшырма. Туурабы же туура эмеспи? Бул тапшырма окуучулардын ло-гикалык ой жүгүртүүсүн өстүрүү жана балдардын алган билимдерин текшерүү максатында берилет.

4-тапшырма. Керектүү сөздөрдү кооп, сүйлөмдү толукташат. Бул тапшыр-ма жаңы лексиканы бекемдейт.

Билип ал! циклин окушат. Кыргыздын белгилүү композиторлору тууралуу чакан маалымат алышат. Мугалим алардын сүрөттөрүн алдын ала даярдап коёт.

Үйгө тапшырма. Театр жөнүндө билгендерин айтып беришет.

53-сабак

Сабактын темасы: Цирк.

Жаңы лексика: жаныбарларды үйрөтүүчү, оюн, ат үстүндөгү оюндар, көр-сөтүп турушат.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, суроо-жооп иретинде сүйлөшө алышат. Сөздөргө талдоо жасап, мүчөлөрүнүн маанисин аныктай алышат.
- Цирк кызматкерлеринин эмгегинин өзгөчөлүктөрүн, баалуулугун түшүнүшөт.
- Кыргыз искуствоосу жөнүндө билимдерин көнөйтишет. Кыргыз циркинин тарыхы боюнча маалымат алышат. Таанып-билиүүчүлүк көндүмдөрү, эркин эмоциясы, ой жүгүртүүсү, эске тутуусу өнүгө берет. Бири-бирин уга билүүгө, сыйлоого, бири-бириниң оюн эске алууга, сабырдуулукка көнүгүшөт.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Окуучулар театр жөнүндө билгендерин айтып беришет. Өздөрү билген театр ишмерлерин, композиторлорду аташат.

Цирк деген эмне? Балдардын жоопторун уккандан кийин жаңы материал ме-нен иш жүргүзүлөт. **1-тапшырма.** Жаңы лексика менен таанышышат, алардын маанисин түшүнүшөт. Туура айтылышына көңүл бурушат. Берилген схемага тая-нып, Жаңы лексика менен сөз айкаштарын түзүшөт. Бул тапшырма Жаңы сөз-дөрдү бышыктоого, ал сөздөрдү башка жагдайларда да колдоно билүүгө шарт түзөт. Текстти угуп же окуп, түшүнүүгө даярдык болот.

2-тапшырма. «Тексттин аталышына жарава божомолдор» методу.

Окуучулар жупташып тексттин аталышына жарава анын мазмуну тууралуу өз божомолдорун талкуулашат. Ар бир жуп кезектешип ойлорун ортого салышат. Текстти окугандан же уккандан кийин салыштырышат.

Текстти окууда окуучулардын тыным жасап окуусуна, тыбыштарды туура, так айттуусуна көңүл буруу зарыл.

Бышыктоо. Алдын ала түстүү кагаздарда даярдалган суроолорго жооп берүү менен текст боюнча алган билимдери бышыкталат. (Жупташып иштешет.)

3-тапшырма. Сөз тизмегин туура жайгаштырып, сүйлөм түзүп жазышат. Биринчи сүйлөмдү мугалимдин жетекчилиги менен аткарышат. Андан соң өз алдынча иштешет. Кыргыз тилинде сүйлөмдүн структурасын туура түзүүгө машишат.

Билип ал! циклин окушат. Берилген суроолорго окуучулар жооп бере албаса, мугалим өзү жооп берет: *Себеби бирдей арене жаныбарлар менен иштөөгө ыңгайлыштырылган. Алар гастролго көп чыгышат.*

Эсиңе тут! цикли боюнча мугалим түшүнүк берет. Окуучулар мисалдар менен бышыкташат.

4-тапшырманы оозеки аткарышат.

Үйгө тапшырма. 4-тапшырма. Керектүү мүчөлөрдү коюп жазып келишет.

54-сабак

Сабактын темасы: Тарых музейи.

Жаңы лексика: мрамордон салынган, заңыраган, тарых, сакталуу.

Грамматикасы: кандай? деген суроого жооп берген сөздөр.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Өз алдынча суроо түзүп, апарга жооп бере алышат. Тарых музейи тууралуу маалымат алышат.
- Кооздукка баа берип, окуучулардын эстетикалыктабити калыптана берет. Эски буюмдардын баалуулугун түшүнүшөт.
- Таанып-билүүчүлүк көндүмдөрү, активдүүлүгү, ой жүгүртүүсү, эске тутуусу өнүгөт. Бири-бирин уга билүүгө, сыйлоого, бири-бириниң оюн эске алууга, сабырдуулукка көнүгүшөт.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Окуучулар жазып келген тапшырмасын кезек менен окуп, текшеришет. Өз каталарын табышат. Мугалим айрым окуучулардын дептерлерин карап чыгат.

Жаңы материал менен иштөө

— Музей деген эмне? Кандай музейлерди билесиңер? Анда эмнелер бар? Балдардын берген жооптору боюнча кластер түзсө болот.

1-тапшырма. Окуучулар Жаңы сөздөрдү кайталашат. Ал сөздөр менен сүйлөм түзүшөт. Сөздөрдүн туура, так айтылышына көңүл буруу зарыл.

2-тапшырма. Сүрөттөрдөгү буюмдарды атап, алардын кандай экендигин, эмнеден жасалғандыгын айтышат. Кооздугуна көнүл бурушат.

3-тапшырма. Схемаларды толуктоо менен Жаңы сөздөрдү темадан тышкаркы учурларда да колдонууга машыгышат.

4-тапшырма. Текстти мугалим окуп берет. Окуучулар көз жүгүртүп, кайталап отурушат. Кезектешип тыным жасап окушат. «**Катасын тап**» методу. Балдарды 3–4төн топко бөлүп, тексттин мазмунуна туура келбеген маалыматты камтыган карточкалар таратылып берилет. Текст окулгандан кийин катасын таап, ондошот. Ар бир топ өз вариантары менен тааныштырып, түшүндүрүшөт.

Суроолор топторго алдын ала даярдалган карточкалар менен берилет. Топтор жоопторун тактага, деңгөлерине жазышат.

Үйгө тапшырма. 5-тапшырма. Боштуктардын ордуна керектүү сөздөрдү коюп жазышат.

55-сабак. Кайталоо

56-сабак

Сабактын темасы: Сыйкырдуу жашылчалар.

Жаңы лексика: сыйкырдуу, үч бурчтуу, төрт бурчтуу, сүйрү.

Грамматикасы: кимден? эмнеден?

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Аларды колдонуп, суроо-жооп түзө алышат.
- Кимден? Эмнеден? суроолорунун маанисин түшүнүп, туура колдонууга машыгышат.
- Жашылчалардын адамдын ден соолугуна тийгизген пайдасын түшүнүшөт.
- Активдүүлүгү, тырышчаактыгы, өз алдынчалуулугу калыптанат. Аргументтеп жооп берүүгө көнүгө беришет.

Сабактын жүрүшү. Үй тапшырмасын текшерүү. Окуучулар жазып келген тапшырмасын кезек менен окуп, текшеришет.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Сүрөт боюнча сөздөрдү эстеп, суроо-жоопторду түзүшөт.

Жашылчаларды көрсөтүү менен Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Θңүтүсүн, даамын кайталашат.

Мисалы: Бул – бадыран. Ал сүйрү. Θңү жашыл.

2-тапшырма. Мугалим Жаңы сөздөрдүн маанисин геометриялык фигулярдын, жашылча-жемиштердин муляждары менен түшүндүрөт. Окуучулар Жаңы сөздөрдү кайталап, алар менен сүйлөм түзүшөт.

3-тапшырма. а) Текстти угуп, окуп, түшүнүшөт. Ролдошуп окушат. Со-зулма -луу мүчөсү катышкан сөздөргө көңүл бурулат. О. э. чит (*шт*) болуп айтылышина көңүл буруу керек. Жазууда ч жазылат, **бурч** деген сөз менен текшерилет.

Мисалы: үч бурчтуу, төрт бурчтуу, сыйкырдуу.

б) Бышыктоо. «Логикалык чынжырча».

Ар бир балага текст боюнча сөз же сөз айкашы жазылган карточка берилет, карточка алган ар бир бала «логикалык чынжырчанын» бир бөлүгү (звено) болуп калат. Бири-бири менен бирдикте аракеттенишип, сүйлөм түзүшөт. Алар сүйлөмдөрүнүн мазмунун негизинде орун алмашып, «логикалык чынжырчаны» түзүшөт. Натыйжада текст пайда болушу керек.

Жүпташып текст боюнча суроолорго жооп беришет. -дан мүчөсүнүн колдонулушуна көңүл бурушат. Таблицанын жардамы менен -дан мүчөсүнүн өзгөрүшүнө көңүл бурушат, андагы сөздөр менен сүйлөм түзүшөт. Өз мисалдарын келтиришет.

4-тапшырма. Керектүү сөздөрдү коюп жазып, талдашат.

«Эмне ашык?» логикалык тапшырмасын алдын ала даярдалган сүрөттөр же мұляждар арқылуу ёткерүүге болот. Жөн гана ашыгын атап койбостон, түшүндүрмө да беришет. *Мисалы:* биринчи топто жемиштердин арасында капуста ашык, себеби ал – жашылча.

5-тапшырма. Геометриялык фигуналарды атап, түсүн, жактарын, бурчтарын, окшоштуктарын, айырмачылыктарын белгилешет.

6-тапшырма. Табышмакты хор менен, жекече окуп, түшүнүшөт. Жандырмалыны табышат.

Үйгө тапшырма. Табышмакты жаттап келишет. Текст боюнча суроолорго жооп жазып келишет.

57-сабак

Сабактын темасы: Чарбак.

Жаңы лексика: зыян, пиязы аарчып, сарымсак, кошот.

Грамматикасы: кайда? деген суроого жооп берген сөздөр, -да мүчөсү.

Сабактын максаты:

- Сүрөт боюнча билген сөздөрүн эстеп, сүйлөм түзө алышат. Текстти окуп же угуп түшүнүшөт, анын негизинде сүйлөп бере алышат.
- Жашылчаларды ёстүрүш үчүн көп әмгек жумшаларын түшүнүшөт. Эмгекти баалап, анын баркын билишет.
- Өз ара сүйлөшүүгө, өз оюн кыскача айтып берүүгө көнүгүшөт. Салыштыруу көндүмдөрү, алган маалыматтан негизгисин ажыраты билүү көндүмдөрү калыптана берет.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Окуучулар жаттап келген табышмагын айтып беришет. Геометриялык фигуналар, жашылча-

жемиштердин мұляждарын көрсөтүү аркылуу өткөн лексика суроо-жооп иретинде кайталанып бышыкталат. Суроопорго жазган жооптору текшерилет, каталары болсо, оңдошот.

Жаңы материал менен иштөө. 1-тапшырма. Сүрөт боюнча окуучулар билгін сөздөрүн эстеп, сүйлөм түзүшөт. Мұляждардын жардамы менен жашылчажемиштерди, алардын түстөрүн, даамын, кайда жана кандайча өстүрүлөрүн айтышат.

Текстке даярдоо этапында интерактивдүү методдорду колдонуу текстти окуганга же угууга чейин эле окуучунун ой жүгүртүү процессин активдештирең. Буга чейинки алған билимдеринин жана тажрыбаларынын негизинде тексттин мазмуну тууралуу алдын ала өз божомолдорун түзө алышат. Бул этапта «Ассоциация», «Тексттин атапышына жараза божомолдор», «болжолдуу сүйлөмдөр» сыйктуу интерактивдүү методдорду колдонсо болот.

Текстти окуп, түшүнүшөт. Кандай? деген суроого жооп берген сөздөргө көңүл бурушат. Бири-биринен интервью алышып, жашылчаларды салыштырышат (формасы, түсү, даамы, кандай пайдасы бар?). Текст боюнча жоопторун дептерлерине жазышат.

2-тапшырма. Ылгу боюнча кимге кандай жашылча, жемиш жагарын айтышат. Аны менен бирге ар кимдин табити ар кандай, ал жөнүндө талаш-тартыш маданияттуулукка жатпашиң айта кетүү керек.

3-тапшырма. Сүйлөшүүнү окуудан мурун анда кездеше турган сөздөрдүн маанисин түшүндүрүп, кайталоо керек. Андан кийин окуп, мазмунун талкуулашат. Жашылчалардын адамдын ден соолугуна тийгизген таасириң белгилешет.

Суроолор менен бышыктоо иши өткөрүлөт:

- Пияздын составында эмне бар?
- Ал ден соолукка кандай таасир тийгизет?
- Грипптен сактаныш учүн эмне кылыш керек?

«Логикалык чынжырча»

Ар бир балага сөз же сөз айкашы жазылган карточка берилет, карточка алган ар бир бала «логикалык чынжырчанын бир бөлүгү (звено)» болуп қалат. Бири-бири менен бирдикте аракеттенишип, сүйлөм түзүшөт. Кыргыз тилинде сүйлөмдүн структурасына көңүл буруу зарыл.

5-тапшырма. Табышмакты хор менен, жекече окуп, маанисин түшүнүшөт. Жандырмагын табышат. (Дарбыз.)

Үйгө тапшырма. 4-тапшырманы жазып келишет.

58-сабак

Сабактын темасы: Бадыраң менен капуста (окуу сабагы).

Жаңы лексика: шашма, бүдүрөйүп чыгат, тез-тез, чечип бүтө албайт, ошон-дон бери, атыр.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнө алышат. Текстти, ырды окуп, маанисин түшүнө алышат.
- Кеп маданиятына көнүгө беришет.
- Сабакта алган билимдерин өз ара пикир алышууда колдоно алышат. Элестетүүлөрү, кыялдануулары калыптана берет.

Сабактын жүрүшү. Үй тапшырмасын текшерүү. Суроо-жооп иретинде өткөн сабакта алган билимдерин кайталашат:

- Пиязды аарчыганда эмне үчүн жаш чыгат?
- Эфир майынын кандай пайдасы бар?
- Дагы кайсы жашылча грипп оорусунан сактайт?

Жаңы материал менен иштөө. 1-тапшырма. Жаңы сөздөрдүн маанисин мугалим түшүндүрөт, окуучулар кайталашат, сүйлөм түзүшет. Сүрөт боюнча көргөндөрүн айтышат.

2-тапшырма. Текстти алгач мугалим окуп берет. Окуучулар көз жүгүртүп, тыным жасап окууга көнүл бурушат. Кезектешип окуп, берилген суроолорго жооп берип бышыкташат.

Суроолор алдын ала түстүү кагаздарда даярдалат. Окуучулар жупташып жооп беришет. Бир эле суроону эки-үч жупка бериш керек, бири-бирин толукташат.

3-тапшырма. «Жашылча-жемиштер» дүкөнүндө деген темада диалог түзүп, сүйлөшүшөт. Мурдагы сабактарда көрсөтүлгөн ыкмаларды колдонушат. Кеп маданиятына көнүгө беришет.

4-тапшырма. Сөз тизмегин туура жайгаштырып, сүйлөм түзүп, дептерине жазышат. Алардын маанисин түшүнүшөт.

«Логикалык чынжырча»

Ар бир балага сез же сез айкаши жазылган карточка берилет. Бири-бири менен бирдикте аракеттенишип, сүйлөм түзүп жазышат. Кыргыз тилинде сүйлөмдүн структурасына көнүл буруу зарыл.

5-тапшырма. Үрдү көркөм окушат, түшүнүшөт. Сөздөрдүн туура, так айтылышына көнүл бурушат.

6-тапшырмада берилген маалыматтарды окуп, түшүнүшөт. Дагы кайсы жашылчадан кандай заттар алынарын мурунку (башка сабактарда, өз алдынча алган) сабактарда алган билимдерине таянып айтышат.

Үйгө тапшырма. Үрдү жаттап, текст боюнча суроолорго жооп жазышат.

59-сабак

Сабактын темасы: Өрүк. Карагат.

Жаңы лексика: ... бийиктиги, жагымдуу, ширелүү, данегинен, дарылыш касиети, уруктуу, капчыгайларынан.

Грамматикасы: -луу мүчөсү.

Сабактын максаты:

- ... *бийиктиги, жагымдуу, ширелүү, данегинен, дарылыш касиети, уруктуу, капчыгайларынан* деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Өтүлгөн есүмдүктөр, алар өскөн жерлери, гүлү, мөмөсү жана дарылыш касиети жөнүндө сүйлөп бере алышат.
- Өрүктүн, карагаттын адамдын организмине тийгизген пайдасын түшүнүшөт.
- Таанып-билиүү, алган маалыматтан негизгисин ажыратса билүү көндүмдөрү калыптана берет.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү

Ч. Иманалиевдин ырын алгач хор менен андан кийин кезектешип айтып беришет. Бири-бирине суроо берип, жазган жоопторун окушат, бири-бирине каталарын ондоого жардам беришет.

Жаңы материал менен иштөө

Кыргызстанда (силер жашаган аймакта) кандай жемиштер өсөт? Алар кандай? Кайсы витаминдер бар? деген сыйктуу суроолор берилет.

1-тапшырма. Мугалим Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүндүрөт. Окуучулар кайталап, алар менен сүйлөп түзүшөт.

2-тапшырма. Текстти мугалим окуп берет. Андан кийин окуучулар окуп, түшүнүшөт. Тексттеги кандай? деген суроого жооп берген сөздөрдү үнгү, мүчөгө ажыратышат. Мүчелөрдүн сөз жасоочулук маанисин эске түшүрүшөт.

Мисалы: даамдуу, ширелүү, жагымдуу.

Суроолорго жооп берүү иретинде окуганын бышыктап, кайталашат. Ролдосхуп бири-биринен интервью алышат.

3-тапшырма. Ч. Иманалиевдин «Өрүк» аттуу ырын көркөм окушат.

Мурдагы сабактарда көрсөтүлгөн ықмалар колдонулат.

4-тапшырма. «Карагат» аттуу текстти окуп, маанисин түшүнүшөт. Тексттин негизинде бири-бирине суроо берип, жооп алышат.

Бышыктоо. 5-тапшырма. Сүйлөмдөрдү толуктап жазуу менен бул сабакта алган билимдери бышыкталат.

Эсине тут! циклиндеги кандай? (-луу сөз жасоочу мүчө менен жасалган сөздөр) деген суроого жооп берген сөздөрдү эске түшүрүшөт. Окуучулар мисалдар менен бышыкташат.

Үйгө тапшырма. 6-тапшырмада берилген сүйлөмдөрдү кыргыз тилине көторуп жазып келишет.

60-сабак

Сабактын темасы: Сүү.

Жаңы лексика: чарчады, суусунду кандырат, кирди кетирет, сергитет, пейили кең

Максаты:

- Чарчады, суусунду кандырат, кирди кетирет, сергитет, пейили кең деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталап айтышат, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат.
- Суунун адам баласынын турмушундагы маанисин түшүнүшөт, үнөмдүү пайдаланууга, булгабоого, баалай билүүгө багыт алышат.
- Таанып-билиүүчүлүгү, окулган материалдын маанилүү жактарын ажырата билүү көндүмдерүү калыптана берет.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Которуп жазып келген сүйлөмдердүү окуп текшеришет, каталарын оңдошот.

Жаңы материал менен иштөө. Мугалим сабактын темасын атоо менен, анын биздин жашообуздагы мааниси кандай экендигин сурайт. Балдардын жооптору тектеги жазылат.

1-тапшырма. Мугалим окуучуларга жаңы лексиканын маанисин түшүндүрөт. Окуучулар кайталашат, окуу китебиндеги схемаларды толтуруу менен жаңы лексиканы бышыкташат. Өз мисалдары менен толукташат.

2-тапшырма. Мугалим окуучуларга текстти окуп берет. Окуучулар ар бир сөздү мугалимди ээрчип, ичинен кайталашат. Кезектешип окушат. «дагы эле – (дагээле)» сөз айкашынын окулушуна окуучулардын көнүлүн буруу керек. Текст мугалимдин суроолору менен бышыкталат.

Суунун адамдын турмушунда кандай мааниси бар?

Сууну кандай пайдаланабыз?

Эл ичинде суу тууралуу кандай макалдар айтылат?

3-тапшырма. Тексттеги айрым сөздөрдүн антонимдерин таап, алар менен карама-каршы мааниде сүйлөм түзүү тапшырмасы берилет. Мынданай иштер окуучулардын сөз байлыгын естүрөт.

Бышыктоо. Чачыранды сөздөрдөн сүйлөм түзүп, андагы сөздөрдүн орун тартибин туура жайгаштырууга машыгышат.

«Логикалык чынжырча». Ар бир балага сөз же сөз айкаши жазылган карточка берилет, балдар орун алмашып, «логикалык чынжырчаны» түзүшөт. Мынданай көнүгүүлөр бөтөн тилдүү балдарга кыргыз тилиндеги сүйлөмдүн структурасын туура түзүүгө машыктырат.

«Катасын тап» методу. Балдарды 3–4төн топко бөлүп, тексттин мазмунуна туура көлбеген маалыматты камтыган карточкалар таратылып берилет. Окулган тексттин негизинде катасын таап, оңдошот. Ар бир топ өз вариантыны менен тааныштырып, түшүндүрүшөт. Окуучулар жогорудагы тапшырмаларды аткарууда алган билимдеринин жыйынтыгын көргөзүшөт. Бири-бирине суроо берип, жооп алышат.

4-тапшырма. 3–4 окуучу теманын үстүндө сүйлөп беришет.

Билип ал! циклин окуп, маанисин талкуулашат. Эмне үчүн мындай айтылып калган? деген суроого жооп беришет.

Үйгө тапшырма. 5-тапшырма боюнча даярданып келишет.

61-сабак

Сабактын темасы: Көнүгүү иштөө.

Сабактын максаты:

- Өтүлгөн циклдеги сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, сүйлөшүшөт, көнүгүү машигуу иштерин аткарышат, мурунку сабактарда алган билимдерин бышыкташат.
- Жашылча-жемиштердин, суунун адам баласынын турмушундагы маанисин сезишет, баалай билүүгө багыт алышат.
- Алган маалыматтарынан маанилүү нерселерди ажыратада билүү, жалпылоо жана контролдук суроолорду түзө билүү көндүмдөрү, ой жүгүртүүлөрү калыптана берет.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Текст боюнча жазып келген суроолорун окушат. Бири-бирин күнт кооп угушат, каталарын ондошот.

1-тапшырма. Сүйлөмдүн бөлүктөрү эки мамычада берилген. Окуучулар биринчи мамычадагы ар бир сүйлөмдү окуп, маанисине жараша экинчи мамычадан аягын табат.

Мурунку сабактарда алган билимдери бышыкталат.

2-тапшырма. Туурабы же туура эмесли? циклindеги тапшырманы мугалим алдын ала карточкаларга даярдал алып, жуптарга таратып берет. Окуучулар ар бир сүйлөмдү окуп, жөн гана «туура» же «туура эмес» деп койбостон, толук жооп берип, өтүлгөн сабактарда алган билимдерин бышыкташы керек. *Мисалы:* Туура эмес, Кыргызстанда ёрук көп өсөт.

3-тапшырма. Берилген сөздөрдү унгу-мүчөгө ажыратуу менен сөз жасоочу мүчөнүн маанисин дагы бир жолу такташат, жазылышына көнүл бурушат. Сүйлөм түзүшүп, көпчүлүгүнө жаккан сүйлөмдөрдү дептерлерине жазышат. -луу мүчесү менен жасалган сөздөргө суроо беришет.

4-тапшырма класста оозеки иштелет. Сүйлөмдөрдү толуктоо тапшырмасында сүйлөмдөр өтүлгөн кептик материалдан тышкары берилген. Бул максатка ылайык, себеби окуучулар жаңы өтүлгөн лексиканы башка контексте да колдоно алыши керек.

5-тапшырма. «Суу» темасы боюнча мугалим окуучуларга суроо берип, жооп алат. Андан соң балдар топик катары суу жөнүндө билгендөрин, макалылакаптарын айтып беришет.

Үйгө тапшырма. 4-тапшырманы жазып келишет.

62-сабак

Сабактын темасы: Менин досум.

Грамматикасы: кайда?

Сабактын максаты:

- Өтүлгөн лексиканы, грамматикалык материалдарды кайталашат. Аларды кебинде колдонууга машыгышат.
- Жакын адамдарына камкор мамиле жасоо керектигин тастыкташат. Кеп маданиятына көнүгүштөт.
- Тема боюнча өздөрүнүн текстин түзүүгө машыгышат. Ой жүгүртүүлөрү өнүгтөт.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Жазып келген сүйлөмдөрүн окушат, кандай? деген суроого жооп берген сөздөргө талдоо жасашат.

Текст менен иштөө. **1-тапшырма.** Текстти окуп, түшүнүштөт. Суроопорго жооп берүү менен бышыкташат. Белгиленген сөздөргө суроо беришип, талдоо жасашат.

– **А сенин досторун үүким?** деген суроого тексттин негизинде өз достору жеңүндө айтып берүүгө машыгышат (ар бир окуучу жекече иштейт).

2-тапшырма. «Телефондо» диалогун ролдошуп окушат. Үлгүнүн негизинде бири-бiri менен сүйлөшүштөт. Кайда? деген суроого жооп берген сөздөрдү та-бышат. Таблица боюнча -да мүчөсүнүн өзгөрүшүнө көңүл бурушат.

3-тапшырма. Берилген сүйлөмдөрдү кезек менен кыргыз тилине которушат, доскага, дептерлерине жазышат. Жазгандарын окуп, текшеришет.

4-тапшырма. Мугалим ырды окуп берет. Окуучулар ырдын маанисин түшүнүштөт. Жалпы хор менен, жекече окушат. **Мисалы:** экөөбүз, кайттайбыз, бекембиз, айттайбыз деген сөздөрдүн мүчөлөрүнө көңүл бурушат. Өздөрүнүн мисалдары менен бышыкташат.

Үйгө тапшырма. К. Мырзалиевдин «Досум экөөбүз» ырын жаттап келишет.

63-сабак

Сабактын темасы: Күн нурун чачсын!

Жаңы лексика: чөнтөгүнөн, нурлар, өткүн, алакан чабышты, кезектешип, чайыптай ачык.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүштөт. Текстти окуп, түшүнүштөт. Текст боюнча суроо-жооп иретинде сүйлөшө алышат.
- **Биримдик, ынтымак, доступ, тынчтык** деген сөздөрдүн маанисин түшүнүштөт. Бири-бiri менен ынтымактуу болушса, биримдикте көп жакшы нерселерге жетүүгө боло тургандыгын түшүнүштөт.
- Окуган тексттин негизинде сүйлөп бере алышат. Эске тутуу, угуп жана окуп түшүнүү, көрүп ой жүгүртүү жөндөмдөрү калыптана берет.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. К. Мырзалиевдин «Досум экөөбүз» ырын жатка, айрымдары өздөрүнүн достору жөнүндө айтып беришет.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Сүрөт боюнча сөздөрдү эстеп, сүйлөм түзүшөт. Мугалимдин суроолоруна жооп беришет.

2-тапшырма. Мугалим жаңсоо, мимика, кыймыл-аракет, жест аркылуу Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүндүрөт. Окуучулар хор менен, жекече кайталашат. Сүйлөм түзүшөт.

3-тапшырма. а) «**Негизги сөздөр**». Мугалим ар бир жуп окуучуларга тексттеги негизги сөздөр же сез айкашы жазылган кагаздарды таратат. Алар сүйлем түзүшөт. **Мисалы:** күндүн сүрөтү, күндүн нурлары, алакан чабышты, бийлеп-ырдашты, өткүн ж. б.

Текстти алгач мугалим окуп берет. Окуучулар кунт кооп көз жүгүртүп отурушат. Андан кийин окуучулар кезектешип окушат. Тексттеги ырларды хор менен кайталашат. **Алма-өрүк** сез айкашын (алмөрүк) туура айттыруу керек. «Негизги сөздөр» менен түзүлгөн сүйлөмдөрүн текст менен салыштырышат.

б) Ватман кагаздарына эки топтогу окуучулар кезектешип сүрөт тартышат.

1-окуучу – күндүн сүрөтүн тартат.

2-окуучу – нурларын тартат.

3-окуучу – күнгө ооз, көз, мурун тартат.

Текст боюнча алган билимдерин практикада колдонуп, тарткан сүрөттөрү боюнча сүйлөп беришет.

Бышыктоо. Тексттин негизинде берилген суроолор боюнча бири-биринен интервью алышат.

Акыркы ырды дептерлерине жазышат. Күндүн энергиясынын жер бетиндеги бардык жандууларга тийгизген таасирин белгилешет.

Үйгө тапшырма. 4-тапшырманы которуп жазып келишет.

64-сабак

Сабактын темасы: Ынтымактуу балдар.

Грамматикасы: кайда?

Сабактын максаты:

- Грамматикалык материалдарды кайталашат. Текстти окуп, түшүнүшөт.
- Окуучулар бири-бири менен ынтымакта, достукта мамиле түзүүгө көнүгүшөт.
- Логикалык ой жүгүртүүсү, чыгармачылык менен иштөө көндүмдөрү артат.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Окуучулар которуп жазган сүйлөмдөрүн окушат, каталарын текшеришет.

1-тапшырма. Сүрөт боюнча билген сөздөрүн эстеп, сүйлөм түзүшөт. Суроо берип, жооп алышат. **Мисалы:** Булар кимдер? Эмне кылып жатышат?

2-тапшырма. «Негизги сөздөр». Мугалим ар бир жуп окуучуларга тексттеги негизги сөздөр же сөз айкашы жазылган кагаздарды таратат. Апар сүйлөм түзүшөт. *Мисалы:* достук ар улут, бир көчөдө, жардам беребиз, чогуу, бактылуу, тынчтыкта.

«Ынтымактуу балдар» аттуу текстти угуп, окуп, түшүнүшөт. Белгиленген сөздөрдү унгуу, мүчөгө ажыратып, маанисине көңүл бурушат. «Достук», «тынчтык» деген сөздөрдүн айланасында өз ойлорун айтышат. Негизги сөздөр менен түзгөн сүйлөмдөрүн тексттеги сүйлөмдөр менен салыштырышат.

Бышыктоо. Текст боюнча бири-бирине интервью беришет. Мугалимдин тандоосу менен 3- же 4-көнүгүү жазууга берилет, алгач оозеки иштелет.

3-тапшырма. Берилген сүйлөмдөрдү окуп, түшүнүшөт, суроолуу сүйлөмдөргө айландырышат (суроо белгиленген сөздөргө берилиши керек).

4-тапшырма. Кийинки сабакка карата даярдык болот. Ал тема 3-класста да берилген. Орунду билдириген жандооч сөздөр өзүнөн мурун -нын мүчөсүн талап кылары эске түшүрүпöt.

Үйгө тапшырма. Текст боюнча суроолорго жооп жазышат.

65-сабак

Сабактын темасы: Дарак ыйлайбы?

Жаңы лексика: ачакей, кабык, тамчы, таң калды, көгөрүп турган, тириү, кыйналат.

Грамматикасы: кайда? (жанында, артында, астында, ...)

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Тексттин негизинде суроо-жооп түзө алышат. Орунду билдириген жандооч сөздөрдү колдонуп, сүйлөм түзө алышат. Суроо бере алышат.
- Табиятка аяр мамиле кылууга үйрөнүшөт, анын баалуулугун сезишет.
- Окуган тексттен керектүү нерсени бөлүп, тыянак чыгара алышат. Угуп түшүнүү, окуп-түшүнүү, ой жүгүртүү көндүмдөрү калыптана берет.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Балдар өз дөрүнүн достору жана алар бири-бирине кандай жардам көрсөтүшөрү жөнүндө сүйлөп беришет.

Жаңы материал менен иштөө. 1-тапшырма. Сүрөт боюнча сөздөрдү эстеп, сүйлөм түзүшөт. Мугалимдин суроолоруна жооп беришет. Көрүп, ой жүгүртүү жөндөмдөрү калыптана берет.

2-тапшырма. Мугалим сүрөттөр, жаңсоо, мимика аркылуу Жаңы сөздөрдү түшүндүрөт. Ал сөздөрдү окуучулар кайталап айтышат. Алар менен сөз айкаштарын түзүшөт. Бул тексттى окуп-түшүнүүгө карата даярдык иши.

3-тапшырма. «Болжолдуу сүйлөмдөр». Окуучулар тегеректешип отурушат. Мугалим тексттөн бир нече сөздү окуучуларга сунуштайдыт. Алар 20–30 секунддун

ичинде сөз айкаштарын же сүйлөм түзүшөт. Текстти мугалим окуп берет. Окуучулар күнт кооп көз жүгүртүп отурушат, андан кийин кезектешип тыным жасап окушат. Кыргыз тилине мүнөздүү болгон тыбыштарды туура, так окууларына көңүл буруу зарыл. Белгиленген сөздөргө суроо беришет. Текстти окугандан же уккандан кийин кимдин сүйлөмү текст менен дал келгендиги белгиленет.

Бышыктоо. Текст боюнча түзүлгөн суроолорду балдар бири-бирине берип, жооп алышат. Эз ойлорун айтышат. Жаратылышка аяр мамиле жасабаса, кандай натыйжа келип чыгарын мугалим белгилеп кетиши зарыл. Андан «Табият – биздин досубуз» деген тыяннак чыгарууга жетишүү керек.

4-тапшырма. Керектүү сөздөрдү иргеп жазып, жандоочторду кайталашат. Оозеки суроо берип машыгышат. Эздөрүнүн мисалдарын көлтиришет.

Үйгө тапшырма. Текстти тыным жасап окуп келишет. **5-тапшырма.** Көп чекиттердин ордуна -ба мүчесүн кооп жазышат. Сүйлөмдөрдү кайталап окуп, маанисине көңүл бурушат.

66-сабак

Сабактын темасы: Көнүгүү иштөө.

Грамматикасы: кимден кийин? кимден мурун?

Сабактын максаты:

- Өтүлгөн бөлүмдөгү лексиканы, грамматикалык материалдарды кайталашат, көнүгүү-машыгүү иштерин аткарышат. ... мурун, ... кийин формаларын колдонууга үйрөнүшөт.
- Улууларга, кичүүлөргө кандай мамиле кылуу керек экендигин баамдашат, бири-бирин үндөөгө үйренө беришет.
- Берилген кырдаалдар боюнча өз ойлорун айта алууга жетишишет. Эз алдынча иштөө жөндөмдүүлүктөрү өнүгө берет.

Сабактын жүрүшү. Үй тапшырмасын текшерүү. Өтүлгөн текстти шар, тыным жасап окуп беришет. 5-тапшырмадагы сүйлөмдөрдү окуп, мааниси боюнча өз ойлорун айтышат.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. -дан мүчесүн улап, сүйлөмдөрдү окушат, түшүнбөгөн суроолору болсо, чогуу талдашат. Үндөштүк законуна ылайык мүчөнү туура тандоого жетишүү керек.

2-тапшырма. Көп чекиттин ордуна маанисине жараша сөздөрдү тандап кооп окушат, ал сөздөрдү унгу, мүчөгө ажыратып, сөз жасоочулук маанисине көңүл бурушат, суроо беришет.

3-тапшырма. Мугалим кийин, мурун деген сөздөргө түшүндүрмө берет. Катарда отурган окуучулардын кимиси кимден мурун же кийин отургандыгы менен түшүндүрүп койсо болот.

Окуучулар бүгүн класска ким кимден мурун же кийин келгендигин же ким кимден мурун жооп бергендин мисал кылып айтышат.

Бышыктоо. Берилген 4 кырдаалды 4 топко бөлүп берет. Топтор кырдаал боюнча жооп беришет, тактага, дөптерге жазышат. Топтун ар бир мүчесү оозеки ез мисалдарын келтиришет.

4-тапшырма. Т. Кожомбердиевдин ырын көркөм окушат. Эмнеден? деген суроого жооп берген сөздөрөгө көңүл бурушат (-дан мүчесү).

Мисалы: мышыктан, ысыктан,

Үйгө тапшырма. Т. Кожомбердиевдин ырын жаттап келишет. З-тапшырма-нын аягындағы кырдаалдарга жооп жазышат.

67-сабак

Сабактын темасы: Көнүгүү иштөө.

Грамматикасы: кайда? каякка? (чейин, дейре).

Сабактын максаты:

- ... чейин (... дейре) жандоочторун туура колдонууга машыгышат.
- Кеп маданиятына көнүгө беришет.
- Берилген материалдан керектүү нерсени иргөп алуу көндүмдөрү, ой жүгүртүүлөрү өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү

Дене тарбия сабагында ким кимден мурун (кийин) турарын, сабактардын жүгүртмөсүн айтып беришет. Т. Кожомбердиевдин ырын хор менен, айрымдары жеке айтышат.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Ар бир сүйлөмдү окуп, чейин жандоочу өзүнөн мурун кайсы мүчөнү талап кылгандыгына көңүл бурушат, тыянак чыгарышат (**-га чейин, -га дейре**), суроо беришет.

2-тапшырма. Суроопорго жооп берүү менен чейин (дейре) жандоочу тиешелүү сөздөрдү бөлүп көрсөтүшет (шаарга чейин, жәэкке чейин, ...).

Бышыктоо. 3-тапшырма. Үлгүлөрдү окуп, чейин (дейре) жандоочунун аралыкты жана убакытты билдириүүчү маанилерин аныкташат. Мугалим алдын ала даядаган тапшырмалар менен окуучулар топтордо иштешет: **1-топ.** Стадионго барыш керек. Күрөш боюнча мелдештин өтүү убактысын билишет. **2-топ.** Автобекетке барыш керек. Кантка бара турган автобустардын жүрүү убактысын билишет. **3-топ.** «Ала-Тоо» аянына барыш керек. Майрамдық параддын өтүү убактысын билишет. Тапшырманы эң биринчи аткарған топтун мисалдарын тактага, дөптерлерине жазышат.

4-тапшырма. Мурунку сабактарда өтүлгөн материалдар боюнча 6 суроодон турган тестти аткарышат.

Өздөштүрүүсү мыкты болгон, тез иштеген балдарга **5-тапшырма** кошумча берилет.

Үйгө тапшырма. Кыргыз телекөрсөтүүсүнүн кечки программынын 3-тапшырмадагы үлгү боюнча аткарышат.

68-сабак

Сабактын темасы: Ата Мекеним.

Жаңы лексика: әркін, калқ, кереметтүү, даңталат, эгемендүүлүк.

Грамматикасы: кандай? деген суроого жооп берген сөздөр.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Кыргыз Республикасынын административдик-аймактык бөлүнүшүн, Кыргызстандын эгемендүүлүк күнү, байлыктарын, калкынын составын билишет.
- Кыргыз жеринин баа жеткис байлыктары жөнүндө билишип, аларды бааллоо, сактоо керектигин түшүнүшөт.
- Таанып-билиүүгө болгон кызыгуулары, анализ жасоо, ой жүгүртүү көндүмдерү өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Жандоочторду көлдонуу менен кыргыз телекөрсөтүүсүнүн кечки программасын окуп беришет. Аралыкты жана убакытты билдириүүчү маанилерине мисал көлтиришет.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Тактадагы Кыргызстандын картасынан облустарды, борборлорун атап берүүгө аракет кылышат. Өздөрү жашаган жерди, билген райондорун картадан көрсөтүшөт. Кыргызстандын административдик-аймактык бөлүнүшүн билишет.

2-тапшырма. Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Кайталап айтышат, сөз айкаштарын түзүшөт. Эгемендүүлүк деген сөздүн маанисин мугалим кененирээк түшүндүрөт.

3-тапшырма. «Ассоциация» методу. Ата Мекен деген түшүнүккө туура келүүчү башка 2-3 сөзү таап, доскага жазышат. Окуучулар дептерлерине өз дөрүнүн ассоциацияларын жазып (Мисалы: Көк-Ой айылы, токой, Талас суусу, Долон ашуусу, арча-карагай, Ак-Буура өзөнү ж. б., кезектешип окушат. Мугалим кайталанбаган сөздөрдү тактага жазат. Ар бир окуучу өз ойлорун айтуу менен ийгиликтүү тандалган ассоциацияларды белгилешет.

Текстти мугалим окуп берет. Окуучулар күнт коюп, көз жүгүртүп отурушат. Кезектешип окушат. Тыным жасап окушат, жекече жана хор менен окуу ыкмалары сунушталат. Ролдошуп, бири-биринен интервью алышат. Топторго бөлүнүп, туристтерге Кыргызстан тууралуу жалпы маалымат беришет.

4-тапшырма. Тексттен географиялык аттарды терип жазышат. Алардын (эки-үч сөздөн турган географиялык аттардын жазылышына өзгөчө көнүл буруу керек) жазылышына көнүл бурушат.

5-тапшырма. Берилген сөздөрдү унгы, мүчөгө ажыратып, мүчөлөрдүн -луу (+), -сыз (-) маанисин аныкташат. Сүйлөм түзүшөт.

Билип ал! цикли боюнча берилген сүйлөмдү окуп, которуп, эстеп калуулары керек.

Үй тапшырмасы. Текст боюнча суроопорго жазып келишет.

69-сабак

Сабактын темасы: Бишкек.

Жаңы лексика: көркүү, окуу жайлары, эстелик, көрк кошот, унутулбайт.

Грамматикасы: сөз өзгөртүүчү мүчөлөрдү кайталоо.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Тексттен Кыргызстандын борбору Бишкек шаары тууралуу жалпы маалымат алышат.
- Бишкек шаарынын статусу, анын илимий, саясий, маданий борбор экенин түшүнүшөт, слайддар, сүрөттөр аркылуу шаардын көркүү жерлерин көрүп, сыймыктануу, патриоттуулук сезими өнүгөт.
- Окуган тексттен негизги маанилүү жактарын ажыратта билүү көндүмдөрү өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Жазып келген жоопторун окушат, каталарын текшеришет.

1-тапшырма. Сүрөттөн билген сөздөрүн эстеп, сүйлөм түзүшөт.

Бул кайсы жер? Ал кандай? деген сыйктуу суроолорду колдоно алышат. Жаңы сөздөрдүн маанисин мугалим түшүндүрөт, окуучулар хор менен, жекече кайталашат. Алар менен сүйлөм түзүшөт. Созулма оо, уу катышкан сөздөргө басым жасалат.

Текстти окуудан мурда «ассоциация» методу колдонулат. Негизги сөздөр менен сүйлөм түзүшөт: борбор, Чүй өрөөнүндө, көркүү, эстеликтер, калкы, ар улут.

2-тапшырма. Текстти кезектешип окушат. Ар бир сүйлөмгө токтолуп, маанисин түшүнүшөт. Созулма уу, уу катышкан сөздөргө басым жасалат. Мугалимдин тандосу менен айрым сөздөрдү уңгу, мүчөгө ажыратып, талдоо жасашат. Негизги сөздөр менен түзүлгөн сүйлөмдөрүн тексттеги сүйлөмдөр менен салыштырышат.

Текст боюнча алдын ала даярдалган карточкалардагы суроолорго жооп беришет, өздөрү билген маалыматтары менен толукташат.

«Катасын тап» методу. Балдарды 3–4төн толко бөлүп, тексттин мазмунуна туура көлбеген маалыматты камтыган карточкалар таратылып берилет. Окулган тексттин негизинде катасын таап, ондошот. Ар бир топ өз варианттары менен тааныштырып, түшүндүрушөт.

3-тапшырма жазуу түрүндө аткарылат. Берилген сөздөрдүн синонимдерин таап, сүйлөм түзүү окуучулардын сөз байлыгын өстүрөт.

4-тапшырма. А. Абылдаеванын «Ордо шаары» аттуу ырын мугалим окуп берет, окуучулар хор менен, жекече окушат. Андан соң ырдын аткарылышы уктурулат, балдар да ырдашат.

Үйгө тапшырма. Текст боюнча суроолордун жообун жазып келишет.

70-сабак

Сабактын темасы: Манастын күмбөзү.

Жаңы лексика: сыймык, кылым, окумушту, изилдешкен, белгиленген.

Грамматикасы: -ган мүчесү.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Алар менен жай, суроолуу сүйлөм түзө алышат.
- Кыргыз элинин сыймыгы, тарыхый эстеликтердин баалуулугун, баркын түшүнүшөт.
- Сыймыктануу, патриоттуулук сезимдери өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Текст боюнча суроолорго жазган жоопторун окушат, каталары болсо, ондошот. Кластер түзүшөт.

1-тапшырма. Манастын күмбөзүнүн сүрөтү менен тааныштырат. Анын тарыхый эстелик экендигин, жайгашкан жерин түшүндүрөт. Мугалим негизги сөздөрдүн маанисин түшүндүрөт. Окуучулар хор менен, жекече кайталап, болжолдуу сүйлөмдөрдү түзүшөт.

2-тапшырма. «Манастын күмбөзү» деген текстти мугалим окуп берет. Тексттин мазмунун балдар угуп, окуп, түшүнүшөт. Болжолдуу сүйлөмдөрүн тексттеги сүйлөмдөр менен салыштырышат. «Интервью» методу менен текст боюнча алган билимдерин бышыкташат. Тексттен эмне болгон? эмне кылган? деген суроого жооп берген сөздөрдү таап, талдоо жасашат.

3-тапшырма. Жаңы ётулгөн лексиканы пайдаланып, сүйлөмдөрдү толуктап жазышат. Ар бир сүйлөмдү окуп, бири-бирин текшеришет, сүйлөмдүн маанисине көнүл бурушат.

4-тапшырма. Жоомарт Бекенбаевдин «Тилегим» аттуу ырын көркөм окушат, маанисин түшүнүшөт. Ырда кандай тилектер айтылып жатканын мугалимдин жетекчилиги менен сүйлөп беришет, өздөрүнүн тилектерин айтып беришет.

Билип ал! цикли боюнча мугалим манасчылар, алардын чыгармачылыгы жөнүндө маалымат берет. Балдар залкар манасчылардын ысымдарын билип алуулары керек.

Үйгө тапшырма. Текст боюнча суроолорго жооп жазып келишет.

71-сабак

Сабактын темасы: Манас баатыр.

Жаңы лексика: ақылман, калыс, кең пейил, жол башчы, көнешчи, чечкиндүү.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, сөз айкаштарын түзүп, сүйлөм жана чакан текст түзө алышат. Кыргыз элинин баатыры Манас ким экенин, анын жол башчылык сапаттарына көңүл бурушат. «Манас» эпосунун башкы каармандары жөнүндө билишет.
- Манас баатырдын жеке сапаттары аркылуу калыстык, айкөлдүк, кең пейил-дикке ээ болууга багыт алышат.
- Таанып-билиүү, салыштыруу, окугандарынан маанилүү нерсени иргеп алуу көндүмдөрү өнүгөт. Алган билимдерин практикада колдонушат.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Манастын күмбөзү боюнча суроопорго жооп беришет.

Жаңы лексика менен иштөө

Манас баатыр жөнүндө эмне билесинер? суроосуна жашыл жалбырактарга билген жооп жазышип, флипчартка тартылган дарактын төмөнкү бутактарына илишет.

1-тапшырма. Мугалим Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүндүрөт, окуучулар кайталашат, интерактивдүү оюндар аркылуу бышыкташат. Эки катарда берилген сөздөрдөн мүмкүн болжолдуу сүйлөмдөрдү түзүшөт.

Мисалы: эр жүрөк баатыр, эр жүрөк жол башчы, эр жүрөк көнешчи.

2-тапшырма. Текст менен иштөө. Манас жөнүндө текстти алгач мугалим окуп берет. Балдар аны угуп, окуп, түшүнүшөт. Болжолдуу сүйлөмдөрү менен салыштырышат.

Текст боюнча бири-биринен интервью алышат. Манас баатырдын жеке сапаттары боюнча кластер түзүшөт.

3-тапшырма. Сүйлөмдөрдү көчүрүп жазышат. Андагы белгиленген сөздөр гө суроо беришет. Бул тапшырма Жаңы сөздөрдү дагы бир ирет бекемдеп, эстеп калууга түрткү берет. Жыйынтыгында кошумча маалымат берилет.

4-тапшырманы аткарууда тексттеги сын атооч сөздөрдү колдонуп, балдар жакын кишилерине мүнөздөмө беришет. Бул иш менен алган билимдерин практикада бышыкташат. *Мисалы:* Мурат байкем узун бойлуу, ак жуумал киши. Ал абдан күчтүү, эр жүрөк, чечкиндүү адам. Ақылман, аябай калыс, кең пейил. Эч качан көнешин аябайт. Мен анын сөзүн ар дайым угам, аны сыйлайм.

Үйгө тапшырма. Текст боюнча суроопорго жооп жазып келишет.

72-сабак

Сабактын темасы: Соң-Көл.

Жаңы лексика: түзсуз, аймакта, аңыр, қаңылтыр.

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Алар менен сүйлөм түзүп, чакан текст түзө алышат. Соң-Көлдүн жайгашкан жери, анын кооздугу, өзгөчөлүгү менен таанышышат.
- Жаратылыштын кооздугун, байлыктарын коргоо, аёо керектигин түшүнүшөт.
- Таанып-билиүүчүлүк, тыянак чыгаруу, ой жүгүртүү көндүмдөрү өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Манас баатыр жөнүндө суроолорго жооп беришет. Жеке сапаттарын, жакындарын санап етүшет.

Тактадагы Кыргызстандын картасынан Соң-Көлдү көрсөтүшөт. Кайсы аймактар менен чектешерин, бийик тоо арасында жайгашкандыгын аныкташат. Божомолдорун айтышат.

1-тапшырма. Жаңы сөздөрдүн маанисин мугалим түшүндүргөндөн кийин окуучулар ал сөздөрдү кайталашат, сүйлөм түзүшөт.

2-тапшырма. Текстти окуудан мурда Соң-Көлдүн сүрөтү менен таанышышат. Мугалим текстти окуп бергенден кийин окуучулар кезектешип окушат. Кыргыз тилине мүнөздүү болгон тыбыштарды туура, так айтууларына көнүл бурулат. Кандай? деген суроого жооп берген сөздөргө басым жасалат. *Мисалы:* тунук, муздак, түзсуз, бийик.

Бышыктоо. «Катасын тап», «интервью» методдору менен жүргүзүлөт. Тактадагы Соң-Көлдүн сүрөтү, карта боюнча сүйлөп беришет. Кыргызстандын башка кооз жерлерин аташат. (Мугалим алдын ала даярдаган сүрөттөрү же слайддары менен тааныштырат.)

3-тапшырма. Сүйлөмдөрдү окуп, кайда? деген суроого жооп берген сөздөрдү таап, суроолуу сүйлөмдөргө айландырып жазышат. Тест түрүндө өткөрүлүп, анын элементтери колдонулат.

4-тапшырма. Ар бир сүйлөм боюнча сүйлөм түзүүдө **жанында, ичинде, түшүнда, оң жагында, сол жагында** деген жардамчы сөздөргө өзгөчө көнүл бурулат. *Мисалы:* «Манас» скульптуралык композициясы **кайда?**

5-тапшырма. Тесттик тапшырма.

Үйгө тапшырма. Текст боюнча суроолорго жооп жазып келишет.

73-сабак. Кайталоо

74-сабак

Сабактын темасы: Күн тартибим.

Грамматикасы: качан? (саат канчада?)

Сабактын максаты:

- Берилген үлгү боюнча сүйлөшө алышат. Сүйлөм структурасын туура түзүүгө көнүгүштөт.
- Өз убактыларын туура колдонууга, тактыкка үйрөнө беришет.
- Өз алдынча тапшырмаларды аткара алышат, сүрөт боюнча иштей алышат.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу

Тактада:

Саат канчада _____?

Саат бирде _____.

Саат канчада _____?

Саат жети жарымда _____ үлгүсү берилip, мүчөлөргө, сүйлөмдүн түзүлүшүнө көнүл бурулат.

1-тапшырма. Берилген текстти убакытты айттуу менен окушат. Ролдошуп окушат. «**Катасын тап**» методу. Мугалим алдын ала даярдалган карточкаларды таратат.

Саат он эки жарымда турам, төшөгүмдү жыйнайм, жуунам. Саат 13.30да эртөн мененки тамагымды ичем. Саат 18.00дө мектепке жөнөйм. 21.00гө чейин мектепте болом. Саат ондо үйгө келем, түшкү тамагымды ичем. Саат он бир жарымда эс алам, уктайм. Саат жети жарымда бийге катышам. Эртөн менен саат беште үй жумуштарына жардам берем. Саат беш жарымда кечки тамакты ичем.

Түндө саат экиде сабак даярдайм, учтө телевизор көрөм, музыка угам. Саат төрт жарымда жуунул, уктайм.

Үлгүгө салып, «Менин күн тартибим» деген темада текст түзө алат. Ар бир окуучу өзүнүн түзгөн текстин окуп, убакытты туура, так пайдалануу керек деген жыйынтык чыгарышат.

2-тапшырма. Сүрөт боюнча учур чактагы этиштер менен сүйлөм түзүштөт.

3-тапшырма. Жүпташып -га калды, -дан өттү мүчөлөрүн коюп, сүйлөмдү толуктап, дептерлерине жазышат. Бири-бирин текшеришт. Убакытты так айттууга, бири-бири менен билим тажрыйбалары менен алмашууга машыгышат. **Мисалы:** Саат тогузга жети мүнөт калды. Саат экиге он мүнөт калды.

4-тапшырма. Сүйлөмдөрдү маанисине жараша учур чактын жөнөкөй формасында толукташат.

5-тапшырма. Табышмакты окушат. Маанисин түшүнүштөт. Жандырмагын (саат) табышат.

Үйгө тапшырма. Саат канчада эмне кыласың? Жооп жазышат.

75-сабак

Сабактын темасы: Таза аба менен дем алуу.

Жаңы лексика: аба, дем алуу, ачып туруш керек, аракет кылгыла, өзгөчө.

Грамматикасы: ким менен? эмне менен?

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин, текстти угуп жана окуп, түшүнүшөт.
- Жаратылыш байлыктарын коргоо керектигин түшүнүшөт. Таза абанын ден соолукка келтирген пайдасын түшүнүшөт.
- Алган билимдерин практикада колдонуу, жыйынтык чыгаруу көндүмдөрү өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Күн тартибин айтып беришет, saatтын жардамы менен убакытты туура айтууга мاشыгышат.

1-тапшырма. Мугалим Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүндүрөт, окуучулар кайталашат.

2-тапшырмага карата болжолдуу сүйлемдөрдү түзүшөт.

Балдар текстти угуп, окуп, түшүнүшөт. Болжолдуу сүйлемдөрүн салыштырышат. Бири-биринен интервью алышат (аба – (ава), таза аба – (тазава) айтылышына көнүл буруу керек). Жаратылыштын адамдын ден соолугуна тийгизген таасирин, анын кооздугун сезишет. Кыргызстандын жаратылышы тууралуу, булганыч абанын адамдын ден соолугуна тийгизген таасири тууралуу ойлорун айтышат. Белгиленген сөздөргө суроо беришип, башка мисалдарды келтиришет.

3-тапшырма. Үлгүлөр боюнча **менен** деген сөздүн байламталык жана жандоочтук маанисин аныкташат, оозеки мисалдарды келтиришет. Көнүгүүдөгү сүйлемдердү толуктап жазышат.

4-тапшырма. Тил жатыктырууга берилген ырды окуп, маанисин түшүнүшөт. Ырда булуттар, тоо булагы эмнеге салыштырылат? Ата Жүрттүн алдында сипердин милдетиң эмнеде? (Өз ойлорун айтышат.)

5-тапшырманы оозеки аткаруу менен грамматикалык комментарийди бышыкташат.

Үйгө тапшырма. Ырды көркөм окушат, 5-тапшырманы жазып келишет.

76–77-сабактар

Сабактын темасы: Автобуста.

Жаңы лексика: аялдама, тайгак, жөөлөп түртүп, үн угулду, көңүл бурган жок, укмаксан болуп, жанындағылар.

Грамматикасы: эмне кылды? эмне болду?

Сабактын максаты:

- Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт. Сурет боюнча суроо түзүп, диалог түзө алышат. Кебинде өткөн чактагы этиштерди колдонуп, суроо бере алышат.
- Кеп маданиятына, коомдук жайда өзүн алып жүрүү маданиятына көнүгүү беришет.
- Алган билимин турмушта колдоно алышат, берилген материалдан керектүү нерсени иргей алышат. Фактыларды салыштырып, анализ берүү көндүмдөрү өнүгтөт.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Мурунку сабакта өтүлгөн текст боюнча суроолорго жооп беришет. 75-сабактагы 5-тапшырманы окушат. Мурунку сабакта өтүлгөн грамматикалык теманы кайталап, суроолоруна жооп беришет.

Ким менен эмне кылдыңар?

Эмне менен эмне кылдыңар?

1. Сурет боюнча билген сөздөрүн эстеп, сүйлөм түзүшөт. Эмненин сүрөтү тартылган? Кимдерди көрүп турасыңар? Алар эмне кылпып жатышат?

1-тапшырма. Жаңы сөздөрдүн маанисин мугалим түшүндүрөт. Окуучулар кайталап айтышат, сүйлөм түзүшөт. Берилген сүйлөмдөрдөгү боштуктарды толуктоо менен жаңы лексика бышыкталат.

2-тапшырма. Сүрөттүн айланасында сүйлөшүү менен жаңы лексика бышыкталат.

3-тапшырма. Суук, тайгак, токтоду, жөөлөп, жыгылып калды, карыя киши деген сөздөр менен болжолдуу сүйлөмдөрдү түзүшөт. Текстти мугалим окуп бергенден кийин окуучулар кезектешип окушат. Ар бир сүйлөмгө токтолуп, маанисин түшүнүшөт. Ролдошуп да окушат. Болжолдуу сүйлөмдөр менен салыштырышат. Бири-биринен интервью алышат. Аягында карыган адамдарга жардам берип, коомдук жайларда өзүн маданияттуу алып жүрүү керек деген жыйынтыкка келишет. Тексттеги белгиленген сөздөргө суроо берип, уңгу, мүчөгө ажыратып талдашат.

4-тапшырманы аткарууда андагы грамматикалык каталарды таап, ондошот. Аткарған иштерин комментарийлешет.

Үйгө тапшырма. Текст боюнча берилген суроолорго жооп жазып келишет.

77-сабак

1-тапшырма. Сүрөт боюнча көргөндөрүн сүйлөп беришет. Андагы баланын кылган аракети боюнча өз ойлорун айтышат.

2-тапшырма. Жаңы лексика: ыргып турду, өмүрлүү бол, түшүүгө даярданды, жүргүнчүлөр. Мугалим Жаңы сөздөрдүн маанисин түшүндүрөт, окуучулар кайталап, алар менен сүйлөм түзүшөт.

3-тапшырманы алгач мугалим окуп берет. Окуучулар мугалимдин интонациясына көнүл буруулары керек. Андан кийин балдар 2–3 жолу ролдошуп окушат. Мугалимдин алдын ала түстүү кагаздарга даярдаган текст боюнча суроопоруна жооп беришет. Мурунку сабакта окуган кырдаал менен салыштырышып, жыйынтык чыгарышат. Коомдук унаада өздөрүн кандай алып жүрүү керек экендиги тууралуу жыйынтыктарын «алтын эреже» катары жазып алышат. *Мисалы:* коомдук унааны аялдамадан күтүш керек. Унаа менен жарышып чуркабаш керек. Жүргүнчүлөр жерге түшкөндөн кийин унаага түшүш керек. Башка жүргүнчүлөрдү түртпөш керек... Эмне кылды? Эмне болду? деген суроопорго жооп берген сөздөрдү табышат. **Билип ал!** циклинде берилген макалды окуп, маанисин түшүнүшөт.

78-сабак. Кайталоо

IV чейрек

79-сабак

Сабактын темасы: Көнүгүү иштөө.

Жаңы лексика: экөөбүз чыгаралы, чөнтөк, төртөө тен, тешик.

Грамматикасы: ... бекен? (беле?), ... э肯 (эле).

Сабактын максаты:

- Окуучулар чөнтөк, төртөө тен, экөөбүз чыгаралы, тешик деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталап айтышат, сүйлөшүшөт. ... бекен? (беле?), ... э肯 (эле) суроо-жоопторун көбинде колдонууну үйрөнүшөт.
- Жуп менен иштөөнүн артыкчылыгын түшүнүшөт, бири-бириинин колдоосун сезишет, жоопкерчиликти сезишет.
- Өтүлгөн лексиканы маанисine жараша колдоно алат. Ой жүгүртүүлөрү, эске тутуулары, эркин эмоциясы өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Жаңы лексика менен иштөө

1-тапшырма. Жаңы сөздөрдүн лексикалык маанисин түшүндүрүү: зат атоочтор болсо, сүрөтүн же заттын өзүн көрсөтүү жолу менен түшүндүрүү сунушталат. *Мисалы:* сумканын же кийимдин чөнтөгүн көрсөтсө болот. Экинчи сөздү окуучулардан төрт баладан турган топторду түзүп, түшүндүрсө болот. Топ менен иштөөдө ар бир балага жөнилдик болорун, бири-бириине жөлөк болорун белгилеп кетүү керек. Кайталоонун түрлөрү өткөрүлөт. Кыргыз тилине мүнәздүү болгон тыбыштарды туура айттууга басым жасалат.

2-тапшырма менен иштөөдө берилген сүйлөмдөрдү көректүү сөздөр менен (оозеки) толукташат. Жаңы лексиканы сүйлөмдүн конструкцияларында колдонуу менен бышыкташат. Жогорудагы тапшырмаларды аткаруу менен окуучулар текстти окуп (угуп) -түшүнүүгө даярдык аlyшат.

3-тапшырма. Текстти мугалим окуп бергенден кийин окуучулар ролдошуп окушат.

Алардын интонациясына, тыбыштарды туура, так айтусуна көнүл бурулат. Текст боюнча бири-бириине суроо берип, жооп аlyшат. Өздөрүнүн кызыктуу окуяларынан 2–3 бала айтып берсе болот. Балдар күлкүлүү жагдайларда өздөрүн эркин сезишип, даяр болушат. Тексттеги **э肯, эле** деген сөздөрдүн маанисine көнүл буруу керек. Алардын маанилерин **есине тут!** циклинде берилген мисалдар менен түшүндүрсө болот. Ал эми бекен? (эken) – сүйлөп жаткан адам сөз болуп жаткан окуяга күбө болбогондугу, аны экинчи киши аркылуу билип жатканыгын түшүндүрөт. **Беле?** (эле) – сөз болуп жаткан нерсени эске түшүрүү маанисinde колдонуларын түшүндүрөт.

Ышыктоо. 4-тапшырманы жупташып иштешет. Бири-бири менен билим тажрыйбалары менен бөлүшүшөт. Оозеки он жана терс формада жооп беришет. Он формадагы жоопторду тектага, дептерлерине жазышат.

Үйгө тапшырма. 4-тапшырманын терс формадагы жоопторун жазышат.

80-сабак

Сабактын темасы: Ден соолук.

Жаңы лексика: чүчкүрдү, жөтөлдү, суук тийиптири, ал-жайы, эти ысыды, өтүлгөн, кыйналган жок.

Грамматикасы: таандык мүчөлөр (кайталоо).

Сабактын максаты:

- Окуучулар чүчкүрдү, жөтөлдү, суук тийиптири, ал-жайы, эти ысыды, өтүлгөн, кыйналган жок деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталаап айтышат, сүйлөшүшөт. Суук тийип же сасык тумоо болгон учурларда акыбалдарын түшүндүре алууга үйрөнүшөт.
- Бири-биринин акыбалына көнүл буруп, аяр мамиле жасоого, бири-биринин көнүлүн көтөрүп, камкордук көрсөтүүгө, керектүү учурларда жардам берүүгө үйрөнө беришет.
- Байланыштуу кеби калыптана берет.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Окуучулар берилген ар бир суроону жооптору менен кезектешип окуп текшеришет.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Жаңы лексика кыймыл-аракет, жест, мимикалар аркылуу түшүндүрүлөт. Эти ысыды – температура болду же температурасы көтөрүлдү, температурасы 38 градус деген сыйктуу түшүндүрмөлөр менен берилет.

2-тапшырма. Чүчкүр этишин жактоо, схеманы толуктоо менен өтүлгөн лексиканы туура колдонууга машыгышат.

3-тапшырма. Текстти мугалим окуйт, андан кийин окуучулар окушат. Алардын интонациясына, тыбыштарды туура айтышина көнүл буруу керек. Жаңы этиш сөздөрдүн жакталышы, суук тийиптири деген сөздүн туура колдонулушу, өтүлгөн деген сөздүн атоочтук маанисinde колдонулушу бышыкталат. Текстти окуудан мурда ооруп калды, дарыгер, суук тийиптири, үйдө, курбулары сыйктуу сөздөр менен болжолдуу сүйлөмдердү түзүшөт. Текстти окуп-түшүнгөндөн кийин суроолорго жооп берүү иши алдын ала даярдалган карточкалар менен жүргүзүлөт. Ошондой эле карточкаларда туура эмес түзүлгөн сүйлөмдөр, туура эмес маалыматтар болушу мүмкүн. Окуучулар алардын катасын таап, туура жооп бериши керек. Бул окуучулардын текстти канчалык деңгээлде түшүнгөндүгүн айгинелейт.

4-тапшырма. Берилген этиштерди оң жана терс формада жактап машыгышат.

Билип ал! цикли боюнча макалдын маанисин талкуулашат.

Эсиңе тут! цикли боюнча эти ысыды деген түшүнүктү жак боюнча өзгөртүп, кебинде туура колдонууга машыгышат.

Үйгө тапшырма. Текст боюнча суроолордун жообун жазып келишет.

81-сабак

Сабактын темасы: Дарыгердин кабыл алуусунда.

Жаңы лексика: алым жок, кызарып калыптыр, тыңшап көрөйүн, терен, дем алыңыз, сасык тумоо.

Грамматикасы: -айын мүчесү.

Сабактын максаты:

- Окуучулар **алым жок, кызарып калыптыр, тыңшап көрөйүн, терен, дем алыңыз, сасык тумоо** деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталарап айтышат, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат.
- Коомдук жайларда өзүн алып жүрүү маданиятына көнүгө беришет.
- Өтүлгөн лексиканы, грамматикалык комментарииди маанисине жараша колдоно алат. Суук тийгендө, сасык тумоо болгондо өз абалдарын түшүндүрө алууга үйрөнүшөт.
- Ролдорду аткаруу балдардын баарлашуу чөйрөсүн көнөйтет, кызматтастыкта иштөөгө үйрөтөт. Балдардын элестетүүсүн, көркөм окуусун калып-тандырат.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Өтүлгөн текстти алгач суроо-жооп иретинде кайталашат. Андан кийин кезектешип айтып беришет. 4-тапшырманын жоопторун окушат, бири-биринин каталарын ондошот.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Алым жок, кызарып калыптыр, тыңшап көрөйүн, терен, дем алыңыз, сасык тумоо деген сөздөрдүн лексикалык маанилерин мугалим кыймыл-аракет, сөз айкаштары, сүрөт аркылуу түшүндүрө алат.

2-тапшырмада берилген сөздөр менен сөз айкаштарын түзүп, жаңы лексика бышыкталат.

3-тапшырма. а) «Дарыгердин кабыл алуусунда» диалогун ролдошуп 3–4 жуп окуйт, мазмунун түшүнүшөт. Окуучулардын интонациясына, тыбыштарды туура айтуусуна көнүл буруш керек.

б) «Дарыгер» жана «оорулуу» ролдошуп ойношот.

4-тапшырма. а) Мугалим үлгү катары суук тийгендө же сасык тумоо болгондогу өзүнүн абалын айтып берет.

б) Андан кийин окуучулар топтордо суук тийгендө кандай абалда болушарын жазышат. 2 окуучу жактайт. Тапшырманы сабаттуу аткарған топтун иши жогору бааланат.

Эсиңе тут! циклиндеги -айын мүчесүнүн маанисин мугалим түшүндүрөт. Окуучулар мисалдар менен бышыкташат. **5-тапшырманы** жазуу жүзүндө аткарышат, -айын мүчесүн туура колдонууга машыгышат.

Үйгө тапшырма. Сасык тумоо же суук тийгендеги абалдарын жазып келишет.

82-сабак

Сабактын темасы: Көнүгүү иштөө

Жаңы лексика: тез жардам, чыйрыгат, мурду бүтүп жатат, жүрөгү айланат, ийне сайды.

Грамматикасы: эмне үчүн? эмнеге?

Сабактын максаты:

- **Тез жардам, чыйрыгат, мурду бүтүп жатат, жүрөгү айланат, ийне сайды** деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталап айтышат, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат.
- Жакын адамдарына жана өздөрүнүн ден соолугуна камкордук көрүүгө үйрөнүшөт.
- Коммуникативдик көндүмдөрү, окуп-үйрөнгөн материалдын маанилүү жактарын ажыратып билүү, жалпылай билүү, тема боюнча текст түзүү көндүмдөрү өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү

Окуучулар көзектешип жазган иштерин окуп, текшеришет. Окуучулар бири-бирин күнтүүтүп, билим тажрыйбалары менен бөлүшүп, бири-биринин каталарын ондошот. Мугалим айрымдарынын дептерлерин карап чыгат.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Жаңы лексика менен иштөө, болжолдуу сүйлөмдөрдү түзүү.

2-тапшырмадагы сүйлөмдөрдү толуктап окуу менен мурунку өтүлгөн лексиканы кайталашат. Мугалим **т_з жард_м, чыйр_гам, м_рдум бүтүп жатат, ж_рөгүм айл_нат, ийн_сайды** деген сөздөрдүн калтырылган тамгалары бар карточкалар менен иштетет. Окуучулар ал тамгаларды ордуна кооп, бул сабактагы активдүү лексиканын жазылышына көнүл бурушат. Мугалим сөздөрдүн лексикалык маанисин кыймыл-аракет, сүрөт, кеп конструкциялары аркылуу түшүндүрөт. Окуучулар кайталап айтышат.

3-тапшырма. Сабинанын баяндамасын мугалим окуп берет. Окуучулар көзектешип тыным жасап окушат, мазмунун түшүнүшөт, өз ойлорун айтышат. Окуган текст боюнча бири-биринен интервью алышат. Мугалимдин жетекчилиги менен таблицадагы грамматикалык формага көнүл буруп, өз жоопторунда колдонууларына жетишүү керек. *Мисалы:* Сабина апасын **көрсөтөйүн деп** тез жардам чакырды. **Дары алайын деп** дарыканага барды. Мындан башка да мисалдарды келтиришет.

Бышыктоо. «Мелдеш» оюну. Ар бир жуп оюндуун биричинчи этабында текст боюнча мүмкүн болушунча көп сөз жазат. Экинчи этабында ал сөздөр менен (өздөрүнүн үй-бүлө мүчөлөрү же досторунун суук тийгендеги, сасык тумоо болгондогу абалдары тууралуу) диалог же текст түзүштөт.

4-тапшырма. Грамматикалык материалды бекемдөө мақсатында 4-тапшырманы аткарышат. Берилген сүйлөмдөрдү керектүү сөздөр менен толуктап окуп, жаңы лексиканы бышыкташат.

Билип ал! циклиндеги макалды окуп, маанисин талкуулашат.

Үйгө тапшырма. Өз үй-бүлө мүчөлөрүнүн сасык тумоо болгондогу же суук тийгендеги абалын сүрөттөп жазып келишет.

83-сабак

Сабактын темасы: Дарыканада.

Жаңы лексика: үч маал, ач карын, тамакка чейин, тамактан кийин, баш оорунун дарысы, эти ысыгандын дарысы, жөтөлдүн дарысы деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталап айтышат, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат.

Сабактын максаты:

- *Уч маал, ач карын, тамакка чейин, тамактан кийин, баш оорунун дарысы, эти ысыгандын дарысы, жөтөлдүн дарысы* деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталап айтышат, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат.
- Дарыканада соода кылуу маданиятына үйрөнүшөт.
- Таанып-билүү, ой жүгүрттүү, окупуп-үйрөтүлгөн материалдын маанилүү жактарын ажыраты билүү көндүмдөрү өнүгөт. Ролдорду аткаруу балдардын баарлашуу чөйрөсүн көнөйтөт, кызматташтыкта иштөөгө үйрөтөт. Балдардын элестетүүсүн, көркөм окуусун калыптандырат.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Окуучулар жазып келген сүрөттөөлөрүн окуп же айтып беришет.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Жаңы лексиканы мугалим түшүндүрөт. Балдар суроопуу жана жай сүйлөмдөрдү түзүшөт. Ак халат, чепчик, дарылардын бош кутучалары, шишлери алдын ала даярдалып коюлат.

2-тапшырма. Берилген сүрөт боюнча бири-бирине кайрылуу менен суроо берип, жооп алышат. Дарыканада диалогун ролдошуп окутуу сунушталат. Окуучулардын интонациясына, кыргыз тилине мүнөздүү тыбыштарды туура айттууга машыктыруу керек. Схемаларды толтуруу менен, эмненин дарысы? күнүнө канча маал? суроопоруна жооп берүүгө машыгышат.

3-тапшырма. Схеманы толуктоо менен, **кандай дары** (эти ысыгандын дарысы) керек же ала тургандыгын айта алууга машыгышат.

4-тапшырма. Сөздөрдүн синонимдерин таап жазуу менен, оозеки сүйлөмдөрдү түзүшөт.

Бышыктоо. «Мелдеш» оюнун өткөрүү сунушталат. Жүлгөр тема боюнча мүмкүн болушунча көп сөз жазышат. Андан кийин диалог түзүшөт. Ролдошуп аткарып беришет. Өтүлгөн бөлүмдөгү сөздөрдү бышыктоо максатында берилген сөздөрдүн синонимдерин таап жазышат, алар менен сөз айкаштарын, сүйлөмдөрдү түзүшөт.

Билип ал! циклиндеги макалды окуп, маанисин талкуулашат. (Инфекция, вирустар кандай жерде көп болот? Бөлмөнөрдү эмне үчүн желдеткиле деп айтабыз?)

Үйгө тапшырма. «Дарыканада» темасында диалог жазып келишет.

84-сабак

Сабактын темасы: Иса Ахунбаев.

Жаңы лексика: оорукана, бүт өмүрү, ... күрөшүүгө арнаган, талыкпаган, мамлекеттик, сыйлык.

Грамматикасы: ... менен жандоочу.

Сабактын максаты:

- **Оорукана, бүт өмүрү, ... күрөшүүгө арнаган, талыкпаган, мамлекеттик, сыйлык** деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталап айтышат, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат. И. К. Ахунбаевдин элге, илимге сиңирген эмгеги менен таанышышат.
- Талыкпаган эмгектин, билим алуунун натыйжасында гана бийиктиктө жетүүгө мүмкүн экендигин түшүнүшөт.
- Таанып-билиүүчүлүгү, ой жүгүртүүлөрү, эске тутуулары өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Үй тапшырмасын текшерүү. Окуучулар жазып келген сүрөттөөлөрүн окуп же ролдошуп аткарып беришет.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Оор_кана, бүт өм_рү, ... күрөш_ _гө арнага_, талыкпаг_ _, мамл_кет_ик, сы_лык

Окуучулар калтырылган тамгаларды толуктоо менен активдүү лексиканын жазылышына көнүл бурушат. Мугалимдин жетекчилиги менен сөздөрдүн маанисин түшүнүп, ар түрдүү ыкмалар менен кайталап, сөз айкаштарын же сүйлөмдердү айтышат.

2-тапшырманы аткаруу менен жаңы лексиканы башка жагдайларда да копдонууга багыт алышат.

3-тапшырма. Схемаларды окуучулар өздөрүнүн мисалдары менен толукташат, сүйлөм түзүшөт. ... менен жандоочунун маанисин эстешет. Аны кебинде туура копдонууга машыгышат.

4-тапшырма. Мугалим И. К. Ахунбаевдин сүрөтү менен тааныштырат. Ал тууралуу окуучулар билгендерин айтышат же «Болжолдуу сүйлөмдердү» түзүшөт. Текстти мугалим окуп берет, **Тору-Айгыр (торайгыр), Орто Азия (орта-зия)** сөздөрүнүн айтылышына көнүл бурдурат, хор менен айттырат. Окуучулар кезектешип окушат. «Болжолдуу сүйлөмдерүн» текст менен салыштырышат.

5-тапшырма. 1-төптөгү балдар «катасын тап» карточкалары менен иштешет, 2-төптөгү балдар алдын ала даярдалган карточкалар менен суроолорго жооп беришет, жоопторун дептерге жазышат.

Үйгө тапшырма. И. Ахунбаев жөнүндө айтып беришет, кошумча маалымат билип келишет.

85-сабак

Сабактын темасы: Кайтапоо.

Грамматикасы: -айын мүчөсү.

Сабактын максаты:

- Өтүлгөн циклдеги сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, аларды колдонуп, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат.
- Кеп маданиятына көнүгө беришет.
- Эске тууулары, ой жүгүртүүлөрү өнүгөт. Берилген таянычтарды колдонуп, керектүү нерселерди иргөө көндүмдөрү қалыптана берет.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. 1-тапшырма. 2–3 жуп окуучулар «Дарыканада» темасында лексиканы эстешет, бири-бири менен ролдошуп, кеп үлгүлөрүн түзүшөт.

2-тапшырма. Окуучулардын И. К. Ахунбаев жөнүндө алган билимдери бышыкталат. Туура же туура эмес жооптору менен бирге окумуштуу тууралуу алган билимдерин кайталашат.

3-тапшырма. Сүйлөшүүнүн үлгүсүн керектүү сөздөрдү эстеп, толуктап жазышат. **Саламатсызыбы, этициз, температураныз, дем алыңыз** деген сөздөрдүн туура колдонулушуна көңүл буруу керек. 2–3 жуп окуучулар «Дарыгердин кабыл алуусунда» деген темада ролдошуп сүйлөшүшөт.

4-тапшырма. Сүйлөмдердү толуктоо менен, -айын дөл (эмне учүн?) формасын колдонууга машыгышат.

5-тапшырма. Табышмакты окуп, жандырмагын (*дарыгер*) табышат. **Көрөт, ичинди, тишинди, калышсаң, эстейсин, эң, керектүү, кишинди** деген сөздөрдү туура айттууга машыктырып, ар бирин кайталалатуу керек.

6-тапшырма. Үч бөлүмдү камтыган тесттик тапшырманын үстүндө иштешет.

Үйгө тапшырма. Табышмакты жаттап, 4-тапшырманы жазып келишет.

86-сабак

Сабактын темасы: Чыңгыз Айтматов.

Жаңы лексика: бүт дүйнөгө, тааныткан, турмуш, кыйынчылык, чыгарма, уламыш, үйрөткөн.

Грамматикасы: ким жөнүндө (тууралуу)? эмне жөнүндө?

Сабактын максаты:

- **Бүт дүйнөгө, тааныткан, турмуш, кыйынчылык, чыгарма, уламыш, үйрөткөн** деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, аларды колдонуп, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат. Ч. Айтматов жөнүндө маалымат алышат.
- Өз эне тилин сүйүүгө, баалай билүүгө багыт алышат.
- Окуучулардын таанып билүүчүлүгү, ой жүгүртүүлөрү, окулган тексттен маанилүү нерселерди ажырата билүүлерү өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Жаттап келген табышмакты айтып беришет. Жандырмагын айтышат. 4-тапшырманы окуп беришет.

Жаңы материал менен иштөө. 1-тапшырма. Жаңы лексика мугалим тара-бынан түшүндүрүлөт. Кайталоонун ар кандай жолдору өткөрүлөт. Тыбыштардын туура айтылышина өзгөчө көңүл бурулат.

Схемаларды толуктап, окуу менен жаңы лексика бышыкталат. -нын ...-ы мү-чөлөрүнүн, ... жөнүндө (тууралуу) жандоочунун колдонулушуна машыгышат. Өз мисалдарын кошумчалашат.

2-тапшырма. Текстке чейин Ч. Айтматов тууралуу билгендерин, «болжол-дуу сүйлөмдөрүн» айтышат. Текстти мугалимден кийин окуучулар кезектешип, тыным жасап окушат. Текст боюнча бири-биринен интервью алышат. «Болжол-дуу сүйлөмдөрдү» текст менен салыштырышат.

3-тапшырма. Алдын ала даярдалган карточкалар менен «туурабы же туура эмеспи?» тапшырмасын аткарып, сабакта алган билимдери бышыкталат.

4-тапшырма. Толуктап жазуу тапшырмасында окуучулар сүйлөмдөрдү окуп, түшүнүшөт, ойлонуп, маанисine жараша көркөтүү сөздөрдү өздөрү таап коюшат. Мындай тапшырмаларды аткарууда балдардын ой жүгүртүүлөрү калыптанат.

Эсиңе тут! циклинде жөнүндө (тууралуу) жандоочу берилген. Окуучулар суроолорду окуп, аларга жооп берүү менен бул жандоочторду туура колдонууга көнүгүшет.

Үйгө тапшырма. Ч. Айтматов жөнүндө билгендерин айтып беришет.

87-сабак

Сабактын темасы: «Чыпалак бала» жомогу.

Жаңы лексика: Чыпалак бала, жутуп коёт, чыңырат, көк бәру, качып кутулат, дүләй, жалданып алам, төө жалбырак.

Сабактын максаты:

- Чыпалак бала, жутуп кооптур, чыңырат, көк бәру, качып кутулат, дүләй, жалданып алам, төө жалбырак деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, аларды колдонуп, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат.
- «Ач көздүк» деген түшүнүктүн маанисин талкуулашат, жыйынтык чыгарышат.
- Таанып-билиүлөрү, ой жүгүртүүлөрү, эстеп калуулары, эркин эмоциясы, анализ жасоо көндүмдөрү калыптанат. Ролдорду аткаруу балдардын баарлашуу чөйрөсүн көңейтет, кызматташтыкта иштөөгө үйрөтөт. Балдардын элестетүүсүн, көркөм окуусун калыптандырат. Жөн гана текстти түшүнбөстөн, өздөрү сахналаштыруунун соавтору болуп калышат.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Ч. Айтматов жөнүндө бири-биринен интервью алышат.

1-тапшырма. Жаңы лексиканы мугалим окуучуларга түшүндүрүп, кайталоонун ар кандай ыкмаларын өткөрөт. Алар менен берилген сүйлөмдөрдү толуктап окушат.

2-тапшырма. «Чыпалак бала» жомогун мугалимден кийин окуучулар ролдошуп (автор, Чыпалак бала, көк бөрү) окуп аткарышат. Окуучулардын интонациясына (өзгөчө суроолуу сүйлөмдөрдүн, **ЭЙ** – сырдык сөзүнүн) өзгөчө көнүл буруу зарыл.

Бышыктоо. Жомокту окуп бүткөндөн кийин окуучуларга бири-бирине суроо берүү тапшырмасы берилет. Окуучулар жалаң гана суроолорго жооп бере бербестен, суроо түзүүгө да машыгышы керек.

3-тапшырма. Керектүү сөздөрдү ордуна коюп жазуу менен, жаңы лексика дагы бир ирет бышыкталат.

Бышыктоо иретинде балдар мугалимдин суроолоруна жооп беришет. «Ач көздүк» деген түшүнүктүн айланасында талкуу жүргүзүлөт.

Үйгө тапшырма. Жомокту окуп келишет, сахналаштырууга даярданышат.

88-сабак

Сабактын темасы: Көнүгүү иштөө.

Грамматикасы: суроолуу сүйлөм.

Сабактын максаты:

- Суроолуу сүйлөм түзүүгө машыгышат, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат.
- Ата-эненин, улуулардын, жакын адамдардын кеңешин туура кабыл алууга үйрөнүшет.
- Өтүлгөн бөлүмдөгү лексиканы маанисине жараша колдоно алышат. Ролдорду аткаруу балдардын баарлашуу чөйрөсүн кеңейтет, кызматташтыкта иштөөгө үйрөтөт. Балдардын элестетүүсүн, көркөм окуусун калыптандырат. Чыгармачылык менен иштөөгө үйрөнө беришет.
- Таанып-билүүлөрү, ой жүгүртүүлөрү, эстеп калуулары, эркин эмоциясы, анализ жасоо көндүмдөрү калыптанат.

Сабактын жүрүшү. Үүштүрүү. Үй тапшырмасын текшерүү

а) Жомокту окуп, андан кийин ролдошуп аткарышат.

б) Ч. Айтматов деген ким?

Ал кайда жана качан төрөлгөн?

Балалыгы кандай еткөн?

Чоң энеси ким? Ал Чыңгызга эмнелерди айтып берчү?

Ал киши Чыңгызы эмнени сүйүүгө үйрөткөн?

«Чыпалак бала» эмне жөнүндө? Дагы кайсы чыгармаларын билесинер?

1-тапшырмада суроолуу сүйлөмдөрдү түзүүдө оозеки иш жүргүзүлөт.

Суроолуу сүйлөмдүн ар кандай формаларын түздүрүү сунуш кылышат. *Мисалы:* Кимдин ысымы бүт дүйнөгө таанымал? Ч. Айтматовдун ысымы бүт дүйнөгө таанымалбы? ж. б.

2-тапшырма. Сүйлөмдөрдү окуп, андагы белгиленген сөздөрдү синонимдери менен (абышка – чал, карышкыр – көк бөрү, укпайт – дүлөй, бат-бат – тез-тез, бою чыпалактай – бою кичинекей) алмаштырышат. Сүйлөмдөрдү окууда окуучулардын интонациясына көнүл буруу керек.

3-тапшырма. Сүйлөмдердү толуктоодо окуучулар берилген конструкцияларды окуйт, ойлонот, маанисине жараза сөздөрдү табышат.

Билип ал! циклиндеги сүрөт боюнча манжалардын аталышын мугалимдин артынан кайталап үйрөнүшет.

4-тапшырма. Канча сөз катылган? тапшырмасын аткарууда окуучулардын ой жүгүртүсүнө, изденүүсүнө, ез алдынча иштөөсүнө шарт түзүлөт.

5-тапшырма. Бат айтууга берилген жаңылмачты мугалимден кийин хор менен, жекече кайталашат. Мугалим окуучуларды тыбыштарды туура айтышына көңүл буруш керек.

Үйгө тапшырма. Бат айтманы, манжалардын аталышын жаттап келишет.

89-сабак

Сабактын темасы: Көнүгүү иштөө.

Грамматикасы: ким жөнүндө? эмне жөнүндө?

Сабактын максаты:

- Өтүлгөн бөлүмдөгү лексиканы, жөнүндө (*тууралуу*) жандоочун, -айын мүчөсүн маанисине жараза колдоно алышат.
- Тактыкка, жоопкерчиликке үйрөнө беришет. Китеепти баалоо жана көп окуу керектигин дагы бир жолу тастыкташат. Өз мекенинин байлыктарын белгилеп, аларды сактоо керектигин түшүнүшөт.
- Ой жүгүртүүлөрү, алган билимдерин практикада колдоно билүүлөрү калыптанат.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Бат айтманы айтып беришет.

1-тапшырма. Берилген сөз айкаштарын окууда окуучулар жөнүндө (*тууралуу*) жандоочунун колдонулушуна көңүл бурушат, машыгышат. Жандоочтор ар дайым өзүнө тиешелүү сөздөн кийин келерин белгилешет. Өз мисалдары менен толукташат. Алар менен сүйлөм түзүшөт. Өз мекенинин баалуулуктарына көңүл бурушат. Мугалим аларды баалай билүүгө үндөйт.

2-тапшырма жөнүндө жандоочун сүйлөмдүн структурасында туура колдоңууга машыктыруу үчүн берилген. Мугалим кыргыз тилинде жандоочтор дайыма өзүнө тиешелүү сөздөн кийин тира тургандыгын дагы бир жолу эскертет.

85-сабакта грамматикалык комментарий катары берилген -айын мүчөсү кайталанат. Анын маанисин талдап, **3-тапшырмадагы** этиш сөздөргө жалгап, сүйлөмдердү көчүрүп жазышат.

4-тапшырма. Ч. Айтматов боюнча кайталоо-бышыктоо иретинде берилген суроолорду окуучулар бири-бирине интервью алышат.

Билип ал! циклин окуп, маанисин талкуулашат. Китееп жөнүндө билген маалдарын эстеп, айтып беришет.

Үйгө тапшырма. 4-тапшырмага жооп жазып келишет.

90-сабак

Сабактын темасы: Жаз мезгили.

Жаңы лексика: жаркырап тийип турат, пайда болду, уя, артта калышкан жок, көчөт, акташат.

Грамматикасы: кантип?

Сабактын максаты:

- **Жаркырап тийип турат, пайда болду, уя, артта калышкан жок, көчөт, акташат** деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталап айтышат, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат.
- Жаз мезгилинде эмгектенүүнүн маанисин түшүнүшөт, темага ылайык өздерүнүн алдына милдет көё алышат.
- Өтүлгөн лексиканы маанисине жараша колдоно алышат. Жаз мезгилинде жаратылышта болгон өзгөрүүлөр, эмгек тууралуу сүйлөп бере алышат.

Сабактын жүрүшү. Үй тапшырмасын текшерүү. Сабактарда өтүлгөн макалдарды эстеп, айтып беришет, маанилерин талкуулашат. 4-тапшырманы жупташып окушат (суроо-жооп), каталарын ондошот.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Жаңы сөздөрдү (**ж_ркырап ти_ип турат, па_да болду, у_, арт_а калышкан жок, көчөт_эр, акт_шат**) мугалим тектага жазат. Окуучулар керектүү тамгаларды коюп окушат. Мугалим сөздөрдүн маанисин түшүндүрөт. Окуучуларды ар кандай ыкмаларды колдонуу менен кайталатат. Сөз айкаштарын, жай жана суроолуу сүйлөмдөрдү түзүп машыгышат.

2-тапшырманы аткарууда мурунку класстарда, сабактарда өтүлгөн лексиканы эстешет. Жазга тиешелүү сөздөрдү иргеп айтышат. Сөз айкаштары же сүйлөмдөр менен далилдешет.

Тексттеги «негизги сөздөр» менен (жаркырап, келгин күштар, тракторлор, жазғы иштер, арық, байкоо жүргүзүү) сүйлөп түзүшөт.

3-тапшырма. Сүрөт боюнча суроо-жооп түзүшөт. Текстти мугалим окуп жатканда окуучулар сөөмейүү менен ээрчип, мугалимдин окуганын ичинен кайталап отурса, өздөрү окуганды тыбыштарды туура айтууга даярдык болот. Андан кийин окуучулар көзектешип окушат. **Бышиктоо** иретинде суроолорго жооп беришет. «Негизги сөздөр» менен түзүлгөн сүйлөмдөрүн салыштырышат. Белгиленген сөздөргө суроо берип, талдашат, сүйлөмдөгү ордун (баяндоочтон мурун) аныкташат.

4-тапшырма жазууга берилген. Керектүү сөздөрдү коюп жазуу менен **кантип?** деген суроого жооп берген сөздөрдү колдонууга машыгышат.

5-тапшырма. Берилген сөздөр З топко бөлүнүп берилет, алар менен сүйлөп түзүшөт. Мактоого татыктуу сүйлөмдөрдү тектага жаздыруу керек.

Үйгө тапшырма. Текст боюнча суроолорго жооп жазып келишет.

91-сабак

Сабактын темасы: Май айы.

Жаңы лексика: көк чөп, жасанып жатат, сайрайт, булбул, тааныйт.

Грамматикасы: эн, абдан (аябай).

Сабактын максаты:

- **Көк чөп, жасанып жатат, сайрайт, булбул, тааныйт** деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталап айтышат, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат.
- Май айындагы жаратылыштын кооздугун сезишет, ага аяр мамиле жасоо керектигин түшүнүшөт.
- Таанып-билүүлөрү, ой жүгүртүүлөрү, эске тутуулары, элестөөлөрү өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Жаз мезгили жөнүндө суроопорго жазган жоопторун окуп беришет.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Окуучулар **к_к ч_п, жасанып жата_, са_ра_т, бу_бу_, т_ ныйт** деген сөздөрдүн түшүп калган тамгаларын толукташат, мугалим алардын маанисин алдын ала даярдалган сүрөттөр аркылуу түшүндүрүү керек.

Окуучулар кайталап, **2-тапшырмада** берилген сүйлөмдөрдү толукташат.

3-тапшырма. Май айында жаратылышта болгон өзгөрүүлөр тууралуу «болжолдуу сүйлөмдөрүн» түзүшөт. Текстти мугалимден кийин окуучулар окугандада тыйыштардын туура айтылышина көңүл буруп, керек учурда окуучуларды ал сөздү кайталатып айттырып туруу зарыл.

Бышыктоо. Текст боюнча бири-биринен интервью алышат. «Болжолдуу сүйлөмдөрүн» текст менен салыштырышат. Текстте белгиленген сөздөргө суроо беришет.

4-тапшырма. Сүйлөмдүн туура же туура эместигин айтуу менен бирге ар бир сүйлөм кайра кайталанып айтылат. Айрым окуучулар тексттин мазмунун кыскача болсо да айтып бере алат.

Эсиңетут! цикли боюнча **эн, абдан, аябай** жардамчы сөздөрүнүн маанисин таблицадагы мисалдарды окуп, анализдөө менен түшүнүшөт.

5-тапшырма. Берилген жардамчы сөздөрдү колдонууга машыгышат, өздөрү мисалдарды көлтиришет.

6-тапшырма. А. Кыдыровдун «Сулдуу май» аттуу ырын мугалим окуп берүүдөн мурда анын авторун балдарга тааныштыруу керек. Окугандан кийин окуучулар хор менен, жекече окушат. *Кабагы ачык* (кабагачык) – туура окууга машыгышат.

Үйгө тапшырма. Үрдү жаттап келишет. 4-тапшырманы жазышат.

92-сабак

Сабактын темасы: 5-Май – Конституция күнү.

Жаңы лексика: өлкө, негизги, мыйзам, башкаруу, укук.

Грамматикасы: -ым мүчөсү (кайталоо).

Сабактын максаты:

- **Өлкө, негизги, мыйзам, башкаруу, укук** деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталап айтышат, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат.
- Мыйзам жөнүндө түшүнүк алышат. Укук менен катар эле **милдет** деген түшүнүктүү катар коюп, ар биригин маанисин түшүнүшөт, өз жоопкерчиликтөрин сезишет.
- Таанып-билүүлөрү, окулган нерседен негизги маанилүүлөрүн иргей билүүлөрү калыптанат. Ролдорду аткаруу балдардын баарлашуу чөйрөсүн көнөйтөт, кызматташтыкта иштөөгө үйрөтөт. Балдардын элестетүүсүн, көркөм окуусун калыптандырат.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. **Үй тапшырмасын текшерүү.** А. Кыдыровдин «Сулуу май» ырын жатка айтып беришет.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Өлк_ , н_гизги, мы_зам, башкар_ _, ук_к деген сөздөрдү толукташат, маанисин мугалим түшүндүрөт. Окуучулар кайталашат, маанисин түшүнүп, сөз айкаштарын түзүшөт.

2-тапшырма. Текстти мугалим окуп берет. Окуучулар ролдошуп окушат. Мазмунун түшүнүшөт. Бири-бирине суроо беришет. Мугалим жооптордун толук айтылышина көңүл буруп, толуктатып турат. Мыйзам алдында бардык атуулдардын укуктары бирдей экендигин түшүнүшөт.

Бышыктоо. **3-тапшырма.** Таблицаны мугалим доскага же ватманга чийип, кезек менен балдарды жаздырса болот. Окуучулар өз милдеттерин жана укуктарын жазуу менен бирге аларды сезишет. Жазып бүткөндөн кийин ар балага өз милдеттери менен укуктарын айттыруу алардын жоопкерчилигин арттырат. Укуктарым жана **милдеттерим** деген сөздөрдү талдоо менен таандык мүчөлөрдү эске түшүрүшөт.

5-тапшырманы жазуу түрүндө аткарышат.

Үйгө тапшырма. **4-тапшырмадагы** сүйлөмдөрдү толуктоо менен сабакта берилген жаңы лексика бышыкталат.

93-сабак

Сабактын темасы: 9-Май – Жеңиш күнү.

Жаңы лексика: созулду, жоокер, курман болду, кайтып келишти, ачкачылык, азап-тозок.

Грамматикасы: сан атооч менен зат атоочтон түзүлгөн сөз айкаштары.

Сабактын максаты:

- **Созулду, жоокер, курман болду, кайтып келишти, ачкачылык, азап-тозок** деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталап айтышат, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат.
- Жеңиш майрамынын маанисин, согуштун адам баласынын жашоосуна тийгизген залакасын түшүнүшөт.
- Балдардын ой жүгүртүлөрү, эске тутуулары, тырышчаактыгы, таанып-билиүлөрү өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Окуучулар өз милдеттерин жана укуктарын айтып беришет. 4-тапшырманы окуп беришет.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Жаңы лексиканы мугалим түшүндүрөт. Интерактивдүү оюндар, кайталоонун ар кандай ыкмалары менен бышыкталат.

2-тапшырма. Жаңы сөздөрдү бышыктоо үчүн сүйлөмдөрдү толуктап жазышат, окушат. Согуштун адам баласына тийгизген залакасын түшүнүшөт.

3-тапшырма. Сан жана зат атоочтордан түзүлгөн сөз айкаштарына мисал келтиришет.

4-тапшырма. Текст менен иштөөдөн мурун окуучулар 9-Май майрамы, Улуу Ата Мекендик согуштууралуу билгендөрөн айтып беришет. Мугалим окуйт. Балдар сөөмөйү менен ээрчип, ичинен окушат. **Бышыктоо** иретинде кезектешип окугандан кийин суроолорго жооп беришет. Окууда, суроо-жооп тапшырмасында да кыргыз тилине мунөздүү тыбыштарды туура айттырууга айрыкча көңүл бурдуруу талапка ылайык. Мугалим согуш учурундагы тылдагы элдин эрдиги тууралуу да маалымат берет. Белгиленген сөздөргө суроо беришет.

Билип ал! циклиндеги макалды окушат, элдин биримдигинин жана жоокерлердин патриоттуулугунун натыйжасында жеңишке ээ болгондугубузду белгилеп кетүү керек.

5-тапшырманы жазуудан мурун мугалимдин жардамы менен күттүктоонун үлгүсүн оозеки түзүшөт. 3–4 бала оозеки күттүктоо айтышат. Андан кийин жазууга беришет.

Т. Үмәталиевдин ырын хор менен, жекече ар кандай интонация менен окушат, маанисин түшүнүшөт.

Үйгө тапшырма. Текст боюнча суроолордун жообун жазып келишет.

94-сабак

Сабактын темасы: Дүйшөнкул Шопоков.

Жаңы лексика: болуп көрбөгөндөй, эрдик, коркушкан жок, наам, каршылык көрсөттү, чабуул коюшту.

Сабактын максаты:

- **Болуп көрбөгөндөй, эрдик, коркушкан жок, наам, каршылык көрсөттү, чабуул коюшту** деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталап айтышат, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат. Дүйшөнкул Шопоковдун эрдиги тууралуу билишет.
- Согуш мезгилиндеги элдин эрдиги жөнүндө билишет, баалашат, өрнөк алышат.
- Өтүлгөн лексиканы практикада колдоно алышат. Ой жүгүртүүлөрү, эске тутуулары, элестөөлөрү өнүгөт.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. «9-Май – Жениш күнү» текстин суроо-жооп иретинде кайталашат.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Болуп көрбөгөндөй, эрдик, коркушкан жок, наам, каршылык көрсөттү, чабуул коюшту деген сөздөрдүн маанисин мугалим түшүндүрөт, окуучулар хор менен, жекече кайталашат.

2-тапшырма. Схемалардын жардамы аркылуу жаңы лексика менен сөз айкаштарын түзүшүп, бышыкташат.

3-тапшырма. Тексттен мурун окуучуларга Улду Ата Мекендик согуштун баатырлары тууралуу уккандарын, билгендерин айтып берүү сунушталат. Мугалим окуучуларга легендарлуу 28 баатырдын эрдиги, Советтер Союзунун Баатыры деген наам жөнүндө маалымат берип кетиши керек. Окуучулар өз алдынча текстти окугандан кийин суроо-жооп иретинде тексттен алган билими бышыкталат. Суроолор текст менен гана чектелбестен, ачык суроолор да берилishi керек. Кыргызстандык кайсы баатырларды билесинер? Алардын эрдиги эмнеде? (Мугалим алдын ала баатырлардын сүрөттөрүн, алар жөнүндө маалымат даярдап койсо болот.)

4-тапшырма. Сөз тизмектерин туура жайгаштырып, жазуу ишинде окуучулар кыргыз тилиндеги сүйлөмдүн структурасын ирети менен жайгаштырууга машишат.

Билип ал! циклинде темага ылайык макал берилген. Окуучулар окуп, маанисин талкуулашат.

Үйгө тапшырма. Текст боюнча суроолорго жооп жазып келишет.

95-сабак

Сабактын темасы: Кайталоо.

Грамматикасы: илептүү сүйлөм.

Сабактын максаты:

- Өтүлгөн циклдеги сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталап айтышат, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат. Сөздүн тике мааниде борорун талдашат.
- Согуштун элдин жашоосуна тийгизген залакасын туюшат.
- Өтүлгөн лексиканы маанисине жараша колдоно алат. Салыштыруу, жыйынтык чыгаруу, чыгармачылык менен иштөө көндүмдөрү өнүгө берет.

Сабактын жүрүшү. Үй тапшырмасын текшерүү. Текст боюнча суроолорго жазган жоопторун окуп, бири-бириinin каталарын ондоп, анализдешет.

1-тапшырма. Белгиленген сөздөрдүн синонимдерин табуу балдардын сөз байлыгын өстүрөт. Өтүлгөн материалды бышыктоо максатында «Жаз» темасы боюнча сүйлөмдөр берилиген.

2-тапшырма. Таблицада берилиген сүйлөмдөрдөгү **жасанып жатат, сайрайт, ырдайт, көк чөп, көк асман, көк алма** деген сөздөрдүн маанисин салыштырып, кайсы учурларда көлдонуларына (айырмачылыктарга, окшоштуктарга) көңүл бурушат.

3-тапшырма. Жаз мезгили тууралуу мугалим чакыруу катары баяндаманы оозеки баштап берет. Окуучулар улантышат.

Жаз келди. Күн жаркырап тийип турат ...

4-тапшырма. Сүйлөмдөрдү мугалим окуп бергенден кийин окуучулар кайталашат. Мугалимдин интонациясын кайталоо талапка ылайыктуу. Илептүү сүйлөмдөрдү, алардын күчтүү сезим менен айтылышын, тыныш белгисин эстеп, тапшырманы дептерлерине жазып, кайра окуп беришет.

5-тапшырма. Окуучулар мурунку сабактарда өтүлгөн эрдик жөнүндөгү макалдарды эстеп, айтып беришет.

Үйгө тапшырма. Макалдарды кайталап келишет.

96-сабак

Сабактын темасы: Жыл мезгилдери.

Жаңы лексика: жанданат, кайнайт, айлана-чөйрө, бузулат, тайгак, керемет, табият.

Сабактын максаты:

- **Жанданат, кайнайт, айлана-чөйрө, бузулат, тайгак, керемет, табият** деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталап айтышат, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат.
- Жыл мезгилдеринин ар бириндеги жаратылыш кубулуштарынын маанилүүлүгүнө баа беришет.

- Салыштыруу, жыйынтыктоо көндүмдөрү, байланыштуу кеби калыптана берет.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Макалдар боюнча эки топтун ортосунда эстафета өткөрүлөт.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Мугалим чакыруу катары жыл мезгилдери тууралуу окуучуларга суроолорду берип, жооп алат.

Бир жылда канча мезгил бар?

Алар бири-биринен эмнеси менен айырмаланат?

Сиперге кайсы мезгил жагат?

Жаратылыш кубулуштарынын (кардын, жамғырдын, күндүн нурунун, шамалдын) кандай таасирлери бар? Жылдын ар бир мезгилине өз ассоциацияларын айтышат.

2-тапшырма. Мугалим жанданат, кайнайт, айлана-чейрө, бузулат, тайгак, керемет, табият деген сөздөрдүн маанисин түшүндүрүүнүн үстүндө иш алып барат. Окуучулар сөз айкаштарын, жөнөкөй сүйлөмдөрдү түзүшөт.

3-тапшырма. Текст менен иш жүргүзүлөт. Окуучулар окуп жатканда ар сөздүн айтылышына көнүл буруу керек. Тыбыштар туура, так айтылышы керек. Кайнайт деген сөздүн бул тексттеги (өтмө) маанисин түшүндүрүүгө көнүл буруу керек.

4-тапшырма. Бышыктоо. Суроо-жооптор менен бышыкталгандан кийин окуучуларга көзектешиш ар бир мезгилди сүрөттөп берүү (ватманга жазуу, сүрөттүн тарттуу) сунушталат. Топторго бөлүнүп даярдашса болот.

5-тапшырма. С. Жусуевдин «Күн менен торгой» аттуу ырын мугалимден кийин окуучулар хор менен, жекече шар, көркөм окушат. Мугалим ондоп, кайталаатып жетектейт. Алдын ала ыр боюнча суроолорду даярдап койсо болот. (Торгой кайсы убакта чыгат? (Таң атканда) Ал эмне кылат? (Ыр төгөт)...

Үйгө тапшырма. 5-тапшырманы жазып келишет.

97-сабак

Сабактын темасы: Жай мезгили.

Жаңы лексика: кезек, балапан, жылынып жатышты, сакташыбыз керек.

Сабактын максаты:

- **Кезек, балапан, жылынып жатышты, сакташыбыз керек** деген сез-дөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталаап айтышат, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат.
- Жай мезгилиндеги жаратылыштын кооздугун баалай билишет, ал кооздукту булгабай, сактай билүү керектигин билишет.
- Жай мезгилинин өзгөчөлүктөрүн айтып бере алышат.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Жазып келген сүйлөмдөрүн окуп текшеришет. Мугалим айрым окуучулардын дептерлерин текшерет.

Жаңы материал менен иштөө

1-тапшырма. Мугалим кезек, балапан, жылнып жатышты, сакташыбыз керек деген сөздөрдүн маанисин түшүндүрөт. Окуучулар сөз айкаштарын же жөнөкөй сүйлөмдөрдү түзүшөт.

2-тапшырма. Мүчөлөрдү толуктап жазууда зат атоочтун таандык жана жак мүчөлөрү кайталанат. Окуучуларга өз алдынча жактоого (-ыш, -ыбыз керек) булгаба, айрыба, оку, жардам бер сөздөрү берилет.

3-тапшырма. Окуу китебиндеги сүрөт боюнча сөздөрдү эстеп, сүйлөмдөрдү түзүшөт. Бири-биринин кетирген каталарын оңдошот. Мугалим багыт берип турат.

Сүрөттө кайсы мезгил?

Эмненин сүрөтү?

Анда эмнелер бар экен?

Алар кандай?

Чымчыктардын үндөрү кандай угулат? ж. б.

4-тапшырма. Текстти окуп, сүрөт боюнча түзгөн сүйлөмдөрүн текст менен салыштырышат.

Текст боюнча бири-биринен интервью алышат (-бы? беле? суроолорун колдонушат).

Эң узун күндөр кайсы айда болот?

Аба ырайы кандай болот?

Июнь айында токойдо болдуң беле?

Чымчыктардын жашоосуна көнүл буруп көрдүнөрбү?

5-тапшырма. Сүйлөмдөрдү тура туташтыруу менен сабакта алган билимдери бышыкталат.

6-тапшырма. Бат айтманы мугалимден кийин окуучулар хор менен кайталашат. Андан кийин жекече шар, тез-тез окушат. Чачты (чашты) деген сөздүн айтылышын түшүндүрүү керек.

Үйгө тапшырма. 5-тапшырманы жазып келишет.

98-сабак

Сабактын темасы: Эс алуу.

Жаңы лексика: баралы дедик, көрк, ызы-чуу, жайылып жүрөт, дарыландаң, кайрадан.

Грамматикасы: сын атооч менен зат атоочтоон түзүлгөн сөз айкаштары.

Сабактын максаты:

- **Баралы дедик, көрк, ызы-чуу, жайылып жүрөт, дарыландаң, кайрадан** деген сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, кайталап айтышат, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгыу иштерин аткарышат.
- Жайлоонун кооздугун, эс алуунун ден соолукката ийгизген таасириң сөзишет.
- Текст боюнча эс алуу тууралуу сүйлөп бере алышат.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Жазган сүйлөмдөрүн окуп, текшериштэй.

Жаңы материал менен иштөө. Мугалим окуучулардан жайкы эс алууларын әдатта кандай өткөрө тургандыктарын сурайт. Окуучулардын жообунан кийин мугалим Нурдин деген баланын аңгемесин окууну сунуштайды.

1-2-тапшырмалар. Жаңы лексика менен иштөө. Окуучулар хор менен, жекече кайталап, сөз айкаштарын толуктоо, өз мисалдарын көлтириүү менен бышыкташат.

3-тапшырма. Тексттен мурун Нурдин жайлогоо баргандыгы айтылып, «Болжолдуу сүйлөмдөр» түзүлөт. Андан кийин текстти тыным жасап окушат, түшүнүштөт. Андагы илептүү сүйлөмдөргө көңүл бурулуп, суктануу, күчтүү сезим менен окулат.

Суроолорду окуучулар бири-бирине бериштэй, жооп алышат. «Болжолдуу сүйлөмдөр» менен салыштырышат. Кимиси жайлодо болгондугун, эс алуусун кандай өткөргөндүгүн айтып бериштэй.

4-тапшырма. Берилген сүйлөмдөрдү кандай? деген суроого жооп берген сөздөр менен толуктап, сүйлөмдөрдөн сын жана зат атоочтордон турган сөз айкаштарын аташат.

5-тапшырма. Сын жана зат атоочтордон турган сөз айкаштары менен сүйлөм түзүштөт, мактоого татыктуу сүйлөмдөрдү дептерлерине жазышат. Оозеки суроо берүүгө машыгышат.

Үйгө тапшырма. Текст боюнча берилген суроолорго жооп жазып келиштэй.

99-сабак

Сабактын темасы: Туризм.

Жаңы лексика: саякат, жолго, кызыгышат, суктанышат.

Сабактын максаты:

- **Саякат, жолго, кызыгышат, суктанышат** деген сөздөрдүн маанисин түшүнүштөт, кайталап айтышат, сүйлөшүштөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат. Кыргызстандын кооз жерлери менен таанышып, аларды атап бере алышат.
- Өз мекенинин жаратылышынын кооздугу, тарыхый жерлери менен сыймыктанышат.
- Ой жүгүртүүлөрү, эске тутуулары, тааныш-билиүүлөрү, элестеөлөрү өнүгтөт.

Сабактын жүрүшү. Уюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Суроо-жооп иретинде өтүлгөн текст бышыкталат. Сын жана зат атоочтордон турган сөз айкаштарына мисалдарды көлтириштэй.

Окуучулар «туризм деген эмне?» деген суроонун айланасында ойлорун айтып, «болжолдуу сүйлөмдөрдү» тактага жазышат.

1-тапшырма. Жаңы лексика менен таанышышат. Схемаларды толуктап окушат, сөз айкаштарынын маанисин түшүнүштөт, жаңы лексиканы бышыкташат.

2-тапшырма. Текстти окуу менен «туризм» деген сөздүн маанисин чечмелепшт. «Болжолдуу сүйлөмдөр» менен салыштырышат. Кыргызстандын кооз жер-

лерин аташат. Мугалим алдын ала даярдап койгон сүрөттер боюнча Сары-Челек, Арсланбап, Манастын күмбөзү, Бурана сыйктуу жерлер менен тааныштырат.

Бышыктоо. Окуучулар өз алдынча текст боюнча бири-бирине суроо берип, текстти бышыкташат.

Туризм деген эмне?

Туристтер эмнеге кызыгышат?

Кыргызстанга туристтер келип турушабы?

Алар Кыргызстандын эмнесине суктанышат?

Кыргызстанда кандай кооз жерлер, эстеликтер бар?

Сипер турист болгуңар келеби?

3-тапшырма. Туурабы же туура эмеспи? тапшырмасы боюнча сабакта алган билимдери дагы бир жолу бышыкталат.

4-тапшырма. Берилген сүйлөмдөрдү окушат, аларды суроолуу сүйлөмдөр гө айландырып жазышат (суроону белгиленген сөзгө бериш керек).

Үйгө тапшырма. Текст боюнча 5–6 суроо түзүп келишет.

100–102-сабактар

Сабактын темасы: Көнүгүү иштөө, кайталоо.

Сабактын максаты:

- Окуучулар өтүлгөн сабактардагы сөздөрдүн маанисин түшүнүшөт, сүйлөшүшөт, көнүгүү-машыгуу иштерин аткарышат.
- Кыргызстандын кооз жерлери менен таанышышат, кызыгуулары артат.
- Кыргызстандын кооз жерлерин атап, белгилүү адамдары жөнүндө айтып бере алышат.

Сабактын жүрүшү. Үюштуруу. Үй тапшырмасын текшерүү. Окуучулар түзгөн суроолорун окуп беришет. Бири-бирин күнтүү күнүттөн кийүүтүү, каталарын ондошот, суроолорго жооп беришет.

100-сабак

1-тапшырма. Сүйлөмдөрдүн бөлүктөрүн туура туташтырууда окуучулар мурунку сабактарда алган билимдерин колдонуп, андагы сөздөрдүн лексикалык маанисин эске түшүрүп аткарышат.

2-тапшырма. Эс алуу темасында өткөн лексика боюнча толуктоого берилген тапшырма. Маанисine жараша каалаган сөздүү көё алышат *Мисалы:* биринчи сүйлөмгө – каникулга, эс алууга, үйдөн, жолго ж. б.

3-тапшырма. Сүйлөмдөрдөгү **көрк, табият, тез, канаттуу, жумуш, баатырдык** деген сөздөрдүн синонимдерин таал, алмаштыруу тапшырмасын аткарышат, балдардын сезбайлыгы артат.

4-тапшырма. Мугалим ырды көркөм окуп берет. Окуучулар мугалимди кай-

талашат. Хор менен, жекече окушат. Окуучулардын тыбыштарды так, туура айтуусуна, интонациясына көнүл буруу керек. Үр эмне жөнүндө? Ал жер кандай? Анда эмнелер өсөт? сяяктуу суроолор менен бышыкталат. Окулган ырды канчалык деңгээлде түшүнүшкөнү аныкталат.

Билип ал! циклиндеги макалды окуп, маанисин талкуулашат.

Үйгө тапшырма. Ырды көркөм окуп беришет.

101-сабак

Жениш майрамы, Дүйшөнкул темасындагы лексика кайталанат.

1–4-тапшырмаларда өтүлгөн лексиканы эстеп, сүйлөмдөрдү толуктап окушат. Илептүү сүйлөмдөрдү, аларда коюлуучу тыныш белгисин кайталашат.

Сүйлөмдөрдүн бөлүктөрүн маанисине жараша таап туташтырышат.

Сүйлөмдүн структурасын туура жайгаштыруу окуучулардын көпчүлүгү үчүн кыйыныраак. Ошондуктан сүйлөмдөрдү кыргыз тилинө каторуп жазуу иши мугалимдин жетекчилиги менен ишке ашат.

5-тапшырмада белгилүү жазуучу Ч. Айтматов жөнүндө билгендөрүн эстеп, айтып беришет. Эки топко бөлүп иштесе болот. Бириңчи топ жазуучунун өзү жөнүндө айтып беришсе, экинчи топ «Чыпалак бала» жомогун айтып берүүгө даярданышат.

6-тапшырма эки топтун ортосунда өтөт.

Үйгө тапшырма. 4-тапшырманы жазып келишет.

102-сабак

1-тапшырманы аткарууда **жаз мезгили, май айы** темалары боюнча лексиканы эске түшүрүп, сүйлөмдөрдү толуктоо сунушталат.

2-тапшырма. Берилген сүйлөмдөрдү кыргыз тилинө каторуу иши жупташып иштөө менен ишке ашат.

3-тапшырма. Чачыранды берилген сөздөрдү туура жайгаштыруу менен сүйлөм түзүү тапшырмасы берилген. 2–3-тапшырмаларда сүйлөмдөрдүн структураларын туура жайгаштырууга машыгышат.

4-тапшырма. Суроолорго жооп берүү менен, И. К. Ахунбаев тууралуу билгендөрүн сүйлөп беришет. Окуучулардын байланыштуу кебине көнүл бурулат.

5-тапшырма. Окуучулар өздөрүнө жаккан ырды көркөм айтып беришет.

6-тапшырма. Үч бөлүмдү камтыган тесттик тапшырманын үстүндө иштешет.

Мазмуну

Кириш сез	3	38-сабак	59
		39-сабак	60
		40-сабак	61
I чейрек			
1-сабак	9	41-сабак	62
2-сабак	11	42-сабак	63
3-сабак	12	43-сабак	64
4-сабак	14	44-сабак	65
5-сабак	15	45-сабак	65
6-сабак	17	46-сабак	66
7-сабак	18	47–48-сабактар	67
8-сабак	20		
9-сабак	22		
10-сабак	24	III чейрек	
11-сабак	25	49-сабак	69
12-сабак	27	50-сабак	70
13-сабак	29	51-сабак	71
14-сабак	31	52-сабак	72
15-сабак	33	53-сабак	73
16-сабак	35	54-сабак	74
17-сабак	36	55-сабак. Кайталоо	75
18-сабак	38	56-сабак	75
19-сабак	39	57-сабак	76
20-сабак	41	58-сабак	78
21-сабак	42	59-сабак	79
22-сабак	43	60-сабак	80
23-сабак	44	61-сабак	81
24-сабак	45	62-сабак	82
25-сабак	46	63-сабак	82
26-сабак	47	64-сабак	83
II чейрек			
27-сабак	48	65-сабак	84
28-сабак	49	66-сабак	85
29-сабак	50	67-сабак	86
30-сабак	51	68-сабак	87
31-сабак	52	69-сабак	88
32-сабак	53	70-сабак	89
33-сабак	54	71-сабак	90
34-сабак	55	72-сабак	91
35-сабак	56	73-сабак. Кайталоо	91
36-сабак	57	74-сабак	92
37-сабак	58	75-сабак	93
		76–77-сабактар	94
		77-сабак	95
		78-сабак	95

IV чейрек

79-сабак.....	96	91-сабак	107
80-сабак.....	97	92-сабак	108
81-сабак.....	98	93-сабак	109
82-сабак.....	99	94-сабак	110
83-сабак.....	100	95-сабак	111
84-сабак.....	101	96-сабак	111
85-сабак.....	102	97-сабак	112
86-сабак.....	102	98-сабак	113
87-сабак.....	103	99-сабак	114
88-сабак.....	104	100–102-сабактар	115
89-сабак.....	105	100-сабак	115
90-сабак.....	106	101-сабак	116
		102-сабак	116

Белгилер үчүн

**Буйлякеева Роза Казыгуловна
Момункулова Замира Казаковна
Алыпсатарова Анара Рамазановна**

КЫРГЫЗ ТИЛИ жана ОКУУ

4-класс

Мугалимдер үчүн методикалык көлдөнмө

**Окутуу орустипинде жүргүзүлгөн
мектептер үчүн**

Редактору Ж. Жапиев

Корректору Ж. Кубаева

Дизайн А. Борисова

Компьютердик калыпка салган О. Гданова

Басууга 21.08.2015-ж. кол коюлду.

Офсеттик кагаз. Офсеттик басма.

Форматы 70x100 ¼. Ариби Arial. Көлөмү 5,0 накта басма табак.

Нускасы 1 900 экз. Бүйрутта №

**«Аркус басмасында» ЖЧК
басма иштери даярдалды
720031, Кыргыз Республикасы,
Бишкек ш., Кулатов көч., 8/1**

**«Басма-полиграфиялык комплекс
«Принт Экспресс» ЖЧК
басмаканасында басылды
Кыргыз Республикасы,
Бишкек ш., Жаш Гвардия бул., 74-39**

